משנה · אחרונים · עיקר תוספות יום טוב · סדר נזיקין

עיקר תוספות יום טוב על משנה בבא מציעא

משולם בן יואל כץ, רבי יום טוב ליפמן הלר הלוי

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

עיקר תוספות יום טוב על משנה בבא מציעא

משולם בן יואל כץ, רבי יום טוב ליפמן הלר הלוי

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/עיקר-תוספות-יום-טוב-על-משנה-בבא-מציעא/
הקובץ נוצר ב־18 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
משנה א 5
משנה ב 6
משנה ג 6
משנה ד 7
משנה ה 8
משנה ו 8
משנה ז 8
משנה ח 9
פרק ב 10
משנה א 10
משנה ב 10
משנה ג 11
משנה ד 12
משנה ה 12
משנה ו 12
משנה ז 12
משנה ח 12
משנה ט 13
משנה י 13
משנה יא 13
פרק ג 14
משנה א 14
משנה ב 14
משנה ג 15
משנה ד 15
משנה ו 15
משנה ז 15
משנה ח 15
משנה ט 16
משנה י 16
משנה יא 16
משנה יב 16
פרק ד 17
משנה א 17
משנה ב 18
משנה ג 18
משנה ד 19
משנה ה 19
משנה ו 19
משנה ז 19
משנה ח 19
משנה ט 20
משנה י 20
משנה יא 20
משנה יב 20
פרק ה 21
משנה א 21
משנה ב 21
משנה ג 21
משנה ד 21
משנה ה 22
משנה ו 22
משנה ז 22
משנה ח 23
משנה ט 23
משנה י 24
משנה יא 24
פרק ו 25
משנה א 25
משנה ב 25
משנה ג 26

משנה ד 26
משנה ו 26
משנה ז 27
משנה ח 27
פרק ז 27
משנה א 27
משנה ב 28
משנה ג 28
משנה ד 28
משנה ה 28
משנה ו 29
משנה ז 29
משנה ח 29
משנה ט 29
משנה י 30
משנה יא 30
פרק ח 30
משנה א 30
משנה ב 30
משנה ג 32
משנה ד 32
משנה ה 32
משנה ו 32
משנה ז 33
משנה ח 33
משנה ט 33
פרק ט 34
משנה א 34
משנה ב 34
משנה ג 35
משנה ד 35
משנה ה 35
משנה ו 35
משנה ז 35
משנה ח 36
משנה ט 36
משנה י 36
משנה יא 36
משנה יב 37
משנה יג 37
פרק י 38
משנה א 38
משנה ב 39
משנה ג 39
משנה ד 39
משנה ה 40
משנה ו 40

פרק א

משנה א

א וְיֵשׁ לְכָל אֶחָד לְגַלְגֵּל עַל חֲבֵרוֹ שֶׁכָּל מַה שֶׁנָּטַל כִּדִּין נָטַל. הָרַמְבַּ"ם. וְנִרְאֶה לִי דְּטַעֲמוֹ שֶׁעַל מַה שֶׁבִּידּוֹ מַמָּשׁ לֹא שַׁיְכָא תַּקָּנָה זוֹ, דְּאִם לֹא כֵּן בְּכוֹפֵר הַכֹּל נַמִּי הֲוָה לְהוּ לְתַקָּנָה:

ב בַּגְּמָרָא, בְּמִקָּח וּמִמְכָּר. פֵּרֵשׁ רַשִׁ"י דְּאִיכָּא לְמֵימַר שְׁנֵיהֶם קָנָאוּהָ וְלִשְׁנֵיהֶם נִתְרַצָּה הַמּוֹכֵר. אֲבָל זֶה אוֹמֵר אֲנִי אֲרַגְתִּיהָ וְזֶה אוֹמֵר אֲנִי כוּ' לֹא יַחֲלֹקוּ, דְּוַדַּאי חַד מִנַּיְהוּ רַמַּאי הוּא, וּתְהֵא מֻנַּחַת עַד שֶׁיָּבֹא אֵלִיָּהוּ. וְדַעַת הַתּוֹסָפוֹת דְּגַם בִּכְהַאי גַּוְנָא נַמִּי יַחֲלֹקוּ, וְלֹא אָמְרוּ יְהֵא מֻנָּח אֶלָּא בִּשְׁנַיִם שֶׁהִפְקִידוּ כֵּיוָן שֶׁיָּדוּעַ לַנִּפְקָד שֶׁהוּא וַדַּאי שֶׁל אֶחָד מֵהֶן:

ג דְּאִי מֵחַד אֵינוֹ נֶאֱמָן לוֹמַר שֶׁמָּכַר לְאַחֵר. וְיֵשׁ שִׁטּוֹת רַבּוֹת בָּזֶה:

ד שֶׁאֵינוֹ נוֹגֵעַ בָּעֵדוּת כְּלָל. דְּאַף עַל גַּב דְּקִבֵּל דָּמִים אֵינוֹ עוֹמֵד אֶלָּא בְּמִי שֶׁפָּרַע. וְאֵינוֹ דּוֹמֶה לְעֵד הַצָּרִיךְ שְׁבוּעָה דְּאֵינוֹ עֵד, דְּהָתָם רַחֲמָנָא אָמַר עַל פִּי שְׁנַיִם יָקוּם דָּבָר, דְּמַשְׁמַע הַנֶּאֱמָנִים בְּדִבּוּרָם בִּלְבַד וְלֹא שֶׁצָּרִיךְ שְׁבוּעָה לְהַאֲמִין דְּבָרָיו. וּמִי שֶׁפָּרַע לֵיכָּא אֶלָּא דַּאֲנַן לֵיטִינַן. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

ה וְכֵן פּוֹטֵר מִשְּׁבוּעָה לְאוֹתוֹ הַמִּסְיָעוֹ. הַמַּגִּיד מִשְׁנֶה:

ו מֵאַחַר שֶׁזֶּה תָּפוּס וְעוֹמֵד וְזֶה תָּפוּס וְעוֹמֵד. גְּמָרָא. דְּהֵיכָא דְּלֵיכָּא חֲזָקָה לְשׁוּם אֶחָד וּתְפוּסִים בּוֹ יֵשׁ לְהַחְזִיק שְׁנֵיהֶם בְּשָׁוֶה:

ז מַסְקִינַן דְּאַף עַל גַּב דְּחָשׁוּד וְזֶה חָשׁוּד אַמְמוֹנָא, לֹא חָשׁוּד אַשְּׁבוּעָתָא. וְהֵינוּ טַעֲמָא מִשּׁוּם דְּשְׁבוּעָה חֲמוּרָה, שֶׁהָעוֹלָם נִזְדָּעְזַע עַל לֹא תִשָּׂא. תּוֹסָפוֹת:

ח שֶׁאִם יוֹדַע שֶׁחֲבֵרוֹ קָנָאהּ לַיהּ לֹא הָוֵי תְּפִיסָה, וּמִדְּתָפַס בָּהּ סָבַר שֶׁלּוֹ הִיא וְנִתְרַצָּה הַמּוֹכֵר, דְּהָא נָקֵט זוּזֵי מִתְּרַוַיְהוּ, אֵימָא לֹא כוּ', דְּמִשּׁוּם שְׁבוּעָה לֹא יִפְרֹשׁ שֶׁהֲרֵי סָבוּר הוּא לוֹמַר אֱמֶת, קָא מַשְׁמַע לָן דַּאֲפִלּוּ הָכִי יִשָּׁבַע. תּוֹסָפוֹת:

ט חֲבֵרִי יֵלֵךְ וְיִמְצָא אַחֵרֶת. רַשִׁ"י:

י **וְזֶה כּוֹ**'. אֲפִלּוּ לְבֶן נָנָס דְּמִשְׁנָה ה' פֶּרֶק ז' דִּשְׁבוּעוֹת דְּאָמַר כֵּיצַד אֵלּוּ וְאֵלּוּ בָּאִין לִידֵי שְׁבוּעַת שָׁוְא, הָתָם וַדַּאי אֵיכָּא שְׁבוּעַת שָׁוְא, (דְּחַד וַדַּאי מִשְׁתַּבַּע לְשַׁקְרָא), הָכָא אֵיכָּא לְמֵימַר דְּלֵיכָּא שְׁבוּעַת שָׁוְא, דְּתַרְוַיְהוּ בַּהֲדֵי הֲדָדֵי אַגְּבוּהָ. גְּמָרָא. (וּלְעִנְיַן מִקָּח וּמִמְכָּר נַמִּי שֶׁמָּא לִשְׁנֵיהֶם נִתְרַצָּה. רַשִׁ"י):

יא לְרַבָּנָן דְּבֶן נָנָס אִצְטְרִיךְ, דְּלֹא חָיְשִׁינַן לִשְׁבוּעַת שָׁוְא. תּוֹסָפוֹת:

יב וּכְלוֹמַר דִּלְשׁוֹן הַשְּׁבוּעָה אֵינָהּ אֶלָּא שֶׁאֵין לוֹ בָּהּ פָּחוֹת מֵחֶצְיָהּ וּכְלִישְׁנָא דְּמַתְנִיתִין. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

יג **וְיַחֲלֹקוּ**. הֵינוּ לְדִמֵּי אִי הֲוָה פְּסֵדָא בַּחֲלֹקֶת הַטַּלִּית עַצְמָהּ. גְּמָרָא:

יד **זֶה כּוֹ**'. הָא תּוּ לָמָּה לִי, סַלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמֵינָא הַאי דְּקָאָמַר חֶצְיָהּ שֶׁלִּי לֶהֱוֵי כְּמַשִּׁיב אֲבֵדָה וְלִפָּטֵר, קָא מַשְׁמַע לָן דְּהַאי אַעֲרוּמֵי קָא מַעֲרִים, סָבַר אִי אֲמֵינָא כֻּלָּהּ שֶׁלִּי בָּעֵינָא אִשְׁתְּבוּעֵי, אֵימָא הָכִי דְּאֶהֱוֵי כְּמַשִּׁיב אֲבֵדָה וְאִפָּטֵר. גְּמָרָא:

טו **מְשֻׁלָּשָׁה**. וְאִם תֹּאמַר עַל הַחֵצִי שֶׁמּוֹדֶה חֲבֵרוֹ לָמָּה צָרִיךְ לִשָּׁבַע. וְיֵשׁ לוֹמַר שֶׁאִלּוּ לֹא הָיָה נִשְׁבַּע אֶלָּא עַל הָרְבִיעַ בִּלְבַד, שֶׁמָּא הָיָה מִתְכַּוֵּן לְאוֹתוֹ חֵלֶק שֶׁמּוֹדֶה לוֹ חֲבֵרוֹ כּוֹ'. נְמוּקֵי יוֹסֵף:

משנה ב

טז דְּלְגוּפֵיהּ לֹא אִצְטְרִיךְ, אֶלָּא לְאַשְׁמוֹעִינַן דְּרוֹכֵב קָנֵי אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא מַנְהִיג כּוֹ'. רַשִׁ"י:

יז תֵּימָהּ אַמַּאי כֵּיוָן שֶׁהַקְּנָיָן דְּרְכִיבָה לְחוּד הֲוֵי קְנָיָן לָמָּה יִגָּרַע כְּנֶגֶד אַחֵר, כֵּיוָן דְּקְנָיָן הוּא לְקָנֵי. וּבַגְּמָרָא לֹא אָמְרוּ כּוֹ' אֶלָּא לִשְׁמוּאֵל דְּסָבִירָא לֵיהּ רוֹכֵב לְחוּדָא לֹא קָנֵי, מוֹקֵי לְסֵיפָא דְּקָנוּ שְׁנֵיהֶם כְּשֶׁרוֹכֵב וּמַנְהִיג בְּרַגְלָיו (וּמַתְנִיתִין אַשְׁמְעִינַן דְּשְׁנַיִם רוֹכְבִים קָנוּ שְׁנֵיהֶם, וְלֹא אָמְרִינַן קַמָּא עִקָּר, אִי נַמִּי רוֹכֵב וּמַנְהִיג כְּאֶחָד קָנוּ שְׁנֵיהֶם. הָרֹא"שׁ). אֲבָל אִי הֲוָה סָבוּר דְּרוֹכֵב לְחוּדָא קָנֵי לֹא אִצְטְרִיךְ לְאוֹקֵי מַתְנִיתִין שֶׁמַּנְהִיג בְּרַגְלָיו גַּם כֵּן. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יח וְתֵימָהּ דַּאֲפִלּוּ הָכִי מַאי רְבוּתָא הִיא. וּבַגְּמָרָא אִי בְּמִקָּח וּמִמְכָּר צְרִיכָא לְמֵימַר. אֶלָּא לָאו בְּמְצִיאָה. שְׁמַע מִנַּהּ דְּהַמַּגְבִּיהַּ מְצִיאָה לַחֲבֵרוֹ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא עָשָׂאוֹ שָׁלִיחַ לְכָךְ. קָנָה חֲבֵרוֹ. דְּאִי סַלְקָא דַּעְתָּךְ לֹא קָנָה חֲבֵרוֹ, תַּעֲשֶׂה זוֹ כְּמִי שֶׁמַּנַּחַת עַל גַּבֵּי קַרְקַע וְלֹא יִקְנֶה לֹא זֶה וְלֹא זֶה, וְכָל הָרוֹצֶה יַחְטְפֶנָּה מִיָּדָם. רַשִׁ"י:

משנה ג

יט **רוֹכֵב**. אוֹרְחָא דְּמִלְּתָא נָקֵט, דְּאִי מְהַלֵּךְ וְרָאָה יִטָּלֶנּוּ בְּעַצְמוֹ:

כ **נָטְלָהּ כּוֹ**'. מַסְקִינַן בַּגְּמָרָא דַּאֲפִלּוּ כִּי לֹא בָּעֵי לְמִזְכֵּי לְנַפְשֵׁיהּ מָצֵי זָכֵי לַחֲבֵרֵיהּ בְּמִגּוֹ דְּאִי בָּעֵי זָכֵי לְנַפְשֵׁיהּ כּוֹ'. וְאִלּוּ מַתְנִיתִין דְּתָנַן וְאָמַר אֲנִי זָכִיתִי בָּהּ זָכָה מִשּׁוּם דְּאָמַר לֵיהּ תְּחִלָּה, פֵּרֵשׁ רַשִׁ"י הֲרֵי אֲנִי זָכִיתִי בָּהּ דְּקָאָמַר, תְּחִלָּה קָאָמַר לֵיהּ. מִתְּחִלָּה הִגְבַּהְתִּיהָ לְצָרְכִּי וְלֹא לְצָרְכָּךְ, וּלְעוֹלָם הַמַּגְבִּיהַּ מְצִיאָה לַחֲבֵרוֹ קָנָה חֲבֵרוֹ. עַד כָּאן. וְרִיהֲטָא דִּשְׁמַעְתָּא דְּאִי מִתְּחִלָּה הָיְתָה דַּעְתּוֹ לְצָרֶךָ חֲבֵרוֹ תּוּ לֹא מָצֵי מְהַדַּר. אֲבָל הַטּוּר לֹא סְבִירָא לֵיהּ. וְהַסְּמַ"ע הִסְכִּים לִדְבָרָיו. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כא **תְּחִלָּה**. מִשּׁוּם רֵישָׁא דְּמַיְירֵי דְּוָקָא שֶׁאָמַר תְּחִלָּה, הִלְכָּךְ דִּיֵּק בַּסֵּיפָא לְמִתְנֵי תְּחִלָּה, כְּלוֹמַר וְאִם מִשֶּׁנְּתָנָהּ לוֹ טָעַן אוֹתָהּ טַעֲנָה דְּרֵישָׁא. אֲבָל מִשּׁוּם סֵיפָא לֹא אִצְטְרִיךְ לְמֵידַק שֶׁיִּטְעֹן תְּחִלָּה, דַּאֲפִלּוּ אִם לֹא טָעַן תְּחִלָּה מִסְתָּמָא תְּחִלָּה קָאָמַר. דְּמִי מָצֵי לְמֵימַר אֲנִי זוֹכֶה בָּהּ עַכְשָׁיו, וְהַלֹּא אֵינוֹ בְּיָדוֹ. רַשִׁ"י. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ד

כב כָּאן חָזַר מִפְּרוּשׁ הַשֵּׁנִי שֶׁכָּתַב בְּמִשְׁנָה ג' פֶּרֶק ד' דְּפֵאָה דְּטַעְמָא מִשּׁוּם דְּנָפַל עָלֶיהָ כוּ', וְטַעְמָא שֶׁאֵין אַרְבַּע אַמּוֹת כוּ' כָּתַב רַשִׁ"י שֶׁהֲרֵי אֵין לָאָדָם שָׁם אַרְבַּע אַמּוֹת מְיֻחָדוֹת, שֶׁהַרְבֵּה חֲבֵרִים יֵשׁ לוֹ בְּתוֹכָהּ עוֹמְדִים אֶצְלוֹ:

כג רְצוֹנוֹ לוֹמַר לַאֲפוּקֵי שְׁבִיל הָרַבִּים וּכְגוֹנָא דְּרֵישׁ פֶּרֶק ב' דְּפֵאָה שְׁבִיל הָרַבִּים וּשְׁבִיל הַיָּחִיד. דְּאִלּוּ דְּיָחִיד מַמָּשׁ אֵין סְבָרָא שֶׁיִּקְנוּ לוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת בִּשְׂדֵה אַחֵר. וְעַיֵּן עוֹד פֶּרֶק קַמָּא דְּקִדּוּשִׁין מִשְׁנָה ד'. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כד **אַחַר צִבְּי כוּ'**. פֵּרוּשָׁא דְּרֵישָׁא. וְזֶה לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם, מִי שֶׁרָאָה אֲחֵרִים רָצִים אַחַר הַמְּצִיאָה וַהֲרֵי הוּא צְבִי שָׁבוּר כוּ':

כה **שָׁדֶה**. וְאַף עַל גַּב דְּבַאַרְבַּע אַמּוֹת דְּתִקְנוּ רַבָּנָן דְּקוֹנוֹת לוֹ אַף עַל גַּב דְּלֹא אָמַר כְּלוּם, מִשּׁוּם דְּאַלִּימָא קְנָיָה דְּבַאַרְבַּע אַמּוֹת טְפֵי, מִפְּנֵי שֶׁהוּא יָכוֹל לִנְטוֹת עַצְמוֹ וְלִטָּלָה. הַמַּגִּיד מִשְׁנֶה. וְהַבַּיִת יוֹסֵף כָּתַב דְּאַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁאנִי דְּכֵיוָן דְּמִשּׁוּם דְּלֹא אָתֵי לְאִנְצוֹיֵי תִּקְנוּ רַבָּנָן דְּלִקְנֵי. לֹא רָאוּ לְחַלֵּק בֵּין אָמַר לְלֹא אָמַר. דְּאִם כֵּן אַכַּתִּי אָתוּי לְאִנְצוֹיֵי. וְהַתּוֹסְפוֹת וְהָרֹא"שׁ כָּתְבוּ דְּהָכָא נַמִּי אָמַר לְאוּ דַּוְקָא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כו **זָכְתָה לוֹ**. מַסְקִינַן בַּגְּמָרָא דְּחָצֵר מִשּׁוּם שְׁלִיחוּת הוּא. וְהָא דִּבְרֵישׁ פֶּרֶק ח' דְּגִטִּין פֵּרֵשׁ הָרַ"ב מִוְּנָתַן בְּיָדָהּ, מִשּׁוּם קָטָן וּקְטַנָּה אִצְטְרִיךְ קְרָא לְרַבִּינְהוּ בְּתוֹרַת יָד מִשּׁוּם דְּלֵיתְנְהוּ בְּתוֹרַת שְׁלִיחוּת, וּמִשּׁוּם הָכִי נַמִּי בָּעֵי שֶׁתְּהֵא עוֹמֶדֶת בְּצִדָּהּ אֲפִלּוּ בְּחָצֵר הַמִּשְׁתַּמֶּרֶת, מִשּׁוּם דְּבַעְיָא דּוּמְיָא דְּיָדָהּ:

כז גְּמָרָא. וְהֵינוּ פֵּרוּשָׁא דְּמִשְׁתַּמֵּר בְּתוֹךְ שָׁדֵהוּ שֶׁכָּתַב, דְּלֹא בָּעֵינַן הָכָא תַּרְתֵּי, שֶׁיְּהֵא מִשְׁתַּמֵּר וְשֶׁיַּעֲמֹד בְּתוֹךְ שָׁדֵהוּ, אֶלָּא חֲדָא סַגִּי. וְהֵינוּ טַעֲמָא דְּמַצְרִיךְ נַמִּי שֶׁיָּכוֹל לָרוּץ אַחֲרֶיהָן וּלְהַגִּיעָן כוּ', דְּאִי לָאו הָכִי כִּי עוֹמֵד בְּצַד שָׂדֵהוּ מַאי הָוֵי, הָא אַכַּתִּי אֵינָהּ מִשְׁתַּמֶּרֶת לְמְצִיאָתוֹ זוֹ. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב. וְעַיֵּן עוֹד:

כח וְאִם אֵינוֹ יָכוֹל לְהַגִּיעָן הֲרֵי אֵלּוּ כִּצְבִי שֶׁהוּא רַק כְּדַרְכּוֹ. הָרַמְבַּ"ם:

כט **גּוֹזָלוֹת**. וְלֹא תָּנֵי גּוֹזָל כִּדְתָנֵי צְבִי. וְכֵן פּוֹרְחִין הֲוָה לֵיהּ לְמֵימַר וְלֹא מַפְרִיחִין. נִרְאֶה לִי מִשּׁוּם דְּדִבְּרוּ בַּהֹוֶה, שֶׁדֶּרֶךְ הַגּוֹזָלוֹת לִפְרֹחַ הַרְבֵּה בְּיַחַד, וּמִדַּרְכָּן שֶׁכָּל אַחַת רְצוֹנָהּ לְקַדֵּם לַחֲבֶרְתָּהּ. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב. סוֹד ה' לִירֵאָיו, וְהָכִי אִיתָא בְּיַלְקוּט שִׁיר הַשִּׁירִים בַּפָּסוּק עֵינַיִךְ יוֹנִים, מַה יּוֹנָה זוֹ גּוֹרֶרֶת אֲחֵרִים עִמָּהּ אַף כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל גּוֹרְרִין אֶת הַגֵּרִים. תּוֹסְפוֹת חֲדָשִׁים:

משנה ה

ל לְפִי שֶׁדַּרְכּוֹ לְזוּנוֹ תָּמִיד, אִם לֹא יְפַרְנְסֶנּוּ אָבִיו לֹא יְפַרְנְסֶנּוּ אַחֵר. אֲבָל אָדָם אַחֵר מֵעָלְמָא וְסָמוּךְ עַל שֻׁלְחָן חֲבֵרוֹ חִנָּם, כְּגוֹן יָתוֹם וְכַיּוֹצֵא בּוֹ, אֵין סָבָרָא שֶׁתְּהֵא מְצִיאָתוֹ לַחֲבֵרוֹ. וְכָל שֶׁכֵּן עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הָעִבְרִים שֶׁבְּשִׂכַר טִרְחָם הֵם אוֹכְלִים. תּוֹסָפוֹת:

לא רַשִׁ"י. וּלְפִי זֶה אֲפִלּוּ אֵינָהּ סְמוּכָה עַל שֻׁלְחָנוֹ. וְזֶה סוֹתֵר לְמַה שֶּׁאֵיתָא בְּרֵישׁ פֶּרֶק ד' דִּכְתֻבּוֹת דְּטַעֲמָא מִשּׁוּם אֵיבָה שֶׁלֹּא יִמְסֹר אוֹתָהּ לְמְנַוֵּל וּמַכֶּה שְׁחִין. וּלְפִי זֶה בְּבוֹגֶרֶת דַּוְקָא סְמוּכָה עַל שֻׁלְחָנוֹ. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

לב **אַף עַל פִּי כוּ'**. תֵּימַהּ מַאי אַף עַל פִּי, אַדְּרַבָּה כָּל שֶׁכֵּן דִּמְצִיאָתָהּ שֶׁלָּהּ. וּבְגְמָרָא, גְּרוּשָׁה פְּשִׁיטָא, הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן בִּמְגֹרֶשֶׁת וְאֵינָהּ מְגֹרֶשֶׁת, כְּגוֹן זָרַק לָהּ גִּטָּהּ סָפֵק קָרוֹב לוֹ סָפֵק קָרוֹב לָהּ. וְהַשְׁתָּא אָתֵי שַׁפִּיר, דְּהָכִי קָאָמַר, אַף עַל פִּי כוּ', כְּלוֹמַר דְּאַפִּתְּי יֵשׁ עָלָיו חוֹב תְּנַאי הַכְּתֻבָּה דְּהַיְנוּ מְזוֹנוֹת וְהָוֶה אֲמֵינָא דְּכֵיוָן דְּזָנָהּ מְצִיאָתָהּ שֶׁלּוֹ, קָא מַשְׁמַע לָן:

משנה ו

לג **שְׁטָרֵי**. כָּל לְשׁוֹן שְׁטָר בְּדִבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה הוּא כְּתָב שֶׁכָּתוּב בּוֹ הַהִתְנַשְּׂאוּת [הַמֶּמְשָׁלָה] שֶׁנּוֹתֵן לְזוּלָתוֹ עָלָיו. וְהוּא לְשׁוֹן אִם תָּשִׂים מִשְׁטָרוֹ בָּאָרֶץ [אִיּוֹב לח]:

לד אִי הָכִי כָּל שְׁטָרֵי דְּאַתּוּ לְקַמָּן נָחוּשׁ לְהוּ הָכִי. כָּל שְׁטָרֵי לֹא רִיעֵי הָנֵי רִיעֵי. גְּמָרָא. פֵּרֵשׁ רַשִׁ"י דְּהוֹאִיל דְּנָפַל אִתְּרַע, דְּיֵשׁ לוֹמַר אִם הָיָה כָּשֵׁר הָיָה נִזָּהֵר בּוֹ:

לה הַיְנוּ שֶׁפֵּרֵשׁ בַּשְּׁטָר שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לְקַבֵּל עָלָיו אַחֲרָיוּת. דְּקַיְמָא לָן אַחֲרָיוּת טָעוּת סוֹפֵר הוּא אַף בְּשִׁטְרֵי מֶכֶר:

לו דְּלֹא שָׁדֵי אֱינִישׁ זוּזֵי בִּכְדֵי. רַשִׁ"י. וּכְלוֹמַר אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הִזְכִּירוּהוּ מַלְוֶה וְלוֶה כְּלָל, יֵשׁ לָהֶם לְעֵדִים לְכָתְבוֹ בַּשְּׁטָר, וּלְפִיכָךְ אִם לֹא כְתָבוּהוּ אֵין לִתְלוֹת הַדָּבָר אֶלָּא בְּטָעוּתוֹ שֶׁל סוֹפֵר. נְמוּקֵי יוֹסֵף:

משנה ז

לז **וְנִמְלַךְ כוּ'**. הָא אָמַר תְּנוּ, נוֹתְנִים. אֲבָל בְּגִטֵּי נָשִׁים צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה עַל דֶּרֶךְ שֶׁנִּתְבָּאֵר בְּמִשְׁנָה ג' פֶּרֶק ג' דְּגִטִּין. וּלְהָא לֹא חָיְשִׁינַן שֶׁמָּא כָּתַב בְּנִיסָן וְלֹא יָהֵיב עַד תִּשְׁרֵי וְאָתְיָא לְמִטְרַף פֵּירֵי דְּזַבִּין בַּעַל בֵּין נִיסָן לְתִשְׁרֵי. דְּכִי אָתֵי לְמִטְרַף אוֹמַר לָהּ אַיְתֵי רְאָיָה אֵימַת מָטָא גִּטָּא לְיָדֵךְ כֵּיוָן דְּעַתָּה שֶׁבָּא לְגָרְשָׁהּ רוֹאִין שֶׁהַזְּמַן מֻקְדָּם וְיֵשׁ קוֹל שֶׁלֹּא נִמְסַר בַּיּוֹם שֶׁנִּכְתַּב, וְיִזְכְּרוּ לָקוֹחוֹת. וְכֵן בְּשִׁחְרוּרֵי עֲבָדִים וּדְיָתֵיקֵי דְּיָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ. וּמַתָּנָה מֵיֵרֵי שֶׁכָּתוּב בָּהּ מֵהַיּוֹם אִם לֹא אֶחְזֹר בִּי כָּל יְמֵי חַיַּי, דְּהַשְׁתָּא מָצֵי לְמֵהַדַּר בֵּיהּ. וְשׁוֹבֵר קַיְמָא לָן הַמּוֹכֵר שְׁטַר חוֹב כוּ' וּמָחַלוֹ מָחוּל, וְכִי אָמַר תְּנוּ אֵין לְךָ מְחִילָה גְּדוֹלָה מִזּוֹ. גְּמָרָא:

משנה ח

לח דְּלֵיכָּא לְמֵיחַשׁ לְשֶׁמָּא נִמְלַךְ, דְּהָא בֵּית דִּין לֹא כְּתָבוּם אֶלָּא בְּדָבָר מְקֻיָּם. וּלְפַרְעוֹן לֹא שַׁיְיךְ בְּהוּ. רַשְׁ"י. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

לט **אִגְּרוֹת כו'**. מִדְּלֹא קָאָמַר שְׁטָרֵי כו' נִרְאֶה לִי דְּקָרֵי לֵיהּ אִגֶּרֶת מַה שֶּׁבֵּית דִּין שֶׁבִּמְקוֹם זֶה שׁוֹלְחִין אִגְּרוֹתָיו לְבֵית דִּין אַחֵר לְשׁוּם וְלִמְזוֹן פְּלוֹנִי. תּוֹסְפוֹת. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

מ וְזֶה לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם, שֶׁכָּתְבוּ לָהֶם הַדַּיָּנִין הוֹרָדָה בַּקַּרְקַע שֶׁיִּמְכְּרוּ אוֹתָהּ לְמָזוֹנוֹת:

מא **וְכָל כו'**. מְפֹרָשׁ בַּגְּמָרָא כְּגוֹן שְׁטָרֵי חַלְטָאתָא, שֶׁמַּחְלִיטִין נִכְסֵי לְוֶה לַמַּלְוֶה כְּשֶׁאֵין הַלְוֶה בְּפָנֵינוּ. דְּאִי הָוֶה בְּפָנֵינוּ הֵינוּ אִגְּרוֹת שׁוּם דְּרֵישָׁא. סְמַ"ע:

מב כְּלוֹמַר שֶׁהַכּוֹרֵךְ שְׁטָר וְקוֹפְלוֹ בְּעַצְמוֹ. וְאַחַר כָּךְ כּוֹרְכוֹ בְּתוֹךְ שְׁטָר אַחֵר. וְכֵן הַשְּׁנַיִם בַּשְּׁלִישִׁי:

מג כְּלוֹמַר שֶׁהִשְׁכִּיב שְׁלֹשָׁה שְׁטָרוֹת זֶה עַל זֶה וּכְרָכָן בְּיַחַד, וּלְפִיכָךְ כְּשֶׁכְּרָכָן בְּאֹפֶן זֶה אִי אֶפְשָׁר שֶׁיִּשָּׁמֵט אֶחָד מֵהֶם בִּפְנֵיהֶם, לְכָךְ קוֹרֵא אוֹתָהּ אֶגֶּדָה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

מד רַשְׁ"י. וּלְדִבְרֵיהֶם אֵין דֶּרֶךְ לְהַנִּיחַ שְׁטָרוֹת בַּחֲפִיסָה וְכוּ' וּלְפִיכָךְ הָוֵי כְּלִי סִימָן. וְלֹא דָמֵי לְמִשְׁנָה ב' פֶּרֶק ב' דְּפֵּרְשׁוּ דִּכְלִי יֵשׁ בּוֹ סִימָן. אֲבָל לְדִבְרֵי הַתּוֹסְפוֹת דְּדֶרֶךְ לְהַנִּיחַ שְׁטָרוֹת בַּחֲפִיסָה מֵיֵרֵי הָכָא שֶׁנּוֹתֵן בַּכְּלִי סִימָן. וְנִמּוּקֵי יוֹסֵף כָּתַב אֲבָל בְּסִימָן דְּגוּפָן דְּשִׁטָרוֹת לֹא מְהַדְּרִינַן לְחַד מִנַּיְהוּ, שֶׁכָּל אֶחָד מֵהֶן בָּקִי בָּהֶם:

מה צָרִיךְ עִיּוּן, דְּאִי הָכִי שְׁלֹשָׁה לְמָּה לִי. וְהַנִּמּוּקֵי יוֹסֵף כָּתַב, סִימָן הַכֶּרֶךְ עִם סִימָן הַמְּנָיָן כו', וְכֵן פָּסַק הָרַ"ב עַצְמוֹ פֶּרֶק ב' מִשְׁנָה ב' כו'. וּבְצִבּוּר פֵּרוֹת (שָׁם) כָּתַב מְנָיָן הֲוֵי סִימָן, וְאִם כֵּן כְּרִיכָה לְמָּה לִי. וְהָרֹאשׁ"שׁ כָּתַב דְּהֵינוּ כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לִתֵּן סִימָן בַּמְּנָיָן וְלֹא מִתְיָאֲשׁ לוֹמַר שֶׁמָּא לֹא נָפִיל אַהֲדֵי. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

מו **וְכַמָּה אֲגֶדָּה**. מְפֹרָשׁ לְמַאי דְּמְסַיֵּם בֵּיהּ, וְהוּא הַדִּין לְתַכְרִיךְ, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַ"ב:

מז וְיִתֵּן לְמִי שֶׁנּוֹתֵן בָּהֶם סִימָן. הָרַמְבַּ"ם:

מח **לַמַּלְוֶה**. דְּלְוֶה לֹא מְקַיֵּם שְׁטָרֵיהּ, הִלְכָּךְ לֵיכָּא לְמֵיחַשׁ דִּלְמָא לְקִיּוּמִינְהוּ אָזֵיל. גְּמָרָא:

מט כְּלוֹמַר אֶלָּא לְמִי שֶׁנּוֹתֵן בָּהֶם סִימָן:

נ כָּל דָּבָר הַמְבַטֵּל דָּבָר קָרֵי סְמִפּוֹן שֶׁלּוֹ. כִּדְאָמַר בִּכְתֻבּוֹת דַּף נ"ז גַּבֵּי קִדּוּשֵׁי אִשָּׁה שֶׁהַמּוּם קָרוּי סְמִפּוֹן מִפְּנֵי שֶׁמְּבַטֵּל הַמִּקָּח. רַשְׁ"י. וְכָתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת דְּבְיַד הַמַּלְוֶה קָרוּי סְמִפּוֹן וּבְיַד הַלְוֶה שׁוֹבֵר:

פרק ב

משנה א

א הָרַמְבַּ"ם. וּפֵרְשׁוּ דְּטַעֲמוֹ דְּאַגַּב יְקָרֵיהוּ וַחֲשִׁיבוּתַיְהוּ מְמַשְׁמֵשׁ בֵּהוּ בְּכָל שְׁעָה, וְיָדַע שֶׁנָּפְלוּ מִמֶּנּוּ, וְכֵיוָן שֶׁלֹּא בָּא וּנְטָלָן וַדַּאי נִתְיָאֵשׁ, לְפִי שֶׁאֵין בּוֹ סִימָן וַהֲרֵי הֵן הֶפְקֵר. וּבְמָעוֹת מְפֻזָּרוֹת מְפֻרָשׁ בַּגְּמָרָא דְּאָדָם מְמַשְׁמֵשׁ בְּכִיסוֹ בְּכָל שָׁעָה. וְכֵן בְּכֶלְיָן. וְכֵיוָן שֶׁאֵין בָּהֶן סִימָן מִתְיָאֵשׁ מִיָּד, שֶׁגַּם בִּמְקוֹמָן אֵין סִימָן, שֶׁלְּכָל אֵלּוּ אֵין דֶּרֶךְ לְהַנִּיחָן עַל גַּבֵּי קַרְקַע, וְדֶרֶךְ נְפִילָה בָּאוּ שָׁם וְאֵין יָדוּעַ מְקוֹמָן:

ב כְּמוֹ מְאַלְמִים אֲלוּמִים [בְּרֵאשִׁית לז], מְתַרְגֵּם בַּיְרוּשַׁלְמִי מְכַרְכִין כְּרִיכִין. רַשְׁ"י. וְדוֹמֶה קְטַנִּים, דְּאִלּוּ גְּדוֹלִים הָוֵי מָקוֹם סִימָן:

ג וּלְפִיכָךְ מָקוֹם נַמִּי לֹא הָוֵי סִימָן, דְּמִתְגַּלְגְּלֵי בְּרַגְלֵי אָדָם וּבְהֵמָה וְאֵינָם נִמְצָאוֹת בַּמָּקוֹם שֶׁנָּפְלוּ תְּחִלָּה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ד **בָּשָׂר**. מוֹקֵי בַּגְּמָרָא כְּשֶׁנֶּהֱגוּ הַטַּבָּחִים לַעֲשׂוֹת הַחֲתִיכוֹת שָׁוִים בַּמִּשְׁקָל:

ה **מִמְּדִינָתָן**. כְּמוֹת שֶׁהֵן גְּוִוזוֹת כִּשְׁאָר כָּל גִּוזוֹת הַמְּדִינָה, לַאֲפוֹקֵי הַבָּאוֹת מִבֵּית הָאֻמָּן כוּ'. רַשְׁ"י:

ו **חֶרֶס**. כְּגוֹן שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לִתְּנָם בְּתוֹכוֹ אֶלָּא מֵאֵלָיו נָפַל לְתוֹכָן קְסָבַר רַבִּי יְהוּדָה דַּהֲוֵי סִימָן, לְפִי שֶׁלִּפְעָמִים יִתֵּן אֶל לִבּוֹ לִזְכֹּר שֶׁהוּא בְּתוֹכוֹ וְאוֹמֵר אוֹתוֹ לְסִימָן. טוּר:

ז וּלְשׁוֹן אֲנָפּוֹרְיָא נוֹטְרִיקוֹן אֵין פֹּה רְאָיָה. רַשְׁ"י. וּלְשׁוֹן טְבִיעַת עַיִן מֻרְגָּל בַּגְּמָרָא. וְנִרְאֶה לִי שֶׁהוּא לְשׁוֹן מִקְרָא (יִרְמְיָה לח) הָטְבְּעוּ בַבֹּץ, וְהַמְכָוָן שֶׁעַל יְדֵי שֶׁשְּׁבַעְתָּן הָעַיִן הָוֵי כְּאִלּוּ טָבַע וְנִשְׁקַע בַּבֹּלִי עַד שֶׁמַּכִּירוֹ הֵיטֵב הֵיטֵב:

ח וְהִקְשָׁה הַכֶּסֶף מִשְׁנֶה מַאי שְׁנָא מִמְּצָאָן מַטְבְּעוֹת דְּבָעֵינַן שְׁלֹשָׁה כְּדִתְנַן לְקַמָּן. וְתֵרֵץ הָרַמְ"א דְּדַוְקָא מַטְבְּעוֹת שֶׁדַּרְכָּן שֶׁל בְּנֵי אָדָם לְשֵׂאת אֶצְלָן מָעוֹת וְדַרְכָּן לְאַבְּדָן דֶּרֶךְ נְפִילָה, לְכָךְ בָּעֵי כְּמִגְדָּל, אֲבָל מְחָטִין וְכֵיוֹצֵא בָּהֶן שֶׁאֵין דַּרְכָּן לְשֵׂאתָן אֶלָּא הַצְּרִיךְ לָהֶן, וְהוּא יוֹדֵעַ וּמְדַקְדֵּק בַּמְּנָיָן, וְעַל כֵּן הָוֵי סִימָן:

ט מָקוֹם שֶׁהוֹלְכִין שָׁם רַבִּים תָּדִיר, וְהוּא דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ:

י שׁוּק גָּדוֹל שֶׁל מִקָּח וּמִמְכָּר:

משנה ב

יא דְּכָל מַה שֶּׁהַמּוֹצֵא יָכוֹל לְקָרֵב הַדָּבָר מְקָרֵב. וּמִשּׁוּם הָכִי מַכְרִיז טִבְעֵי כְּדֵי שֶׁיָּבִין הָאוֹבֵד שֶׁרַבִּים הֵיוּ. נִמּוּקֵי יוֹסֵף:

יב וְכֵן כָּתַב הַנִּמּוּקֵי יוֹסֵף כָּךְ כוּ' וּמֻנָּחִים כוּ'. וְקַשְׁיָא דְּהָא מְנָיָן לְחוּד הָוֵי סִימָן כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַ"ב בְּצִבּוּרֵי פֵּרוֹת. וְהָרֹא"שׁ כָּתַב גַּם בְּכָאן דְּלֹא בָּעֵינַן לְסִימָן אֶלָּא שֶׁיֹּאמַר הַמְּנָיָן, וְהָא

דְּבָעִינַן כְּמִגְדָּל מִשּׁוּם דְּאִי לָאו הָכִי אָז תָּלִינַן דִּבְדָרָךְ נְפִילָה נָפַל וּמִתְיָאֵשׁ הָאוֹבֵד, כִּי לֹא יָכוֹל לִתֵּן סִימָן בְּמִנְיָנָן כוּ', וְצָרִיךְ לוֹמַר דִּתְרֵי אִתְרְמֵי וְנָפְלֵי, דְּאִם לֹא כֵּן תְּרֵי נַמֵּי יִתֵּן סִימָן מָקוֹם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יג **בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד**. כְּגוֹן בְּשָׂדֶה זְרוּעָה שֶׁאֵין רֹב בְּנֵי אָדָם דּוֹרְכִין בָּהּ, וְיֵשׁ מְעוּט שֶׁהוֹלְכִין בָּהּ. רַשְׁ"י:

יד **חַיָּב כוּ'**. לְכְאוֹרָה קָשֶׁה, הָא תָּנֵי לֵיהּ רֵישָׁא. אֲבָל בַּגְּמָרָא, דְּכַדֵּי יַיִן וְשֶׁמֶן רְגִילוּת הוּא דְּכֻלָּן שָׁוִין, וְכֵן הֵם מְלֵאִים, דְּאָז אֵין סִימָן לוֹמַר כַּמָּה יַיִן יֵשׁ בּוֹ. וְהָא דְּחַיָּב לְהַכְרִיז מַיְרֵי שֶׁרְשׁוּמִין הֵם וְיֵשׁ לְכָל בַּעַל הַבַּיִת רֹשֶׁם בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וְקֹדֶם שֶׁנִּפְתְּחוּ הָאוֹצָרוֹת לְמָכֹר הוּא דְּתָנֵן חַיָּב לְהַכְרִיז, דְּלְאַחַר שֶׁנִּפְתְּחוּ כוּ' בַּעַל הַבַּיִת אֶחָד מוֹכֵר לְהַרְבֵּה חֲנֻנִים וְכֻלָּם רְשׁוּמִים בְּעֵינָיו אֶחָד לֹא הָוֵי רֹשֶׁם סִימָן:

משנה ג

טו **הַגַּפָּה**. מָקוֹם שֶׁמִּשְׁתַּמֵּר קְצָת. אֲבָל מָקוֹם שֶׁאֵין מִשְׁתַּמֵּר כְּלָל וַדַּאי אֲבֵדָה הִיא וְנִתְיָאֲשׁוּ הַבְּעָלִים, כֵּיוָן שֶׁאֵין בּוֹ סִימָן. וּבְמָקוֹם הַמִּשְׁתַּמֵּר אֶפְלוּ יֵשׁ בּוֹ סִימָן לֹא יִגַּע בּוֹ, כִּדְמוּכָח מִצָּא כְּלִי בָּאַשְׁפָּה כוּ' דְּמַיְרֵי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סִימָן, מִדְּקָאָמַר וְאִם מְגֻלֶּה נוֹטֵל וּמַכְרִיז. תּוֹסְפוֹת:

טז וּמָקוֹם לֹא הָוֵי סִימָן, דְּמַיְרֵי בְּמְדַדִּין, וְאִיכָּא נַמִּי לְמֵימַר מֵעֲלְמָא אָתוּ, וַהֲוָה לֵיהּ סָפֵק הִנּוּחַ. גְּמָרָא. וְכָתַב הַסְּמַ"ע דְּמַיְרֵי שֶׁאֵין שׁוֹבָךְ סָמוּךְ לָהּ בְּתוֹךְ חֲמִשִּׁים אַמָּה, דְּלֹא תִּקְשֶׁה מִמִּשְׁנָה ו' פֶּרֶק ב' דְּבָבָא בַּתְרָא:

יז לִישְׁנָא דְּגְמָרָא. וְתַנָּא בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל קָאֵי, מִשּׁוּם הָכִי נָקִיט אֱמוֹרִיִּים, וְהוּא הַדִּין שֶׁל שְׁאָר נָכְרִים בִּמְדִינָה וּמְדִינָה כוּ'. וְכָתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת וְאִם תֹּאמַר וְלִקְנֵי לוֹ חֲצֵרוֹ כוּ', וְיֵשׁ לוֹמַר דְּאֵין חָצֵר קוֹנָה בְּדָבָר שֶׁיָּכוֹל לִהְיוֹת שֶׁלֹּא יִמְצָאֵנוּ לְעוֹלָם. וְעַיֵּן לְקַמָּן בְּסָמוּךְ וּבַמִּשְׁנָה דְּלְקַמָּן. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יח **חָדָשׁ**. הַיְנוּ בְּכֹתֶל שֶׁיְּדוּעַ שֶׁאֲבוֹתָיו שֶׁל זֶה שֶׁהוּא עַתָּה שֶׁלּוֹ בְּנָאוּהוּ וְלֹא יָצָא מֵרְשׁוּתָם מֵעוֹלָם, אֶלָּא שֶׁהוּא וַאֲבוֹתָיו דָּרוּ בּוֹ מֵעוֹלָם. הָרֹא"שׁ:

יט **בַּעַל הַבַּיִת**. לָאו מִשּׁוּם דְּתִתְקְנָה לוֹ חֲצֵרוֹ הוּא, דְּאִם כֵּן אֶפְלוּ מֵחֲצִיוֹ וְלָחוּץ, אֶלָּא כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ם שֶׁאֵין הַדְּבָרִים אֲמוּרִים אֶלָּא כְּשֶׁטּוֹעֵן בַּעַל הַבַּיִת שֶׁהַמָּמוֹן שֶׁלּוֹ, אוֹ שֶׁהָיָה יוֹרֵשׁ, שֶׁאָנָן טוֹעֲנִין לוֹ שֶׁמָּא שֶׁל אָבִיו הֵן, אֲבָל אִם הוֹדָה שֶׁהֵן מְצִיאָה הֲרֵי הֵן שֶׁל מוֹצֵא. עַד כָּאן. לְפִי שֶׁבָּא בַּחֲצֵרוֹ קֹדֶם יֵאוּשׁ, וְקָנְתָה לָן יֵאוּשׁ שֶׁלֹּא מִדַּעַת לֹא קָנָה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כ **בְּתוֹךְ וְכוּ'**. מַיְרֵי שֶׁמְּצָא בְּזֶה הָעִנְיָן שֶׁנִּרְאֶה שֶׁהוּא אֲבֵדָה. תּוֹסְפוֹת:

כא **שָׁלוֹ**. בַּגְּמָרָא, וְאַמַּאי, לֵיזֵל בָּתַר בַּתְרָא, מִי לֹא תְּנַן בִּשְׁקָלִים פֶּרֶק ז' מִשְׁנָה ב' דְּהֶעֱשׂוּי לְהִתְכַּבֵּד אָזְלִינַן בָּתַר בַּתְרָא. וּמַסִּיק דְּבַתְרָא נָכְרִי הוּא. אִי נַמִּי כוּ':

משנה ד

כב **לִפָּנַי כוּ**'. וְלֹא קָתָנֵי מָצָא בַּשֻּׁלְחָן כִּדְקָתָנֵי מָצָא בַּחֲנוּת, לוֹמַר אֲפִלּוּ מֻנָּחִים עַל גַּבֵּי שֻׁלְחָן. גְּמָרָא. וְטַעְמָא שֶׁדֶּרֶךְ הַבָּאִים לְהַחֲלִיף לִתֵּן מָעוֹת עַל הַשֻּׁלְחָן, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בַּחֲנוּת שֶׁאֵין דֶּרֶךְ הַבָּאִים לְקָנוֹת לִתֵּן חֻפְצֵיהֶם עַל הַתֵּבָה. טוּר:

כג וְתַגָּר עַצְמוֹ נַמִּי, אֶלָּא דְּלֹא פְּסִיקָא לֵיהּ, דְּאִם מָצָא קֹדֶם שֶׁשָּׁהָה כְּדֵי לְעָרֵב עִם פֵּרוֹת אֲחֵרוֹת, חַיָּב לְהַחֲזִיר, דְּלֹא מְיָאֲשׁ. תּוֹסָפוֹת:

כד וְדָשָׁן בְּעַצְמוֹ, וְאִי נַמִּי עַל יְדֵי עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הַכְּנַעֲנִים, דְּמַה שֶּׁקָּנָה עֶבֶד קָנָה רַבּוֹ. אֲבָל דָּשָׁן עַל יְדֵי אֲחֵרִים, דִּלְמָא מִנַּיְהוּ נָפַל. גְּמָרָא:

משנה ה

כה דְּכֵיוָן דְּיֵשׁ לוֹ סִימָנִים מִסְתָּמָא לֹא מְיָאֵשׁ עַד דְּאָמַר כוּ'. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ו

כו **שְׁלֹשָׁה**. בַּגְּמָרָא רַמִּינַן אַמִּשְׁנָה ג' פֶּרֶק קַמָּא דְּתַעֲנִית, דְּתָנַן חֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לְנָהַר פָּרָת. וּמְשַׁנִּינַן לֹא הִטְרִיחוּ רַבָּנָן בַּאֲבֵדָה יוֹתֵר מִדַּאי שֶׁיְּהֵא שׁוֹהֶה יוֹתֵר מִשִּׁבְעָה יָמִים:

משנה ז

כז פֵּרוּשׁ, בְּנֵי אֻתּוֹנוֹת:

כח רְצוֹנוֹ לוֹמַר בְּמַה שֶׁכָּתַב בַּשּׁוּמָא, שֶׁצָּרִיךְ בֵּית דִּין, כְּדַעַת הָרְמַ"ה:

כט וַאֲפִלּוּ בְּאֲנָסִין. דִּכְשׁוֹאֵל הָוֵי כְּשֻׁמְשְׁתַּמֵּשׁ בָּהוּ. וְהָא דְּתָנַן אָבְדוּ, שֶׁטָּבְעָה סְפִינָתוֹ בַּיָּם. גְּמָרָא:

ל הוֹאִיל וְטָרַח בָּהוּ. גְּמָרָא:

משנה ח

לא וְהֵנִי מִלֵּי בְּסִפְרֵי תּוֹרָה נְבִיאִים וּכְתוּבִים. שֶׁמִּי שֶׁלָּמַד בָּהֶן כְּבָר דַּי לוֹ בְּקֶרִיאָה בְּעָלְמָא, וּמִי שֶׁלּוֹמֵד בָּהֶן תְּחִלָּה צָרִיךְ לִטְרֹחַ יוֹתֵר וְעַל יְדֵי טִרְחוֹ הֵם מִתְקַלְקְלִים. אֲבָל עַכְשָׁיו שֶׁנּוֹהֲגִים לִכְתֹּב הַגְּמָרָא וּמִי שֶׁלָּמַד פִּרְקוֹ מֵאָה פְּעָמִים צָרִיךְ עִיּוּן גָּדוֹל כְּבַתְּחִלָּה, וְאַדְרַבָּא כָּל מִי שֶׁהוּא יוֹתֵר בָּקִי צָרִיךְ עִיּוּן יוֹתֵר גָּדוֹל בַּהֲלָכוֹת הַצְּרִיכוֹת לַשְּׁמוּעוֹת שֶׁלּוֹ, וַהֲרֵי הוּא כְּלוֹמֵד בַּתְּחִלָּה. נִמּוּקֵי יוֹסֵף בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ן:

לב **לִשְׁלֹשִׁים יוֹם**. אֲבָל טְפֵי לֹא, שֶׁמִּתְקַלְקְלִים. טוּר:

לג שֶׁאָדָם חָשׁוּב הוּא, וְאֵין דַּרְכּוֹ לִטֹּל קֻפָּה שֶׁלּוֹ לְהַכְנִיסָהּ מִן הַחוּץ לְבֵית שָׁמוּר. רַשְׁ"י:

משנה ט

לד **רוֹעִין כוּ'**. הָא רָצָה בַּדֶּרֶךְ לֹא פְּסִיקָא לַהּ. דְּאִי פָּנֶיהָ כְּלַפֵּי הָעִיר אֵין זוֹ אֲבֵדָה, וְאִי פָּנֶיהָ כְּלַפֵּי הַשָּׂדֶה הֲרֵי זוֹ אֲבֵדָה. וּלְפִיכָךְ מַפְלִיג בְּסֵיפָא בְּרָצָה בֵּין הַכְּרָמִים בְּמִלְּתָא דְּפְסִיקָא. גְּמָרָא:

לה אֲבָל רוֹעָה, לֹא. אֶלָּא אִם כֵּן הַכְּרָמִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁחַיָּב לְהַשִּׁיבָהּ מִפְּנֵי אֲבֵדַת הַכֶּרֶם. גְּמָרָא:

לו **אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה פְּעָמִים**. וְלָאו דַּוְקָא. וּבַגְּמָרָא, אֲפִלּוּ מֵאָה פְּעָמִים:

לז וְהָרַמְבַּ"ם כָּתַב, הָשֵׁב מָקוֹר, וְיָדוּעַ כִּי הַמָּקוֹר נוֹפֵל עַל הַמַּעַט וְעַל הָרֹב כוּ' וּלְפִיכָךְ מוֹרֶה הָשֵׁב שֶׁחַיָּב לְהַחֲזִיר פְּעָמִים רַבּוֹת. כְּמוֹ כֵן הֶקֵם כוּ' עָזֹב כוּ':

לח כְּגוֹן שֶׁהָיָה עוֹסֵק בְּמְלָאכָה שֶׁהָיָה נוֹטֵל עָלֶיהָ אַרְבָּעָה דִּינָרִים, וּלְהַנִּיחָהּ וּלְיַשֵּׁב בָּטֵל הָיָה נוֹטֵל דִּינָר, וּלְהַנִּיחָהּ וּלְהִתְעַסֵּק בַּהֶשָּׂבָתָהּ הָיָה נוֹטֵל שְׁנֵי דִּינָרִים, נוֹתְנִים לוֹ שְׁנֵי דִּינָרִים, אַף עַל פִּי שֶׁמַּגִּיעַ לוֹ דִּינָר בִּשְׂכַר הֶשָּׂבָה, כֵּיוָן דְּלֹא חִיְּבַתּוּ הַתּוֹרָה לְהָנִיחַ שֶׁלּוֹ וּלְהִתְעַסֵּק בַּהֶשָּׂבָה, יָכוֹל לִטֹּל שְׂכַר הַהֶשָּׂבָה. טוּר:

משנה י

לט וְגַם אֵינָהּ מַתְעָה הַבְּהֵמָה לְהַרְגִּילָהּ לִבְרֹחַ. בַּגְּמָרָא. וּפֵרֵשׁ הַטּוּר כְּגוֹן שֶׁאֵין לוֹ פְּתָחִים בְּכָל אַרְבַּע רוּחוֹתָיו:

מ **חַיָּב**. כְּגוֹן שֶׁנִּכְּרָה בָּהּ שֶׁהִיא הוֹלֶכֶת תּוֹעָה. דְּהָא אָמְרִינַן לְעֵיל דְּדַוְקָא רָצָה בַּדֶּרֶךְ וְאַפְּהּ לְגַבֵּי דַּבָּרָא חַיָּב לְהַחֲזִיר. הָא לָאו הָכִי לֹא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

מא וְהָרַמְבַּ"ם כָּתַב אוֹ נָזִיר, דְּאִיכָּא גַּם כֵּן עֲשֵׂה וְלֹא תַּעֲשֶׂה. שֶׁנֶּאֱמַר בְּנָזִיר קָדוֹשׁ יִהְיֶה, וְנֶאֱמַר עַל נֶפֶשׁ מֵת לֹא יָבֹא:

מב וְאַף עַל גַּב דְּלֹא תַּעֲשֶׂה נַמִּי אִיכָּא, לֹא תוּכַל לְהִתְעַלֵּם, אֵין לֹא תַּעֲשֶׂה מוֹעִיל לִדְחוֹת לֹא תַּעֲשֶׂה, אֶלָּא עֲשֵׂה הוּא דְּקָא דָּחֵי לֵיהּ. רַשִׁ"י. וְכֵן כָּתַב הָרִי"ף:

מג **אַל כוּ'**. אֶלָּא עָסֹק בְּדִבּוּרִי לְהָבִיא לִי גּוֹזָלוֹת וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה. הַמַּגִּיד מִשְׁנֶה:

מד מֵאֲנִי ה' דְּסֵיפָא דִּקְרָא יָלִיף, אַף עַל פִּי שֶׁאָמַרְתִּי לְךָ יְרָא אֶת אָבִיךָ, אֲנִי ה' אָדוֹן לִשְׁנֵיכֶם כוּ'. נְמוּקֵי יוֹסֵף. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

מה **חַיָּב**. לְפָרֵק בְּעַצְמוֹ, וְלֹא יַטְרִיחַ לְבַעַל הַמַּשָּׂא שֶׁיְּפָרֵק עִמּוֹ. הָרַמְבַּ"ם:

מו אֶלָּא אִם כֵּן הוּא עָסוּק בִּמְלָאכָה. וְדִינוֹ כְּמוֹ בַּהֶשְׁבַּת אֲבֵדָה דִּלְעֵיל. הָרֹא"שׁ:

מז **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר**. פְּלִיגֵי בִּדְרָשָׁא דִּקְרָא בַּגְּמָרָא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה יא

מח אִם מִקְרָא מִקְרָא וְאִם מִשְׁנָה מִשְׁנָה וְאִם גְּמָרָא גְּמָרָא. רַשִׁ"י. וּמֻבְהָק, לְשׁוֹן תַּרְגּוּם, מְנֻמָּה נֶגְדּוֹ [שְׁמוּאֵל ב כב] מִזִּיו יְקָרֵיהּ מַבְהִיקִין שְׁמֵי שְׁמַיָּא כוּ'. וְנִרְאֶה לִי שֶׁמִּלַּת מֻבְהָק

מוֹסֶב עַל הַתַּלְמִיד. וְאָמְרִם בְּעַלְמָא סִימָן מֻבְהָק מוֹסֶב עַל הַסִּימָן שֶׁהוּא בָּהִיר וְנִגַּהּ לוֹ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

מט **מַשָּׂאוֹי**. וּלְעִנְיָן אִם אָבִיו חָכָם אוֹ שָׁקוּל כְּרַבּוֹ, מַחֲלֹקֶת הַפּוֹסְקִים [בְּטוּר שֻׁלְחָן עָרוּךְ יוֹרֶה דֵּעָה סִימָן רמ"ב]. וּלְשׁוֹן הָרַ"ב סוֹף מַסֶּכֶת כְּרֻתוֹת מוּכָח דְּהָאָב קוֹדֵם וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ שָׁקוּל כּוּ', וּלְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם שָׁם בְּהֶדְיָא כֵּן הוּא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

נ **חָכָם כּוּ**'. הָכִי גָּרְסִינַן. וְכָתַב בֵּית יוֹסֵף דְּטַעְמָא מִשּׁוּם דְּפִדְיוֹן שֶׁהֵם סַכָּנַת נְפָשׁוֹת, כֵּיוָן שֶׁאָבִיו תַּלְמִיד חָכָם אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ שָׁקוּל כְּרַבּוֹ חַיָּב לְהַצִּיל נַפְשׁוֹ מִנִּי שַׁחַת קוֹדֵם כָּל אָדָם, אֲבָל אֲבֵדָתוֹ שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא הֶפְסֵד מָמוֹן, אִם אֵינוֹ שָׁקוּל כְּרַבּוֹ, רַבּוֹ קוֹדֵם:

פרק ג

משנה א

א **בְּהֵמָה אוֹ כֵּלִים**. אָמְרִינַן בַּגְּמָרָא דְּאִצְטְרִיךְ לְמִתְנֵי בְּהֵמָה, לְאַשְׁמְעִינַן דִּכְשֶׁרוֹצֶה לְשַׁלֵּם וְאֵינוֹ רוֹצֶה לִשְׁבֹּעַ שֶׁמַּקְנֶה לוֹ כֶּפֶל זֶה אַף עַל פִּי שֶׁהוּא מְרֻבֶּה, דְּהָא כְּשֶׁטָּבַח וּמָכַר הַגַּנָּב מְשַׁלֵּם אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. וְאִצְטְרִיךְ לְמִתְנֵי כֵּלִים לְאַשְׁמְעִינַן דְּאַף עַל גַּב דְּאֵין טוֹרַח בִּשְׁמִירָתָן כְּמוֹ דְּאִיכָּא בַּבְּהֵמָה, אֲפִלּוּ הָכִי מַקְנֵי לֵיהּ כְּפֶלָה כְּשֶׁרוֹצֶה לְשַׁלֵּם:

ב **שֶׁאָבְדוּ**. נָקֵט אֲבִדּוּ אַף עַל פִּי שֶׁאֵין כֶּפֶל אֶלָּא בְּדָבָר הַנִּגְנָב, מִשּׁוּם יֵקָרָא, שֶׁאִם נִתְיַקֵּר אַחַר אֲבֵדָה וְזֶה רָצָה לְשַׁלֵּם וְלֹא לִשְׁבֹּעַ, אִם נִמְצָא אַחַר כָּךְ וְנִתְיַקֵּר, הַכֹּל שֶׁל נִפְקָד, כֵּיוָן דְּלֹא אַטְרְחֵיהּ לְשַׁלֵּם בְּבֵי דִינָא. נִמּוּקֵי יוֹסֵף:

ג **לְמִי כּוּ**'. דְּקִים לְהוּ לְרַבָּנָן דְּנִיחָא לְהוּ לַבְּעָלִים שֶׁיִּהְיֶה בְּטוּחַ בַּקֶּרֶן עַל מְנַת שֶׁיִּהְיֶה סְפֵק כֶּפֶל הֶעָתִיד לָבֹא שֶׁל שׁוֹמֵר. וַהֲרֵי הִיא כִּמְסוּרָה לוֹ עַל מְנַת כֵּן, שֶׁאִם תִּגָּנֵב וִישַׁלֵּם לוֹ קֶרֶן, שֶׁתְּהֵא פְּרָה קְנוּיָה לוֹ מִשְּׁעָה שֶׁמְּסָרָהּ. גְּמָרָא:

ד **נִשְׁבַּע כּוּ**'. לְכְאוֹרָה קָשֶׁה הַךְ סֵיפָא לְמָה לִי, פְּשִׁיטָא. מִיהוּ בְּבָבָא קַמָּא [דַּף קח] דִּיֵּק רַבָּא מִנַּהּ דַּאֲפִלּוּ נִשְׁבַּע, אִם שִׁלֵּם אַחַר כָּךְ, הַכֶּפֶל לַשּׁוֹמֵר. וְאַבַּיֵי פְּלֵיג בָּזֶה. וַהֲלָכָה כְּרָבָא. נִמּוּקֵי יוֹסֵף:

משנה ב

ה **וְהִשְׁאִילָהּ**. לַעֲשׂוֹת בָּהּ יְמֵי שְׂכִירוּתוֹ. רַשְׁ"י:

ו **יְשַׁלֵּם לַשּׁוֹכֵר**. וּבַגְּמָרָא, וְנֵימָא מַשְׂכִּיר לַשּׁוֹכֵר, דַּל אַנְתְּ וְדַל שְׁבוּעָתָךְ, וְאָנָא מִשְׁתְּעִינָא דִינָא בַּהֲדֵי שׁוֹאֵל. וּמְשָׁנֵי, מִי סָבַרְתְּ שׁוֹכֵר בִּשְׁבוּעָה הוּא דְּקָנֵי, מִשְּׁעַת מִיתָה הוּא דְּקָנֵי, וּשְׁבוּעָה לְהָפִיס דַּעְתּוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. וּפֵרֵשׁ רַשְׁ"י דְּמַה שֶּׁהוּא נִשְׁבַּע לַמַּשְׂכִּיר, לְהָפִיס

דַּיְתוֹ שֶׁלֹּא יֹאמַר פָּשַׁעְתָּ בָּהּ. וּמַה שֶּׁכָּתַב הָרַ"ב בִּשְׁבוּעָה כוּ', הָעְתַּק מִנֻּסְחָא מֻטְעֵית בְּרַשִׁ"י. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ז **כֵּיצַד כוּ'**. טַעֲמָא דְּרַבִּי יוֹסֵי מִשּׁוּם דְּחָשׁוּב שׁוֹכֵר כְּאִלּוּ הִשְׁאִילוֹ בִּשְׁלִיחוּת הַמַּשְׁכִּיר, הִלְכָךְ דִּין הַמַּשְׁכִּיר עִם הַשּׁוֹאֵל. הָרֹא"שׁ:

משנה ג

ח שֶׁכְּלָל גָּדוֹל הוּא לְכָל הַנּוֹטְלִים שֶׁלֹּא כַדִּין שֶׁאֵין נוֹטְלִין אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה, כִּדְאִיתָא בִּשְׁבוּעוֹת דַּף מ"ח. נְמוּקֵי יוֹסֵף:

ט מִשּׁוּם דְּמַתְנִיתִין תְּנַן אָבִיו נָקַט נַמִּי בְּתָבְעוּ אָבִי כוּ'. אֲבָל הוּא הַדִּין אִי תְּבָעוֹ כָּל אֶחָד וְאוֹמֵר אֲנִי הִפְקַדְתִּי. וְכֵן מַשְׁמַע בְּהָרַ"ב בְּמַתְנִיתִין דִּלְקַמָּן. וְלֹא דָּמֵי לְמִקָּח דְּפָרֵק ט"ו דִּיבָמוֹת אוֹת כ"א, דְּהָתָם עוֹמֵד לְהִתְפָּרַע מִיָּד וְלֹא הָוָה לֵיהּ לְמֵידַק. נְמוּקֵי יוֹסֵף:

י **אָבִיו כוּ'**. אֲבָל אֶחָד מִכֶּם הִפְקִיד כוּ' פָּטוּר, דְּהַמַּפְקִיד עַצְמוֹ הָוָה לֵיהּ לְמֵידַק. הָרֹא"שׁ:

משנה ד

יא וּמִשּׁוּם הָכִי לֹא דָּמֵי לְמַה שֶּׁכָּתַב הָרַ"ב בְּמִשְׁנָה ז' פֶּרֶק י' דְּבָבָא קַמָּא, דִּבְטוֹעֲנוֹ שֶׁמָּא הִלְוִיתִיךָ חַיָּב לְצֵאת יְדֵי שָׁמַיִם. נְמוּקֵי יוֹסֵף:

יב **וְהַשְּׁאָר כוּ'**. וְאֵין לְהַקְשׁוֹת כֵּיוָן שֶׁכָּל אֶחָד תּוֹבֵעַ מֵאתַיִם וְהוּא מוֹדֶה וַדַּאי מָנֶה, הָוָה לֵיהּ כַּחֲמִשִּׁין יָדְעָנָא וַחֲמִשִּׁין לֹא יָדְעָנָא, דְּאָמְרִינַן מִשּׁוּם דְּאֵינוֹ יָכוֹל לִשְׁבַּע מְשֻׁלָּם. דְּהָתָם רָמָא רַחֲמָנָא שְׁבוּעָה עֲלֵיהּ שֶׁלֹּא יְעַכֵּב מָמוֹן חֲבֵרוֹ בִּרְשׁוּתוֹ. אֲבָל הָכָא הֲרֵי מוֹדֶה הַשְּׁלֹשׁ מֵאוֹת שֶׁתּוֹבְעִים בֵּין שְׁנֵיהֶם, וְאֵין הַכְּפִירָה וְהַהוֹדָאָה אֶלָּא בֵּין הַמַּפְקִידִין. נְמוּקֵי יוֹסֵף:

משנה ו

יג גְּמָרָא. וְאָמְרִינַן דְּגָזְמָא הִיא, דְּהָא בִּיוֹתֵר מִכְּדֵי חֶסְרוֹנָן מוֹכָרָן כִּדְמַסִּיק הָרַ"ב. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יד וְהוּא שִׁעוּר שֶׁמְּחַסְּרִים לְשָׁנָה, וְנֶחְסְרוּ בְּפָחוֹת מִשָּׁנָה. וְהֵינוּ טַעֲמָא דְּפָלֵיג רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. נְמוּקֵי יוֹסֵף:

משנה ז

טו **וְכִי כוּ'**. וְטַעֲמַיְהוּ דְּרַבָּנָן דְּהֵנֵי עַכְבְּרֵי רְשִׁיעֵי נִינְהוּ. כַּד חָמְיָן עֲבוּר לֹא מִיסְתַּיְהוּ דְּאָכְלֵי אֶלָּא קָרְיָן לְחַבְרֵיהוֹן דְּאָכְלוּ עִמָּהוֹן. יְרוּשַׁלְמִי:

טז כְּלוֹמַר מְדָּה מְרֻבָּה הֵינוּ עֲשָׂרָה כוֹרִין:

משנה ח

יז וַחֲדָא מִתַּרְתֵּי דִּלְעֵיל נָקַט. דְּהָא בָּעֵינַן נַמִּי שֶׁהָיָה מִסְתַּפֵּק מֵהֶן וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ כַּמָּה כִּדְלְעֵיל. דְּאִי לָאו הָכִי הָיָה מְחַסֵּר לְפִי הָעֶרֶךְ:

יח **לג כו'**. פֵּרוּשָׁא דִּשְׁלִשָּׁה לְגַיִן הוּא:

משנה ט

יט כְּגוֹן לַעֲלוֹת עָלֶיהָ כְּדֶרֶךְ סֶלַע לְטַל גּוֹזָלוֹת מִקֵּן גָּבוֹהַּ, וַאֲפִלּוּ הָכִי הָוֵי גְּזֵלָה לְמֵיקָם בִּרְשׁוּתֵיהּ עַד דַּעֲבֵיד הֶשְׂבָּה, דְּקָסָבַר שׁוֹאֵל שֶׁלֹּא מִדַּעַת גַּזְלָן הוּא. וּלְהִשְׁתַּמֵּשׁ הַיְנוּ וְנִשְׁתַּמֵּשׁ. גְּמָרָא:

כ לָאו הַיְנוּ דְּמִשְׁנָה ח' פֶּרֶק י' דְּבָבָא קַמָּא, דְּהָתָם בְּבַעֲלֵי חַיִּים כו' וּצְרִיכָה שְׁמִירָה יוֹתֵר, וְהָכָא בְּרוֹעֶה שֶׁשּׁוֹמֵר בִּרְשׁוּתוֹ וְגָנַב מֵרְשׁוּת עַצְמוֹ הוּא. וּסְבִירָא לֵיהּ לְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל דְּלֹא בָּעִינַן דַּעַת בְּעָלִים, דַּעֲדַיִן שׁוֹמֵר הוּא עָלָיו, וְסָגֵי בְּדַעְתֵּיהּ. גְּמָרָא:

כא דְּכֵיוָן שֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ לְצָרְכוֹ כְּלָתָה לוֹ שְׁמִירָתוֹ, שֶׁלֹּא הָיוּ רוֹצִין הַבְּעָלִים שֶׁיִּהְיֶה עוֹד שׁוֹמֵר עֲלֵיהֶן, וְלֹא הַוְיָא חֲזָרָה כְּלָל. רַשְׁ"י:

משנה י

כב וּתְמִיהָנִי דְּהָא תְּנַן וְנָעַל בִּפְנֵיהֶם שֶׁלֹּא כָּרָאוּי חַיָּב, מַשְׁמַע הָא כָּרָאוּי פָּטוּר. וְהַנְמוּקֵי יוֹסֵף כָּתַב דְּהָא דְּאָמְרִינַן דְּדַוְקָא בַּקַּרְקַע. דַּוְקָא לְהָנֵי דָּרֵי וּבְהַנָּהוּ אַתְרֵי דִּשְׁכִיחֵי גַּנָּבֵי. וְכֵן מַשְׁמַע בַּגְּמָרָא. וְכֵן הוּא בְּהֶדְיָא בַּיְרוּשַׁלְמִי, נָעַל כָּרָאוּי כו' פְּטוּר:

כג אַחַר שֶׁיִּשְׁבַּע הַנִּפְקָד שְׁבוּעַת הַתּוֹרָה שָׁנָתַן אוֹתוֹ הַדָּבָר לָהֶם. הָרַמְבַּ"ם:

כד **וְנָעַל**. לֹא קָאֵי אַמְסָרָן כו' אֶלָּא בְּהִנִּיחָן בְּבֵיתוֹ וּבְתֵבָתוֹ אַיְרֵי:

משנה יא

כה דְּהַמַּפְקִיד אֶצְלוֹ יוֹדֵעַ שֶׁהוּא צָרִיךְ מִיָּד לַמָּעוֹת. וּלְפִיכָךְ כְּשֶׁהִפְקִידָן צְרוּרִין נַמִּי יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן, דְּדֶרֶךְ כָּל אָדָם לְצוּר מְעוֹתָיו. אֲבָל חֲתוּמִים, גָּלֵי דַּעְתֵּיהּ שֶׁאֵינוֹ חָפֵץ שֶׁיִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם. רַשְׁ"י:

כו וְאַף עַל גַּב דִּבְפֶרֶק דִּלְעֵיל מִשְׁנָה ז' פָּרְשִׁינַן דִּבְדְמֵי אֲבֵדָה הָוֵי שׁוֹאֵל עַלַיְהוּ אֲפִלּוּ קֹדֶם שֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ, הֲנַאת שְׁמוּשׁ דְּהָכָא גְּרִיעָא מִדְּהָתָם, לְפִי שֶׁיֵּרֶא לִשְׁלֹחַ בָּהֶן יָד לִקְנוֹת בָּהֶן סְחוֹרָה, שֶׁמָּא יָבֹא הַמַּפְקִיד לִתְבֹּעַ פִּקָּדוֹנוֹ, אֲבָל דְּמֵי אֲבֵדָה יוֹדֵעַ שֶׁיִּשְׁהֶה אֶצְלוֹ יָמִים רַבִּים. הָרַאֲבַ"ד וְהָרֹא"שׁ:

כז **לְפִיכָךְ כו'**. וְהוּא שֶׁיַּטְמִין בַּקַּרְקַע. הָרַמְבַּ"ם:

משנה יב

כח **הַשּׁוֹלֵחַ כו'**. שֶׁחִיְּבוֹ הַכָּתוּב אֲפִלּוּ נֶאֱנָסוּ. דִּכְתִיב אוֹ מֵת אוֹ נִשְׁבָּר אוֹ נִשְׁבָּה שְׁבוּעַת ה' תִּהְיֶה בֵּין שְׁנֵיהֶם אִם לֹא שָׁלַח, דְּמַשְׁמַע הָא שָׁלַח נִתְחַיֵּב שׁוּב בְּמִיתָתָהּ וּשְׁבִירָתָהּ. רַשְׁ"י:

כט גְּמָרָא. וּפֵרֵשׁ רַשְׁ"י, כִּשְׁעַת הַגְּזֵלָה:

ל **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר כוּ'**. פֵּרְשׁוּ הַתּוֹסָפוֹת דִּפְלוּגְתַּיְהוּ, דְּבֵית שַׁמַּאי סָבְרֵי שְׁנוּי אֵינוֹ קוֹנֶה וּבֵית הִלֵּל סָבְרֵי דְּקוֹנֶה, וְהַיְנוּ בְּחָסֵר וְיָתֵר. אֲבָל בְּיוֹקְרָא וְזוֹלָא מוֹדוּ בֵּית הִלֵּל לְבֵית שַׁמַּאי דְּאִם הוּקְרָה מְשֻׁלֵּם כִּשְׁעַת הוֹצָאָה מִן הָעוֹלָם וּבְהוּזְלָה מְשֻׁלֵּם כִּשְׁעַת הַגְּזֵלָה. וְרַבִּי עֲקִיבָא פְּלִיג אַזּוֹל וְיֹקֶר, דִּמְשֻׁלֵּם כִּשְׁעַת הַתְּבִיעָה בֵּין בְּזוֹל בֵּין בְּיֹקֶר. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

לא קְרָא אַפְּקֵיהּ מִכְּלָלָא דְּאֵין שְׁלִיחַ לִדְבַר עֲבֵרָה, כְּמוֹ דְּאַפֵּיק מְעִילָה וְכֵן טְבִיחָה. הָכִי אִיתָא בְּהֶדְיָא בַּגְּמָרָא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

לב גְּמָרָא. וּמִיהוּ עַל מָנָת לִטֹּל בָּעִינַן. דִּשְׁלִיחוּת יָד אַף עַל פִּי שֶׁאֵין צָרִיךְ חִסָּרוֹן, עַל מָנָת לְחַסְּרוֹ בָּעִינַן. וְלֹא דְּמֵי לְמַשְׁנָה ט' דְּלֹא בָּעִינַן עַל מָנָת לְחַסְּרוֹ אֶלָּא בְּתַשְׁמִישׁ בְּעָלְמָא מְחֲיבִינַן לֵיהּ. דְּהָתָם מִשּׁוּם שׁוֹאֵל שֶׁלֹּא מִדַּעַת מְחֲיבִינַן לֵיהּ. וּלְכָךְ כָּתַב הַטּוּר דְּלֹא מְחַיֵּב אֶלָּא מִשְׁעַת תַּשְׁמִישׁ וְלֹא מִשְּׁעַת הַגְּבָהָה, שֶׁהֲרֵי אֵינוֹ שׁוֹלֵחַ בּוֹ יָד כְּיָוֹן שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לְחַסְּרוֹ:

לג שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ הַיַּיִן לְהַחְמִיץ בִּכְלִי חָסֵר. רַשְׁ"י:

פרק ד

משנה א

א כְּלוֹמַר שֶׁיִּתְחַיֵּב לוֹ בְּדִינְרֵי כֶּסֶף שֶׁהִתְנָה עִמּוֹ. וְלֹא בְּתוֹרַת חֲלִיפִין דְּהַיְנוּ שֶׁכְּשֶׁמַּשֵּׂךְ זֶה נְקָנִים לוֹ דִּינְרֵי כֶּסֶף וּבְרִשׁוּתוֹ הֵם, שֶׁאֵין קוֹנִין בְּפֵרוֹת, וְאֵין הַמַּטְבֵּעַ נִקְנֶה בַּחֲלִיפִין. אֶלָּא בְּתוֹרַת דָּמִים אֲיִרְינַן, כְּלוֹמַר לְחַיְּבוֹ בְּדִינְרֵי כֶּסֶף. וְתָנֵי הַזָּהָב מְחַיֵּב. גְּמָרָא:

ב כְּמוֹ שֶׁאָמַר לוֹ. אִי אָמַר לוֹ מֵאַרְנָקִי חֲדָשָׁה יְהֵיבְנָא לָךְ, לֹא מָצֵי יָהֵיב לֵיהּ מֵאַרְנָקִי יְשָׁנָה, אַף עַל גַּב דַּעֲדִיפֵי מְנַיְהוּ וְכוּ'. גְּמָרָא:

ג **הַנִּחֹשֶׁת כוּ'**. אַף עַל גַּב דְּכָל שֶׁכֵּן הוּא מֵרִישָׁא. אִצְטְרִיךְ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא הָנֵי פְּרִיטֵי בְּאַתְרָא דְּסָגְיֵי אִנְהוּ חָרִיפֵי טְפֵי מִכַּסְפָּא אֵימָא טִבְעָא הָוֵי, קָא מַשְׁמַע לָן כֵּיוָן דְּאִיכָּא דּוּכְתָּא דְּלֹא סָגְיֵי בָּהּ, פֵּירֵי הָווּ. גְּמָרָא:

ד כָּתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת, תֵּימַהּ דְּכָל שֶׁכֵּן הִיא מֵרִישָׁא. לְכָךְ נִרְאֶה דְּמָעוֹת הָרָעוֹת הַיְנוּ שֶׁיּוֹצְאוֹת קְצָת:

ה אִצְטְרִיךְ, אַף עַל גַּב דְּאֵינוֹ חָסֵר כִּי אִם מְעַט וּבְדָבָר מֻעָט יַטְבִּיעוּ הַרְבֵּה מֵהֶם. תּוֹסָפוֹת:

ו **מְטַלְטְלִין כוּ'**. אַשְׁמְעִינַן דְּקוֹנִין אֲפִלּוּ מַטְבֵּעַ, כְּמוֹ מָעוֹת רָעוֹת וַאֲסִימוֹן, דְּמִקְרֵי פֵּירָא לְגַבֵּי כַּסְפָּא. וְהֵם אֵינָן קוֹנִין מִטַּלְטְלִין, דְּמִקְרֵי טִבְעָא לְגַבֵּי מִטַּלְטְלִין. תּוֹסָפוֹת:

ז אֵינוֹ מוֹסִיף אַדִּלְעֵיל, דְּלָאו בְּמִטַּלְטְלִין בִּלְבַד הוּא אֶלָּא בְּמִטַּלְטְלִין וּמַטְבֵּעַ בְּיַחַד. וְכֵן נִרְאֶה גִּרְסַת רַשְׁ"י דְּכָתַב וְהַאי כָּל כוּ' וְלֹא כָּתְבוּ וְהַאי זֶה הַכְּלָל. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ב

ח **כֵּיצַד**. הוּא פֵּרוּשָׁא דְּזָהֲב וּנְחֹשֶׁת קוֹנִים לַכֶּסֶף, וְכֶסֶף אֵינוֹ קוֹנֶה אוֹתָם. וּמְפָרֵשׁ מִשּׁוּם שֶׁאֵלּוּ פֵּרוֹת לְגַבֵּי כֶסֶף, וּבְפֵרוֹת עוֹשִׂין הַמְּשִׁיכָה. נִמּוּקֵי יוֹסֵף:

ט וְגָמַר הֶדְיוֹט מֵהֶקְדֵּשׁ. רַשׁ"י. וְהַנִּמּוּקֵי יוֹסֵף כָּתַב דְּלֹא גָּמַר כּוּ', וְהָכָא לָאו מִקְרָא יָלִיף אֶלָּא מִסְּבָרָא בְּעָלְמָא, דִּבְדִין הוּא שֶׁיִּהוּ קוֹנוֹת, כֵּיוָן שֶׁרֹב הַקְּנְיָנִים נַעֲשִׂים בְּכֶסֶף. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

י כְּלוֹמַר בְּאֹנֶס, דְּלֵיכָּא לְאַשְׁתַּלּוֹמֵי מִבַּעַל הַדְּלֵקָה. גְּמָרָא:

יא אֲבָל בְּמָעוֹת לֹא יוּכַל לוֹמַר נִשְׂרְפוּ, דִּלְכָל הַפָּחוֹת יִהְיֶה עֲלֵיהֶן כְּשׁוֹמֵר חִנָּם וְאֵין לָהֶם שְׁמִירָה אֶלָּא בַּקַּרְקַע, אִי נַמִּי דְּאֵין טֹרַח בְּהַצָּלָתָן. תּוֹסָפוֹת:

יב וּמִשּׁוּם הָכִי הִפְקִיעוּ חֲכָמִים קְנָיָן דְּאוֹרַיְתָא כִּדְקָתָנֵי רֵישָׁא מָשָׁךְ וְלֹא נָתַן מָעוֹת קָנָה, (וְלֹא הִצְרִיכוּ מָעוֹת וּמְשִׁיכָה), דְּאִי מְשִׁיכָה לְבַדּוֹ לֹא תִקְנֶה יֹאמַר לוֹקֵחַ לַמּוֹכֵר נִשְׂרְפוּ חִטֶּיךָ בַּעֲלִיָּה. תּוֹסָפוֹת:

יג וְטַעְמָא דְּלוֹקֵחַ יָכוֹל גַּם כֵּן לַחֲזֹר בּוֹ, דְּכָל שֶׁכֵּן כִּי מוֹקְמַת לַחֲזָרָה נַמִּי בִּרְשׁוּת לוֹקֵחַ מָסַר נַפְשֵׁיהּ הַמּוֹכֵר וְטָרַח וּמָצִיל, שֶׁאִם יִרְאֶה הַלּוֹקֵחַ דְּלֵקָה בָּאָה יֹאמַר חוֹזְרִני בִּי. רַשׁ"י. וְהָר"ב תְּחִלַּת הַתַּקָּנָה נָקַט. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יד **שֶׁפָּרַע**. לְפִי שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֵינוֹ מְקַבֵּל הַפַּרְעוֹן, שֶׁאִם חָטְאוּ לְפָנָיו מַה פָּעֲלוּ לוֹ. לְפִיכָךְ לֹא אָמְרוּ מִי שֶׁנִּפְרַע כּוּ' אֶלָּא שֶׁפָּרַע, כְּלוֹמַר שֶׁפָּרַע מֵהֶם חוֹבָם, וְלֹא לוֹ:

טו וְקָשֶׁה מַאי תֵּבֶת כָּל. וְנִרְאֶה לִי דְּהָכִי קָאָמַר, כָּל נוֹשֶׁא שֶׁיִּזְדַּמֵּן מִן הָרָאוּי הוּא מִי שֶׁהַכֶּסֶף בְּיָדוֹ כּוּ', הִלְכָךְ מוֹכֵר שֶׁהַכֶּסֶף בְּיָדוֹ מְצִי הֲדַר בֵּיהּ. בֵּית יוֹסֵף:

טז כָּל דְּבָרָיו דִּבְרֵי תֵּימָהּ הֵם. רֵישׁ דְּבָרָיו שֶׁכָּתַב דְּזִמְנִין כּוּ', וּמַשְׁמָעוּת לִישְׁנָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן דְּלְעוֹלָם כָּל שֶׁהַכֶּסֶף כּוּ'. וְעוֹד קָשֶׁה וְלָמָּה יוּכַל הַמּוֹכֵר לַחֲזֹר בּוֹ כֵּיוָן דְּבָטֵל טַעֲמָא דְּגְזֵרָה. וְגַם בְּמַה שֶׁכָּתַב וְאֵין הֲלָכָה כּוּ' אֶלָּא כּוּ' יָכוֹל לַחֲזֹר בֵּין לוֹקֵחַ בֵּין מוֹכֵר, קָשֶׁה, אַמַּאי, כֵּיוָן דְּלֵיכָּא טַעֲמָא דְּגְזֵרָה. וְאֶפְשָׁר דְּתָנָא קַמָּא לֹא סְבִירָא לֵיהּ כְּוָתֵיהּ דְּזִמְנִין כּוּ', אֶלָּא שְׁנֵיהֶם יְכוֹלִין לַחֲזֹר כּוּ'. וּבַגְּמָרָא מוּכָח דְּהָכָא לָאו בַּעֲלִיָּתוֹ שְׁכוּרָה כּוּ' אֶלָּא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן סְבִירָא לֵיהּ דְּהַתַּקָּנָה לֹא הָיְתָה אֶלָּא עַל הַמּוֹכֵר, אֲבָל הַלּוֹקֵחַ אֵינוֹ יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ (דְּהַיְנוּ בְּתַקָּנָה זוֹ), אֲבָל בַּעֲלִיָּה מֻשְׁכֶּרֶת כֻּלֵּי עָלְמָא סְבִירָא לְהוּ דִּשְׁנֵיהֶם אֵינָם יְכוֹלִים לַחֲזֹר בָּהֶם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ג

יז **אַרְבָּעָה כּוּ'**. הֲוֵי מְצֵי לְמִתְנֵי כֶּסֶף מִשֵּׁשׁ כֶּסֶף לַדִּינָר. וְיֵשׁ לוֹמַר מִשּׁוּם מַתְנִיתִין ז' דְּפוֹחֶת וְהוֹלֵךְ עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יח כְּלוֹמַר שֶׁהוּא שָׁוֶה סֶלַע. וְלֵיכָא לְפֵרוּשֵׁי דְּזַבְנֵיהּ בְּעֶשְׂרִים, דִּלְפִי זֶה נִתְאַנָּה הַמּוֹכֵר, וּבַסֵּיפָא תְּנַן עַד מָתַי מֻתָּר לְהַחֲזִיר וּמְפָרְשִׁים לָהּ בְּלוֹקֵחַ, דְּמוֹכֵר לְעוֹלָם חוֹזֵר, אֶלָּא דְּזַבְנֵיהּ בְּעֶשְׂרִים וּשְׁמֹנָה. דִּבְכָלָל שְׁתוּת לַמַּקָּח בֵּין שֶׁנִּתְאַנָּה מוֹכֵר דְּזַבֵּין שָׁוֶה עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה בְּעֶשְׂרִים, וּבֵין דְּנִתְאַנָּה לוֹקֵחַ דְּזָבֵין שָׁוֶה עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה בְּעֶשְׂרִים וּשְׁמֹנָה. הָכִי מַסְקִינַן בַּגְּמָרָא אַלִּיבָּא דְּרַב דְּסָבַר שְׁתוּת מִקָּח דְּוָקָא. אֲבָל שְׁמוּאֵל סָבַר שְׁתוּת מָעוֹת נַמִּי שָׁנִינוּ. וּלְפִי דִּלִישְׁנָא דְּיֵיק טְפֵי אַלִּיבָּא דְּרַב, פֵּרֵשׁ רַשִׁ"י וְהָר"ב אַלִּיבֵּיהּ אַף עַל גַּב דַּהֲלָכָה כִּשְׁמוּאֵל בְּדִינֵי:

יט **שְׁתוּת**. דְּאָלוּ פְּחוֹת מִשְּׁתוּת הָוֵי מְחִילָה, לְפִי שֶׁכֵּן הוּא דֶּרֶךְ מִקָּח וּמְמָכָר, שֶׁאֵין הַלּוֹקֵחַ וְהַמּוֹכֵר יְכוֹלִים לְכַוֵּן דְּמֵי הַמִּקָּח בְּצִמְצוּם. וְדֶרֶךְ הָעוֹלָם לְמָחֹל טָעוּת עַד שְׁתוּת. טוּר:

משנה ד

כ מְפֹרָשׁ בַּגְּמָרָא דְּהַיְינוּ תַּגָּר סַפְסָר (שֶׁהוּא קוֹנֶה וּמוֹכֵר מִיָּד תָּמִיד), דְּמֵידַע זְבִינְתֵּיהּ כַּמָּה שָׁוֶה (שֶׁהֲרֵי לֹא שָׁהָה בֵּין קְנִיָּתָהּ לִמְכִירָתָהּ. רַשִׁ"י) וְאַחוֹלֵי אַחִיל כוּ':

כא וְהוּא הַדִּין לַמּוֹכֵר, וְשִׁיּוּרֵי שַׁיְּרֵיהּ. גְּמָרָא:

משנה ה

כב **הַסָּלַע**. דְּלֹא דָּמֵי לְטַלִּית, דְּסֶלַע דְּכֵיוָן דְּלֹא סַגִּי לֹא מָחַל. גְּמָרָא:

כג **שְׁנֵי כוּ**'. וְהָא דְּלֹא אָמַר מָעָה לְדִינָר, מִשּׁוּם דְּרַבִּי יְהוּדָה נָקֵט פֶּנְדְּיוֹן קָאָמַר אִיהוּ שְׁתֵּי פֶּנְדְּיוֹן:

משנה ו

כד **עַד כוּ**'. דְּלֹא דָּמֵי לְטַלִּית דְּכָל אֵינַשׁ קִים לֵיהּ בְּגַוֵּיהּ. גְּמָרָא:

משנה ז

כה אֲבָל בַּגְּמָרָא פָּרֵיךְ הָא נַמִּי תָּנִינָא כוּ'. וּמְשַׁנֵּי חֲמַשׁ פְּרוּטוֹת אִצְטְרִיךְ לֵיהּ, וּרְצוֹנוֹ לוֹמַר דִּמְצִיאָה, דְּאִינָךְ כֻּלְּהוּ תָּנִינָא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כו כְּלוֹמַר יוֹדֶה לוֹ כָּל הַשְּׁאָר:

משנה ח

כז **חֲמִשָּׁה כוּ**'. כֻּלְּהוּ מַתְנֵיָין בְּדוּכְתַּיְהוּ אֶלָּא לְאַשְׁמְעִינַן דְּתוּ לֹא:

כח **שֶׁל דְּמַאי**. בַּגְּמָרָא אָמְרִינַן טַעֲמָא דְּמַתְנִיתִין רַבִּי מֵאִיר הִיא דְּאָמַר עָשׂוּ חִזּוּק לְדִבְרֵיהֶם כְּשֶׁל תּוֹרָה אֲבָל הָרַמְבַּ"ם וְהָר"ב דְּלֹא כָּתְבוּ שֶׁאֵין הֲלָכָה כֵּן (דְּהָא בְּרֵישׁ פֶּרֶק ב' דְּעֵרְלָה הִשְׁמִיט הָרַמְבַּ"ם וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁל דְּמַאי) נִרְאֶה דִּסְבִירָא לֵיהּ דְּכֻלֵּי עָלְמָא הִיא. וְטַעְמָא כִּדְפֵרֵשׁ בִּירוּשַׁלְמִי מִשּׁוּם גְּזֵרָה שֶׁלֹּא יִנָּהֲגוּ בָּהּ בְּקֻדָּשָׁה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כט לֹא יָדַעְתִּי אַמַּאי הֲצְרְכוּ לְפָרֵשׁ שֶׁחַיָּב קָרְבָּן. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ל **וְהַגּוֹזֵל כּוּ'**. וְכֵן כּוֹפֵר בַּפִּקָּדוֹן כִּדְתָנֵינַן לְהוּ בְּמִשְׁנָה ז' פֶּרֶק ט' דְּבָבָא קַמָּא. וְהוֹאִיל וּבְחַד קְרָא כְּתִיבֵי בַּהֲדֵי הֲדָדֵי לֹא הֻצְרַךְ לִשְׁנוֹתָן כְּלָל. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ט

לא **וְהַשְּׁטָרוֹת**. הַמּוֹכֵר שְׁטָרוֹת לְגָבוֹת חוֹב שֶׁבְּתוֹכָן. רַשִׁ"י:

לב **וְהַקַּרְקָעוֹת**. בְּמַשִּׁיג גְּבוּל. אִי נַמִי שֶׁגָּנַב גְּפָנִים טְעוּנוֹת. תּוֹסְפוֹת:

לג וּבְרֵישׁ מְרֻבֶּה מְמַעֵט מִוּגָּנַב מִבֵּית הָאִישׁ. וְיֵשׁ לוֹמַר כּוּ'. אִי נַמִי הָתָם בְּגַנָּב עַצְמוֹ וְהָכָא אִצְטְרִיךְ לְטוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב. תּוֹסְפוֹת. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

לד **אֵינוֹ נִשְׁבָּע**. הוּא הַדִּין נַמִי שֶׁאֵינוֹ מְשַׁלֵּם כּוּ' אִם פָּשַׁע בָּהּ. אֶלָּא מִשּׁוּם דְּבַכְתּוּב לֹא נֶאֶמְרוּ תַּשְׁלוּמִין כְּלָל בְּשׁוֹמֵר חִנָּם, מִשּׁוּם הָכִי לֹא הִזְכִּירוּ בַּמִּשְׁנָה אֶלָּא אֵינוֹ נִשְׁבָּע. פּוֹסְקִים:

לה **אוֹנָאָה**. וְכֵן חוֹלֵק בְּתַשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה בְּמִשְׁנָה ד' פֶּרֶק ז' דְּבָבָא קַמָּא. וּמִמֵּילָא דְּחוֹלֵק נַמִי בְּכָפֶל, דְּאִי לֵיכָּא כְּפֶלָא לֵיכָּא אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה:

משנה י

לו שֶׁיָּכוֹל הוּא לוֹמַר לֹא עָשִׂיתִי כִּי אִם לְטוֹבָה, שֶׁהָיִיתִי חָפֵץ לְקָנוֹת מִקָּח זֶה. וְאֵין דַּיָּנֵי בְּנֵי אָדָם יְכוֹלִין לָדוּן עָלָיו. לְפִיכָךְ נֶאֱמַר וְיָרֵאת מֵאֱלֹהֶיךָ, הֱוֵי יָרֵא מִן הַיּוֹדֵעַ מַחֲשָׁבוֹת אִם לְטוֹבָה אִם לְאוֹנָאָה:

לז **מַעֲשֶׂה אֲבוֹתֶיךָ**. הַיְנוּ זוֹ אַף זוֹ, דְּאָפְלוּ מַעֲשֶׂה אֲבוֹתָיו אֵין לוֹ לְהַזְכִּיר. תּוֹסְפוֹת:

משנה יא

לח שְׁמִתְקַיֵּם יוֹתֵר. הָרִא"שׁ. וּבְגְמָרָא, דְּבֵין הַגִּזְתּוֹת שָׁנוּ. וּפֵרֵשׁ רַשִׁ"י שֶׁתּוֹסְסִין זֶה עִם זֶה וְנַעֲשִׂין טַעַם אֶחָד. אֲבָל לְאַחַר הַגִּזְתּוֹת שֶׁכְּבָר כָּל אֶחָד קָלַט רֵיחוֹ וְטַעֲמוֹ, אֵין מַשְׁבִּיחוֹ אֶלָּא פּוֹגְמוֹ. וּמִכָּל מָקוֹם אָמְרִינַן בַּגְּמָרָא דִּמְקוֹם שֶׁהַכֹּל טוֹעֲמִים קֹדֶם שֶׁיִּקְנוּ שָׂרֵי, שֶׁהֲרֵי יִטְעֲמֶנּוּ תְּחִלָּה:

לט לְפִי שֶׁשְּׁמָרֵי חֲבִית זֶה מְקַלְקְלִין חֲבִית אַחֵר. טוּר:

מ שֶׁאָז קוֹלְטִים הַמַּיִם טַעַם הַיַּיִן, אֲבָל שֶׁלֹּא בֵּין הַגִּזְתּוֹת הוּא נֶחְשָׁב כְּאִלּוּ הוּא מָזוּג:

משנה יב

מא **מַתִּירִין**. דְּאָמַר לֵיהּ אֲנָא מְפַלֵּגְנָא אַמְגּוּזֵי, וְאַתְּ פְּלֵיג שִׁיסְקֵי. גְּמָרָא:

מב **כְּגוֹנֵב**. אֶפְשָׁר דְּלָהְכִי לֹא קָרֵי לֵיהּ גּוֹנֵב הָעַיִן מַמָּשׁ לוֹמַר שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁמּוֹדִיעוֹ שֶׁלֹּא בְּרֵר אֶלָּא מֵעַל פִּי הַמְּגוּרָה דַּאֲפְלוּ הָכִי אָסוּר לְפִי שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁעַל יְדֵי שֶׁרוֹאֶה בְּשָׁעַת הַמְּכִירָה עַל פִּי הַמְּגוּרָה שֶׁכֻּלָּן יָפוֹת וְאֵין בָּהֶן פְּסֹלֶת מִתּוֹךְ כָּךְ לֹא יַעֲלֶה עַל לִבּוֹ תָּמִיד שֶׁיֵּשׁ פְּסֹלֶת בּוֹ וּלְפִיכָךְ לֹא קוֹרְאוֹ אֶלָּא כְּגוֹנֵב כּוּ':

פרק ה

משנה א

א דִּכְתִיב אֶת כַּסְפְּךָ לֹא תִתֵּן לוֹ בְּנֶשֶׁךְ, וּבַמַּרְבִּית לֹא תִתֵּן אָכְלֶךָּ [וַיִּקְרָא כה]. וְלֹא כְתִיב אֶת כַּסְפְּךָ לֹא תִתֵּן לוֹ בְּנֶשֶׁךְ וְאָכְלְךָ בְּמַרְבִּית. קְרֵי בֵּיהּ הָכִי, אֶת כַּסְפְּךָ לֹא תִתֵּן לוֹ בְּנֶשֶׁךְ וּבְמַרְבִּית, וּבְנֶשֶׁךְ וּבְמַרְבִּית לֹא תִתֵּן אָכְלֶךָּ. וְלָמָּה חִלְּקָן הַכָּתוּב, לַעֲבֹר עֲלֵיהֶם בִּשְׁנֵי לָאוִין. גְּמָרָא:

ב רַשִׁ"י. נִרְאֶה לִי דְּלָאו טַעֲמָא דִּקְרָא קָאָמְרֵי וְלֹא קָאֵי אַפְּרוּשֵׁי אֶלָּא אַהַלְוָאַת כֶּסֶף, וּכְלוֹמַר דְּמַרְבִּית דִּקְרָא קָאֵי נַמִּי עֲלֵיהּ, וְכֵן בַּגְּמָרָא מִי אִיכָּא נֶשֶׁךְ בְּלֹא תַרְבִּית. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ג וְחִלְּקָן בְּשֵׁמוֹת, דִּלְרִבִּית דְּאוֹרַיְתָא קוֹרֵא נֶשֶׁךְ דִּכְתִיב בָּרִישָׁא, וּלְרִבִּית דְּרַבָּנָן קוֹרֵא תַּרְבִּית שֶׁכָּתוּב אַחַר כָּךְ:

ד רַשִׁ"י. וְלֹא קָאֵי אָסוּר אֶלָּא אַיַּיִן. וְנָקֵט רֵישָׁא לִרְבוּתָא דְּסֵיפָא דְּיַיִן אָסוּר, אַף עַל גַּב שֶׁבָּא מִכֹּחַ פְּסַק הָרֹאשׁוֹן שֶׁל חִטִּין שֶׁהָיָה דֶּרֶךְ מְקָח וּמִמְכָּר וְלֹא דֶּרֶךְ הַלְוָאָה. וְהַתּוֹסְפוֹת הִקְשׁוּ עָלָיו וּפֵרְשׁוּ דְּלָקַח חִטִּים דִּתְנַן נַמִּי בְּהַעֲמַדַת מִלְוָה שֶׁהָיְתָה לוֹ עָלָיו כְּבָר וְאָסוּר קָאֵי גַּם אַחִטִּין:

ה וְאַף עַל גַּב דְּלֹא מָשַׁךְ לֹא הָוֶה לֵיהּ רִבִּית, הוֹאִיל וְאִם בָּא לַחֲזֹר קָאֵי עֲלַיְהוּ בְּמִי שֶׁפָּרַע. רַשִׁ"י. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ב

ו וְאַף עַל פִּי דְּקַיְמָא לָן בְּקִדּוּשִׁין פֶּרֶק ג' מִשְׁנָה ו' דְּיֶשְׁנָהּ לִשְׁכִירוּת מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף, הַיְנוּ לוֹמַר שֶׁבְּכָל יוֹם וְיוֹם מַרְוִיחַ כְּנֶגֶד יוֹם. נְמוּקֵי יוֹסֵף:

ז **שָׁדַּרְהוּ**. וְלֹא תְּנֵי חֲצֵרוֹ כְּמוֹ בָּרִישָׁא. דְּמִלְּתָא אַגַּב אוֹרְחֵיהּ קָא מַשְׁמַע לָן, שֶׁאִם הִגִּיעַ לִידֵי כָּךְ לִמְכֹּר קַרְקָעוֹתָיו, שֶׁיִּמְכֹּר שָׂדֵהוּ וְלֹא חֲצֵרוֹ. כִּדְמוּכַח קְרָאֵי בְּסוֹף פָּרָשַׁת בְּהַר וּמְכַר מֵאֲחֻזָּתוֹ וְגוֹ', וְהָדַר כִּי יִמְכֹּר בֵּית מוֹשַׁב:

משנה ג

ח וְרֵישָׁא וְסֵיפָא שָׁוִין, אֶלָּא רֵישָׁא דְּמַיְרֵי בְּזִבְינֵי הָוֶה רְבוּתָא לְמִנְקָט בְּגָוְנָא דְּאִסּוּרָא, וְסֵיפָא דְּבַהַלְוָאָה הָוֶה רְבוּתָא לְמִנְקָט בְּגָוְנָא דְּהֶתֵּרָא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ד

י **מָעוֹת כו'**. וּצְרִיכָא. דְּאִי תְּנָא חֲנָוְנִי, חֲנָוְנִי הוּא דְּסַגֵּי לֵיהּ כְּפוֹעֵל בָּטֵל מִשּׁוּם דְּלֹא נְפִישׁ טִרְחֵיהּ, אֲבָל מָעוֹת לִקַּח בָּהֶן פֵּרוֹת דְּנְפִישׁ טִרְחֵיהּ אֵימָא לֹא. וְאִי תְּנָא מָעוֹת כו' הָוֶה אָמֵינָא הָתָם הוּא דְּבָעֵי כְּפוֹעֵל בָּטֵל מִשּׁוּם דְּנְפִישׁ טִרְחֵיהּ, אֲבָל חֲנָוְנִי דְּלֹא נְפִישׁ טִרְחֵיהּ

אֵימָא סַגִּי לְהוּ בְּמַשֶּׁהוּ בְּעָלְמָא, דַּאֲפִלּוּ לֹא טָבֵל עִמּוֹ אֶלָּא בְּצִיר וְלֹא אָכַל עִמּוֹ אֶלָּא גְּרוֹגֶרֶת אַחַת זֶהוּ שְׂכָרוֹ, צְרִיכָא. גְּמָרָא:

ט רַשִׁ"י. וְהִקְשׁוּ בַּתּוֹסָפוֹת דְּהָא אֲמָרַן דִּלְהָכִי אִצְטְרִיךְ לְמִתְנֵי מָעוֹת מִשּׁוּם דִּנְפִישׁ טִרְחֵיהּ, אֵימָא לֹא סַגִּי לֵיהּ כְּפוֹעֵל בָּטֵל. וְהַלֹּא לְמַה שֶׁהִיא כְּבֵדָה נוֹטֵל יוֹתֵר, אַמַּאי סַלְקָא דַּעְתָּךְ דְּלֹא תִּסְגֵּי כְּפוֹעֵל בָּטֵל. וּפֵרְשׁוּ כְּפוֹעֵל בָּטֵל הַיְנוּ כְּיוֹשֵׁב וּבָטֵל לְגַמְרֵי. וּפֵרוּשׁ דִּבְרֵיהֶם דְּאוֹמְדִין כַּמָּה רוֹצֶה לִטֹּל פּוֹעֵל אֶחָד כְּדֵי לְבָטֵל מִמְּלַאכְתּוֹ לְגַמְרֵי, דְּהַשְׁתָּא בֵּין שְׁנוֹתְנִים לוֹ מְלֹאכָה קַלָּה אוֹ כְּבֵדָה שְׁעוּרוֹ שָׁוֶה. בֵּית יוֹסֵף. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יא **תַּרְנְגוֹלִין**. אִצְטְרִיךְ לְאַשְׁמְעִינַן דְּיָהִיב לֵיהּ מְזוֹנוֹת דְּאָפְרוֹחִים אַף עַל פִּי שֶׁהוּא דָּבָר מֻעָט, וְלָא תֵּימָא דִּלְאֹ קַפְּדֵי בֵּיהּ אֵינָשֵׁי. וְהַיְנוּ טַעֲמָא שֶׁהִקְדִּימוּ רַשִׁ"י וְהָרַ"ב לְפָרֵשׁ מְזוֹנוֹ שֶׁלֹּא בְּמָקוֹמוֹ:

יב **וְאֵין כּוּ**'. מִשּׁוּם סֵיפָא דַּאֲבָל מְקַבְּלִין כּוּ' תְּנֵי לֵיהּ:

יג **שְׂכַר עָמָלוֹ**. הָכָא לֹא שַׁיָּךְ לְמִתְנֵי כְּפוֹעֵל בָּטֵל, דְּאֵין מִתְבַּטֵּל לְהַאֲכִילָם וּלְהַשְׁקוֹתָם אֶלָּא רֶגַע אֶחָד בְּיוֹם. אֲבָל חֲנוָנִי כָּל עִסְקוֹ בְּכָךְ. דְּתַנְיָא בַּתּוֹסֶפְתָּא, הַמּוֹשִׁיב חֲנוָנִי, אִם הוּא אֶמֶן לֹא יַעֲסֹק בְּאֶמְנוּתוֹ:

יד וְקָא מַשְׁמַע לָן דְּבִסְתָמָא אֵין מְקַבֵּל עָלָיו שׁוּם אַחֲרָיוּת, וְלֹא הָוֵי עִסְקָא כֵּיוָן דְּבִתְחִלָּה כְּשֶׁקִּבֵּל עָנָלִים לֹא שָׁמוּ אוֹתָם, אֶלָּא לְאַחַר שֶׁגָּדַל וּבָאִין לַחְלֹק הַשֶּׁבַח אָז שָׂמִין אוֹתָם כַּמָּה הִשְׁבִּיחוּ. וּלְהָכִי תָּנֵי בָּרִישָׁא שָׂמִין וּבַסֵּיפָא מְקַבְּלִין, וּכְשֶׁשָּׂמִין בִּשְׁעַת קַבָּלָה בִּסְתָם מְקַבֵּל עָלָיו חֲצִי הָאַחֲרָיוּת כְּמוֹ בִּשְׁאָר עִסְקָא. תּוֹסָפוֹת. וְכֵן הַדִּין בִּבְיצִים וּבְכָל דָּבָר שֶׁלֹּא קִבֵּל עָלָיו אַחֲרָיוּת. נְמוּקֵי יוֹסֵף:

טו שֶׁאָז הוּא עוֹמֵד בְּעִקַּר טַעַם בְּשָׂרוֹ:

טז טוֹעֶנֶת. וְכֵן מָצִינוּ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת בַּמִּשְׁנָה שֶׁשּׁוֹנֶה חֲמוֹר וְהַכְּוָנָה לַנְּקֵבָה כּוּ'. וְכֵן בַּכְּתוּב. וְכָתַב הָרַדַּ"ק דְּחֲמוֹר כּוֹלֵל זָכָר וּנְקֵבָה:

משנה ה

יז דְּאִיכָּא גְּלָלִים. וְאִידָךְ, גְּלָלִים אַפְקוֹרֵי מַפְקִיר לְהוּ. גְּמָרָא:

משנה ו

יח וְנָמוּקִי יוֹסֵף פֵּרֵשׁ דְּהָכָא אָתָא לְאַשְׁמוּעִינַן דְּאֵין מְקַבְּלִין כְּלָל, וַאֲפִלּוּ יָהֵיב לֵיהּ אַגְרָא, הוֹאִיל דְּכֻלָּהּ מִלְוָה:

משנה ז

יט וּפָרְכִינַן בַּגְּמָרָא דְּהָא אֵין שְׁלִיחוּת לְנָכְרִי, מַה אַתֶּם בְּנֵי בְרִית אַף שֶׁלּוּחֲכֶם בְּנֵי בְרִית, וּלְכָל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ יְלָפִינַן לָהּ. וּמַסְקִינַן כְּגוֹן שֶׁנָּטַל הַנָּכְרִי בַּיָּד וְקִבְּלָן מִן הָרִאשׁוֹן. וְקָא

מַשְׁמַע לָן דְּלָא תֵּימָא נָכְרִי גּוּפֵיהּ כִּי עֲבֵיד, אַדַּעְתָּא דְיִשְׂרָאֵל קָא גָּמִיר וְיָהֵיב. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כ **אֲבָל כּוּ**'. כְּגוֹן נָכְרִי שֶׁלָּוָה מִיִּשְׂרָאֵל בְּרִבִּית וּבִקֵּשׁ לְהַחְזִירוֹ לוֹ. מְצָאוֹ יִשְׂרָאֵל אַחֵר וְאָמַר לוֹ תְּנֵם לִי וַאֲנִי אֶעֱלֶה לְךָ כְּדֶרֶךְ שֶׁאַתָּה מַעֲלֶה לוֹ, מֻתָּר. וְאִם הֶעֱמִידוֹ אֵצֶל יִשְׂרָאֵל, אָסוּר. גְּמָרָא. וּלְרַשִׁ"י וּלְרַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל טַעֲמָא דְּאָסוּר מִשּׁוּם דְּיֵשׁ שְׁלִיחוּת לְנָכְרִי לְחֻמְרָא מִדְּרַבָּנָן. וְרַבֵּנוּ תַּם מוֹקֵי הָכָא גַּם כֵּן בְּנָטַל וְנָתַן בַּיָּד:

כא **אֵין כּוּ**'. אֵין נוֹתְנִין מָעוֹת לְיִשְׂרָאֵל חֲבֵרוֹ עַל מְנָת לִתֵּן לוֹ בָּהֶם פֵּרוֹת לְסַךְ כָּךְ לִזְמַן פְּלוֹנִי. דְּכֵיוָן שֶׁלֹּא יָצָא הַשַּׁעַר בְּכַמָּה נִמְכָּרִים, שָׁמָא יִתְיַקְּרוּ כְּשֶׁיֵּצֵא שַׁעַר שֶׁלָּהֶם. נִמְצָא שֶׁהַיְּהִי מִשְׁתַּכֵּר זֶה בְּהַמְתָּנַת מְעוֹתָיו, שֶׁיִּתֵּן לוֹ פֵּרוֹת כְּפִי מַה שֶּׁפָּסְקוּ בְּזוֹל. נִמּוּקֵי יוֹסֵף:

כב **וְאַף עַל פִּי כּוּ**'. בַּגְּמָרָא, דְּאָמַר לֵיהּ שְׁקוֹל לְטִיבוּתֵיךְ וְשַׁדְיָא אַחֵיזָרֵי, מַאי אַהֲנֵית לִי, אִי הָוֶה לִי זוּזֵי בְּיָדֵי הָוֵי מְזַבְּנִינָא בְּהֵינֵי וְשִׁילֵי. וְהַתּוֹסְפוֹת כָּתְבוּ אַף עַל גַּב דְּלֹא מָשַׁךְ אֵין זֶה רִבִּית, כֵּיוָן שֶׁאִם הָיָה בָּא מוֹכֵר לַחֲזוֹר הָוֶה קָאֵי בְּמִי שֶׁפָּרַע, וְלָכֵן חָשִׁיבִי כְּנִתְיַקְּרוּ בְּרִשּׁוּת לוֹקֵחַ. עַד כָּאן. נִרְאֶה שֶׁדַּעְתָּם שֶׁאֵין לְהוֹצִיא מִיְּדֵי אִסּוּר רִבִּית אֶלָּא אִם כֵּן שֶׁנּוֹכַל לוֹמַר שֶׁהָיוּ קְנוּיִים לְזֶה שֶׁנָּתַן הַמָּעוֹת וּבִרְשׁוּתֵיהּ אַיְקוּר. וְזֶה כְּדַעַת רַשִׁ"י שֶׁכָּתַב בְּרֵישׁ פִּרְקִין. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כג רַשִׁ"י. וּכְלוֹמַר הוֹאִיל וּלְעָנְיָן מִי שֶׁפָּרַע מִיהָא קָנָה:

משנה ח

כד **וּפוֹסֵק וְכוּ**'. אַרִישָׁא קָאֵי, יָצָא הַשַּׁעַר פּוֹסְקִין. וְאַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ נָסְחָא דְּלֹא גָּרְסִינַן לְאוֹתָהּ בָּבָא, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ תּוֹסְפוֹת, מִכָּל מָקוֹם מִדְּיוּקָא שְׁמְעִינַן לַהּ, וַעֲלָהּ קָאֵי וּפוֹסֵק עִמּוֹ:

כה וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין לוֹ, וְגַם מִתְּחִלָּה כְּשֶׁנָּתַן לוֹ הַמָּעוֹת לֹא הִתְנָה, לֹא הָוָה כְּרִשָּׁא גַּבֵּי יַיִן אֵין לוֹ, דְּהָתָם זָקְפוּ עָלָיו בְּהַלְוָאָה, אֲבָל הָכָא בְּתוֹרַת מַקָּח נוֹתֵן לוֹ. וְכֵן כָּתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת:

משנה ט

כו **בְּיֹקֶר כּוּ**'. שֶׁאִם הָיָה הַסְּאָה בִּשְׁנֵי סְלָעִים, וְהוּזְלוּ, שֶׁסְּאָה עוֹמֶדֶת בְּסֶלַע, הָיָה נוֹטֵל רַק סְאָה, אַף עַל פִּי שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁנִּתַּן הָיָה נוֹתֵן לוֹ מַה שֶּׁשָּׁוֶה שְׁנֵי סְלָעִים. וְאִם כְּשֶׁנִּתַּן הָיָה סְאָה בְּסֶלַע וְאַחַר כָּךְ עָמַד סְאָה בִּשְׁנַיִם, לֹא הָיָה נוֹטֵל אֶלָּא חֲצִי סְאָה, שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁנִּתַּן לוֹ לֹא הָיָה נוֹתֵן אֶלָּא מַה שֶּׁשָּׁוֶה סֶלַע אֶחָד:

כז בָּבָא הָרִאשׁוֹנָה נָקֵט אֲבָל בְּזוֹל וְהוּקְרוּ הוּא רְבוּתָא טְפֵי דְּהַשְׁתָּא מְקַבֵּל חִטִּין מֵעֲטִין מִמַּה שֶׁנִּתַּן. וְכֵן הוּא בְּנִמּוּקֵי יוֹסֵף:

כח **לַגַּרְן**. דְּחָיְשִׁינַן שֶׁמָּא תִּתְיַקֵּר אַף עַל פִּי שֶׁאָז אֵין רָגִיל לְהִתְיַקֵּר. תּוֹסְפוֹת:

כט דִּסְאָה בִּסְאָה דְּרַבָּנָן הוּא וְלֹא נָשֵׁךְ דְּאוֹרַיְתָא. רַשִׁ"י:

משנה י

ל וְנִמְצֵאת אוֹתָהּ שֶׁלָּוָה נִזְקֶקֶת עַל פֵּרוֹת שֶׁבַּשּׁוּק (כְּלוֹמַר עַל פֵּרוֹת אֲחֵרִים), וְזוֹ פְּנוּיָה לְלִוּוֹת עָלֶיהָ. וּכְשֶׁלָּוָה כָּל אַחַת וְאַחַת לָוָה בְּהֶתֵּר, דְּהָא אִלּוּ לָוָה סְאָה וַאֲכָלָהּ, וְאָכַל גַּם הָרִאשׁוֹנָה, הוֹאִיל כְּשֶׁלָּוָה בְּהֶתֵּר לָוָה יְשַׁלֵּם חִטִּין, הָכִי נַמִּי כְּשֶׁלָּוָה בְּהֶתֵּר לָוָה כָּל סְאָה וּסְאָה שֶׁהֲרֵי, זוֹ עוֹמֶדֶת. רַשְׁ"י. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

לא **וְכֵן כּוּ'**. מִשּׁוּם דְּשַׁמְעִינְהוּ לְרַבָּנָן בַּסְּאָה וּסְאָה בְּיֵשׁ לוֹ, וְכִכָּר בְּכִכָּר אֲפִלּוּ שֶׁאֵין לוֹ, וְטַעֲמַיְהוּ דְּשְׁאִילַת כִּכָּר שֶׁהוּא דָּבָר מֻעָט לֹא בָּעִינַן שַׁעַר בַּשּׁוּק שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאֵין לָוֶה יֵשׁ לָוֶה, אִי נַמִּי מִשּׁוּם דְּלֹא קַפְּדֵי שְׁכֵנִים בְּהָא מִלְּתָא. וַאֲתָא לְמִפְלַג עֲלַיְהוּ בְּתַרְתֵּי. בֵּית יוֹסֵף. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

לב בְּשָׂכַר שֶׁמַּמְתִּין לוֹ עַל שְׂכַר פְּעֻלָּתוֹ עַד אוֹתוֹ זְמַן הוּא מְקַבֵּל עָלָיו מְלָאכָה שֶׁהוּא קָשֶׁה מִזּוֹ. רַשְׁ"י:

לג וְזֶה לְשׁוֹן רַשְׁ"י, גָּרִיד לְשׁוֹן יְבֵשׁ, שֶׁהָאָרֶץ יְבֵשָׁה וְאֵין גְּשָׁמִים יוֹרְדִין:

לד וְזֶה לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם, הַקַּרְקַע בִּימוֹת הַחַמָּה קַל לַחְפֹּר וּלְתַקֵּן, לְמִעוּט הַטְּנוּף וְאָרֵךְ הַיּוֹם:

משנה יא

לה **יֵשׁ כּוּ'**. לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם, מַה שֶּׁאָמְרוּ רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי שִׁמְעוֹן הַכֹּל הֲלָכָה. אֲבָל צָרִיךְ שֶׁתֵּדַע שֶׁהַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְכַיּוֹצֵא בָּהֶם הֵם הַדְּבָרִים שֶׁרְאוּיִים לְהִתְרַחֵק מֵהֶם בִּלְבַד, וּכְלוֹמַר שֶׁאֵין בָּהֶם אִסּוּר דְּאוֹרַיְתָא, אֲבָל הֵם רִבִּית דְּרַבָּנָן:

לו **לֹא יֹאמַר כּוּ'**. נִרְאֶה בְּעֵינַי שֶׁהֵם דִּבְרֵי הַלָּוֶה לַמַּלְוֶה, שֶׁמּוֹדִיעוֹ שֶׁבָּא אִישׁ פְּלוֹנִי כּוּ'. וְכָל לֹא יֹאמַר דְּמַתְנִיתִין בְּלָוֶה הֵם אֲמוּרִים, וּמֵירֵי שֶׁמְּבַשְּׂרוֹ בְּכָךְ, וְטַעְמָא כִּדְתַנְיָא רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי אוֹמֵר מִנַּיִן לַנּוֹשֶׁה בַּחֲבֵרוֹ וְאֵינוֹ רָגִיל לְהַקְדִּים לוֹ שָׁלוֹם שֶׁאָסוּר לְהַקְדִּים לוֹ שָׁלוֹם, תַּלְמוּד לוֹמַר כָּל דָּבָר אֲשֶׁר יִשַּׁךְ, אֲפִלּוּ דִּבּוּר אָסוּר. וְנִסְחָא אַחֶרֶת דַּע אִם כּוּ', וּפֵרוּשׁוֹ שֶׁהֵם דִּבְרֵי הַמַּלְוֶה לַלָּוֶה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

לז **הַסּוֹפֵר**. מִשּׁוּם לֹא תִּשְׁימוּן. הָרַמְבַּ"ם. וְנִרְאֶה לִי דְּהוּא הַדִּין בְּלִפְנֵי עִוֵּר כְּשֶׁלֹּא הִלְוָהוּ בְּלֹא שְׁטָר:

לח **לֹא תִתֵּן**. אֶת כַּסְפְּךָ לֹא תִתֵּן לוֹ בְּנֶשֶׁךְ:

לט בְּכָל הָנֵי דְּחָשִׁיב בְּמַתְנִיתִין, דְּהוּא נוֹתֵן בְּנֶשֶׁךְ בְּשָׁעַת הַלְוָאָה, וְהוּא לוֹקֵחַ בְּשָׁעַת פֵּרָעוֹן, וְהָוֵי לוֹ כְּנוֹשֶׁה כְּשֶׁתּוֹבְעוֹ וְדוֹחֲקוֹ (רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁכֵּן רְגִילוּת כְּשֶׁתּוֹבְעוֹ דּוֹחֲקוֹ), וְהוּא שָׁם עָלָיו בְּנֶשֶׁךְ בְּשָׁעַת פְּסוּק הַתְּנַאי, וְנוֹתֵן מִכְשׁוֹל לִפְנֵי הַלָּוֶה לְהַעֲבִירוֹ עַל לֹא תַשִּׁיךְ לְאָחִיךָ שֶׁהִיא אַזְהָרָה לַלָּוֶה. רַשְׁ"י. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

מ לֹא תַשִּׁיךְ לְאָחִיךָ (דְּבָרִים כג):

מא זְמָנִין דְּעָבְרֵי נַמֵּי אַלְפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשׁוֹל, כְּגוֹן שֶׁלֹּא הָיָה מַלְוֶה בְּלֹא עֵרֶב וְעֵדִים. אֲבָל לֹא תְשִׁימוּן פְּסִיקָא לֵיהּ כוּ'. תוֹסָפוֹת:

פרק ו

משנה א

א **הָאֶמְנִין**. מַשְׁמַע לֵיהּ בֵּין בִּשְׁכִיר יוֹם בֵּין בְּקַבְּלָנוּת. אֶבָל בְּפִרְקִין דְּבָתַר הָכִי נָקֵט פּוֹעֲלִים, מִשּׁוּם דְּפוֹעֲלִים לֹא מַשְׁמַע אֶלָּא שְׂכִירֵי יוֹם, דְּבָהֶכִי מַיְרֵי כִּדְאָמַר הָתָם, בִּזְמַן שֶׁאָמַר לְהַשְׁכִּים וּלְהַעֲרִיב. תוֹסָפוֹת:

ב וּמַתְנִיתִין אוֹרְחָא דְּמִלְּתָא נָקֵט, שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ הָעוֹלָם שֶׁשּׁוֹלֵחַ אֶחָד מִן הָאֶמְנִין, וְהוּא הַדִּין לְאַחֵר:

ג וְהַאי תַּנָּא חָזְרוּ נַמֵּי הִטְעוּ קְרֵי לֵיהּ. גְּמָרָא:

ד בִּשְׁנֵי רִישֵׁי"ן. וְלַסְּפָרִים דְּגַרְסֵי קַדֵּר יֵשׁ לוֹמַר דִּלְהָכִי נָקֵט קַדֵּר לְפִי שֶׁקַּדְּרִין רְגִילִים לִהְיוֹת לָהֶם קְרוֹנוֹת. תוֹסָפוֹת:

ה **פְּרָיָפְרִין**. דְּבָר הָאֲבֵד חָשִׁיב לֵיהּ, שֶׁעַתָּה זְמַנּוֹ הוּא לֵעָשׂוֹת. תוֹסָפוֹת:

ו נִרְאֶה דִּלֹּא גָּרַס לֵיהּ בַּמִּשְׁנָה. וּלְשׁוֹן רַשִׁ"י, חֲלִילִין לַכַּלָּה לְשַׂמֵּחַ חָתָן וְכַלָּה, אוֹ לַמֵּת לְקוֹנְנוֹ:

ז כְּלוֹמַר עַכְשָׁיו אֵינוֹ מוֹצֵא פּוֹעֲלִים, אֲבָל וַדַּאי כְּשֶׁשָּׂכַר אֵלּוּ הָיָה מוֹצֵא. דְּאִי לָא תֵּימָא הָכִי, מַה הִפְסִידוּ עָלָיו. רַשְׁבַּ"א:

ח **וְחָזְרוּ כוּ'**. בְּכָאן לֹא פֵּרֵשׁ הָרַ"ב לְאַחַר שֶׁעָשׂוּ מִקְצָת כִּדְפֵרֵשׁ לְקַמָּן. דְּהָכָא אֲפִלּוּ קֹדֶם שֶׁהִתְחִילוּ מַיְרֵי דּוּמְיָא דְּרֵישָׁא דְּאוֹקְמִינַן בַּגְּמָרָא בְּהֶדְיָא בְּשֶׁלֹּא הָלְכוּ. הר"א:

ט עַד כְּדֵי הַכֶּפֶל מִשְׁכַּר הָרִאשׁוֹנִים, דִּבְהָכִי סָמְכֵי דַּעְתַּיְהוּ. וּפֵרֵשׁ הַסְּמַ"ע ז"ל כִּי הֵיכִי דְּמָצִינוּ בְּעֶרְבוֹנִי יִקּוֹן דִּמְהַדֵּר לֵיהּ אִם אֶחְזֹר בּוֹ אֶכְפֹּל עֶרְבוּתְךָ:

משנה ב

י דְּאִלּוּ פּוֹעֵל, דְּהַיְנוּ שְׂכִיר יוֹם, יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ אֲפִלּוּ בַּחֲצִי הַיּוֹם, דְּאָמַר רַחֲמָנָא [וַיִּקְרָא כה] עֲבָדַי הֵם, וְלֹא עֲבָדִים לַעֲבָדִים. וְהַאי טַעֲמָא לֹא שַׁיְּךְ אֶלָּא בִּשְׂכִירוּת, אֲבָל בְּקַבְּלָנוּת אֵין זֶה עֶבֶד אֶלָּא לְעַצְמוֹ. אֲבָל בְּדָבָר הָאָבוּד אֲפִלּוּ פּוֹעֵל יֵשׁ לוֹ דִּין הַשָּׁנוּי בְּמַתְנִיתִין דִּלְעֵיל. גְּמָרָא:

יא רַשִׁ"י. וְלֹא רָצָה לְפָרֵשׁ כְּשֶׁהוּקְרוּ פּוֹעֲלִים וְיִתֵּן לָהֶם סָלַע וַחֲצִי עַל חֲצִי שֶׁעָשׂוּ כְּמוֹ שֶׁשָּׁוֶה עַכְשָׁיו. שֶׁאֵין זֶה סְבָרָא, כִּי לָמָּה יִתֵּן לָהֶם בַּעַל הַבַּיִת יוֹתֵר מִמַּה שֶׁהִתְנָה עִמָּהֶם, כֵּיוָן שֶׁאֵין מַפְסִידִים בַּחֲזָרַת בַּעַל הַבַּיִת, וְאַדְרַבָּה יוֹתֵר מַרְוִיחִים שֶׁעַתָּה יִמְצְאוּ שֶׁיִּתְּנוּ לָהֶם סֶלַע וַחֲצִי לְקִצּוֹר חֲצִי קָמָה, וְהוּא לֹא הָיָה נוֹתֵן לָהֶם כִּי אִם סֶלַע. תוֹסָפוֹת:

יב דְּסָתַם לָן תַּנָּא כְּרַבִּי יְהוּדָה דְּפֶרֶק ט' דְּבָבָא קַמָּא מִשְׁנָה ד'. גְּמָרָא:

משנה ג

יג **וְזוֹ כוּ'**. וְהוּא הַדִּין אֶפְלוּ זוֹ שֶׁהָלַךְ בָּהּ קְצָרָה יוֹתֵר, אֶלָּא שֶׁלֹּא חָשׁ לְהַאֲרִיךְ. תּוֹסָפוֹת:

יד וְכֵן כָּתַב רַשְׁ"י. וְדוֹחֵק לוֹמַר כֵּן שֶׁדֶּרֶךְ הַבְּהֵמוֹת לְלֶכֶת בָּהָר וּבַבִּקְעָה. וְהַתּוֹסָפוֹת פֵּרְשׁוּ שֶׁיָּדוּעַ שֶׁאוֹתוֹ הַיּוֹם הָיָה אֲוִיר מְשֻׁנֶּה בֶּהָרִים יוֹתֵר מִבַּבִּקְעָה, אוֹ אִיפְּכָא, מִשֶּׁלֵּג וּמָטָר, וְהֲוֵי תְּחִלָּתוֹ וְסוֹפוֹ בְּפִשְׁיעָה. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

טו גִּרְסָתוֹ וְהִבְדִּיקָה בְּדַלֶ"ת. אֲבָל בַּגְּמָרָא בְּרֵי"ש, וְאָמְרוּ בְּפֵרוּשׁוֹ נְהוֹרִיתָא, עַל דֶּרֶךְ סַגִּי נָהוֹר:

טז **אַנְגַּרְיָא**. שְׁכִשְׁפּוּגְעִים בַּדֶּרֶךְ לוֹקְחִים וְאֵין מְחַפְּשִׂים בַּבָּתִּים, וּלְפִיכָךְ אוֹמֵר לוֹ הֲרֵי כוּ' דְּמַזְּלֵךְ גָּרַם, שֶׁאִלּוּ הָיְתָה בַּבַּיִת לֹא הָיְתָה נִטֶּלֶת. וּלְפִיכָךְ אֶפְלוּ אֵינָהּ חוֹזֶרֶת, דְּלֹא דָּמֵי לְמֵתָה, דְּהָכָא מוּכָח דְּמַזָּלָא דִּידֵיהּ גָּרַם. תּוֹסָפוֹת:

יז לֹא קָאֵי אַאַנְגַּרְיָא. הַמַּגִּיד:

יח רַשְׁ"י. וּלְשׁוֹנוֹ מְגֻמְגָּם. דְּהָכָא אַיֵּרֵי בַּחֲמוֹר סְתָם, וּלְהָכִי כָּתַב בְּרֵישׁ דְּבָרָיו שֶׁצָּרִיךְ לְהוֹסִיף מָעוֹת כוּ', וְכֵן מִדְּתָנֵי בְּמַתְנִיתִין חַיָּב לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר אַחֵר. הָרֹא"שׁ. וְטַעְמָא דְּבִמְשִׁכַּת הַחֲמוֹר מִשְׁתַּעְבְּדִין נִכְסֵי הַמַּשְׁכִּיר לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר אַחֵר:

יט **פָּטוּר**. וְלֹא הֲוֵי תְּחִלָּתוֹ בְּפִשְׁיעָה וְסוֹפוֹ בְּאֹנֶס דְּחַיָּב, דְּלֹא חִיְּבוּהוּ אֶלָּא כְּשֶׁבָּא הָאֹנֶס מֵחֲמַת הַפִּשְׁיעָה, וְהָכָא אִלּוּ לֹא פָּשַׁע וְהוֹלִיכָהּ בָּהָר כָּל שֶׁכֵּן שֶׁהֶחְלִקָה. תּוֹסָפוֹת:

כ **הַמַּעֲלָה**. הוּחַמָּה בַּעֲלוֹתָהּ מֵרַגְלֵי הָהָר לְרֹאשׁוֹ. רַשְׁ"י. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ד

כא וְזֶה אוֹחֵז הַדְּרָבָן לְכַוֵּן פָּרָה לְתֶלְמָיהּ, וְזֶה הוֹלֵךְ אַחַר הַמַּחֲרֵשָׁה וּמַכְבִּיד הַיְתֵד בַּקַּרְקַע, שֶׁבּוֹ הַבַּרְזֶל, וְהוּא קַנְקַן דְּמַתְנִיתִין:

כב **פָּטוּר**. רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁלֹּא יְשַׁלֵּם הַשּׂוֹכֵר לְבַעַל הַפָּרָה, אֶלָּא הָאֻמָּן שֶׁחָרַשׁ וְהָיָה תּוֹפֵס הַמַּחֲרֵשָׁה וּשְׁבָרָהּ, הוּא יְשַׁלֵּם לְבַעַל הַפָּרָה. הָרַמְבַּ"ם. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ו

כג כְּלוֹמַר דְּהָכִי מַשְׁמַע כְּשֶׁאוֹמֵר טֹל אֶת שֶׁלְּךָ וְהָבֵא מָעוֹת, וְלֹא אָמַר הָבֵא מָעוֹת וְטֹל שֶׁלְּךָ, דַּהֲוֵי מַשְׁמַע שֶׁעֲדַיִן תּוֹפְסוֹ כוּ'. אֲבָל כְּשֶׁאוֹמֵר גְּמַרְתִּיו פְּשִׁיטָא דְּשׁוֹמֵר חִנָּם הוּא, כֵּיוָן דְּיָדְעוּ הַבְּעָלִים שֶׁכְּלָתָה מְלַאכְתּוֹ הֲוֵי כְּשׁוֹאֵל שֶׁכְּלָתָה יְמֵי שְׁאִילָתוֹ, שֶׁפָּטוּר מֵאֲנָסִים, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַ"ב פֶּרֶק ח' מִשְׁנָה ג'. גְּמָרָא:

כד וּפֵרֵשׁ רַשִׁ"י בְּעָלָיו שֶׁל חֵפֶץ זֶה שֶׁנִּגְנַב בִּמְלַאכְתּוֹ שֶׁל שׁוֹמֵר הָיָה, שֶׁאַף הוּא מְשַׁמֵּר הָיָה לוֹ, וּכְתִיב [שְׁמוֹת כב] אִם בְּעָלָיו עִמּוֹ לֹא יְשַׁלֵּם, וְדָרְשִׁינַן עִמּוֹ בִּמְלַאכְתּוֹ. וְאַף עַל גַּב דִּבְשׁוֹאֵל כְּתִיב, לְקַמָּן (דַּף צה) דָּרְשִׁינַן לֵיהּ אַכֻּלְּהוּ שׁוֹמְרִין:

כה **הַנַּח כו'**. מַיְירֵי דְּמַנַּח בְּמָקוֹם שֶׁקּוֹנֶה. נִמּוּקֵי יוֹסֵף:

משנה ז

כו בְּהַהִיא הֲנָאָה דְּלֹא בָּעֵי לְמֵיתַב לֵיהּ רִפְתָּא לְעַנְיָא בְּשָׁעָה שֶׁמַּלְוֶה עָלָיו, דְּהָעוֹסֵק בְּמִצְוָה פָּטוּר מִן הַמִּצְוָה. וּבְהַהִיא הֲנָאָה נַעֲשֶׂה שׁוֹמֵר שָׂכָר כָּל זְמַן שֶׁהַמַּשְׁכּוֹן אֶצְלוֹ. גְּמָרָא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כז רַשִׁ"י. וּכְלוֹמַר, אֲבָל הוּא לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן וִינַכֶּה לוֹ שְׂכָרוֹ בְּחוֹבוֹ. וְטַעְמָא, כְּתַב הַטּוּר מִשּׁוּם חֲשָׁדָא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ח

כח כְּלוֹמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר דְּתָמַהּ, מִשּׁוּם דְּקָא סָלְקָא דַּעְתֵּיהּ כו':

כט דְּסָתָם מַתְנִיתִין רַבִּי מֵאִיר הִיא:

ל לְטַעְמֵיהּ דְּסָבִירָא לֵיהּ נִתְקַל פּוֹשֵׁעַ הוּא כו' וּלְפִיכָךְ מַשְׁבִּיעִין דְּשָׁלֹא בְּכַוָּנָה שְׁבוּרָתִיהָ. אֲבָל לְרַבִּי יְהוּדָה דְּהָתָם וְהִלְכָתָא כְּוָתֵיהּ דְּסָבִירָא לֵיהּ נִתְקַל לָאו פּוֹשֵׁעַ הוּא, מַשְׁבִּיעִין לֵיהּ שֶׁלֹּא בְּפִשִׁיעָה נִשְׁבְּרָה, בֵּין שׁוֹמֵר חִנָּם בֵּין שׁוֹמֵר שָׂכָר. הָרִי"ף וְהָרֹא"ש. וְנִרְאֶה מִלְּשׁוֹנָם דְּלָאו פּוֹשֵׁעַ הוּא אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא בְּמָקוֹם מְדֻרוֹן. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ז

משנה א

א **לְהַשָּׁבִים כו'**. כְּשֶׁשְּׂכָרָן סְתָמָא וְאָמַר לָהֶם אַחַר שֶׁהִשְׁכִּירָן כְּבָר לְהַשְׁכִּים כו'. אֲבָל אִם הִתְנָה מֵעִקָּרָא, הַכֹּל לְפִי תְּנָאוֹ. תּוֹסָפוֹת:

ב כְּלוֹמַר שֶׁזּוֹ הַמְּלָאכָה הִיא עֲבִידְתָּא שַׁפִּירְתָּא. וְאַדַּעְתָּא דְּהָכִי טָפֵאת לָן:

ג וְאִם אֵין הָאֹכֶל מְזֻמָּן נִמְתִּין בְּבֵיתוֹ וְלֹא נֵצֵא הַשָּׁדֶה לְמְלַאכְתֵּנוּ. תּוֹסָפוֹת:

ד דִּכְתִיב [בְּרֵאשִׁית יח] וַיִּקַּח בֶּן בָּקָר רַךְ וְטוֹב. בֶּן בָּקָר אֶחָד, רַךְ שְׁנַיִם, וְטוֹב שְׁלֹשָׁה. גְּמָרָא. וְנָקַט נַמִּי יִצְחָק וְיַעֲקֹב מִשּׁוּם כִּי בְּיִצְחָק יִקָּרֵא לְךָ זֶרַע. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ה **כְּמִנְהַג כו'**. הַכֹּל לַאֲתוּיֵי הַשּׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל וְאָמַר לֵיהּ כְּאֶחָד וְכִשְׁנַיִם מִבְּנֵי הָעִיר. מְשַׁמְּעִין בֵּינֵיהֶן. פֵּרֵשׁ רַשִׁ"י שֶׁנּוֹתְנִין לָהֶם כְּמוֹ שֶׁנּוֹתְנִין לְבֵינוֹנִי. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ב

י **מִן הַתּוֹרָה**. מִשּׁוּם דְּאַיְירֵי מֵעִקָּרָא בְּפוֹעֲלִים שֶׁאוֹכְלִים עַל יְדֵי שֶׁפְּסָקוּ לָהֶם מְזוֹנוֹת אוֹ עַל יְדֵי מִנְהַג הַמְּדִינָה, לְהָכִי נָקַט וְאִלּוּ אוֹכְלִין מִן הַתּוֹרָה בְּלֹא פְּסַק וּבְלֹא מִנְהָג. תּוֹסָפוֹת:

יא כְּלוֹמַר שֶׁנִּגְמַר מְלֶאכֶת בִּשּׁוּלָן, שֶׁאֵינָן צְרִיכִין עוֹד לְקַרְקַע:

יח וּבְפוֹעֵל הַכָּתוּב מְדַבֵּר, נֶאֱמַר כָּאן בִּיאָה וְנֶאֱמָר לְהַלָּן [דְּבָרִים כד] לֹא תָבֹא עָלָיו הַשְּׁמֶשׁ. גְּמָרָא:

יט כְּלוֹמַר וְאֵין שְׁעַת גְּמַר מְלַאכְתּוֹ לְמַעֲשֵׂר פּוֹטַרְתָּן:

י דְּהָא שׁוֹר לָאו דַּוְקָא, דְּכָל מִלֵּי אִיתְנְהוּ בַּחֲסִימָה כִּדְיָלְפִינַן בְּסוֹף פֶּרֶק ה' דְּבָבָא קַמָּא. גְּמָרָא:

יא אוֹכֵל בִּמְחֻבָּר. אַף נֶחְסָם אוֹכֵל בִּמְחֻבָּר. גְּמָרָא:

יב דְּעִקַּר פְּעֻלָּה מִשּׁוּם תִּקּוּן גְּדוֹלִים הֵם. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

יג **שֶׁאֵין אוֹכְלִין**. אֶפְלוּ מֵהֶלְכוֹת מְדִינָה. גְּמָרָא:

משנה ג

יד **בְּכָתֵפוֹ**. דְּאֵינוֹ מֵזִיז יָדָיו וְרַגְלָיו. רַשְׁ"י:

טו **אוֹכֵל**. מַאי טַעֲמָא, כִּי תָבֹא בְּכֶרֶם רֵעֶךָ, בְּכָל מַה דַּעֲבֵיד. גְּמָרָא. וְנִרְאֶה לִי דְּמַפֵּיק לֵיהּ מִדְּלֹא כְתִיב כִּי תָבֹא לִבְצֹר בְּכֶרֶם רֵעֶךָ:

משנה ד

טז **בִּתְאֵנִים כו'**. שֶׁנֶּאֱמַר בְּכֶרֶם וְאַכַלְתָּ עֲנָבִים, עֲנָבִים וְלֹא תְאֵנִים. סִפְרִי (וירושלמי). וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

יז **לֹא כו'**. וַאֲפִלּוּ שְׂכָרוֹ לַעֲשׂוֹת בִּשְׁנֵיהֶן. טוּר:

יח **לֹא אָמְרוּ**. שֶׁיֹּאכַל אֶלָּא בְּשָׁעָה שֶׁהוּא עוֹסֵק בַּמְּלָאכָה, וְלֹא שֶׁיֵּשֵׁב לוֹ וְיֹאכַל לוֹמַר הֲרֵי מָנַעְתִּי אֶת עַצְמִי עַד כָּאן וְלֹא נָטַלְתִּי לֶאֱכֹל וְעַכְשָׁיו אֵשֵׁב לִי וְאוֹכַל:

יט דְּבַגְּמָרָא מַקְשׁוּ בָּהּ. כְּשֶׁהִיא פּוֹרֶקֶת מֵהֵיכָא אָכְלָה (כָּל מַשָּׂאָהּ פּוֹרְקִין בְּבֵת אַחַת וְהוֹלְכִין), אֵימָא עַד שֶׁתְּהֵא פּוֹרֶקֶת. וּפֵרְשׁוּ הַתּוֹסָפוֹת דְּסַלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמֵינָא שֶׁאֵינָהּ אוֹכֶלֶת אֶלָּא כְּשֶׁהִיא רוֹאָה בְּפָנֶיהָ כוּ', קָא מַשְׁמַע לָן. וְלֹא קַאֵי אַמִּפְנֵי הַשַּׁבַּת אֲבָדָה, דְּמִן הַדִּין אוֹכֶלֶת. אֶלָּא מִלְּתָא בְּאַפֵּי נַפְשָׁהּ הִיא. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ה

כ **מַתִּירִין**. וְהָא דְּכְתִיב כְּנַפְשְׁךָ שָׂבְעֶךָ מְפָרֵשׁ בַּגְּמָרָא דְּדָרְשִׁינַן לֵיהּ מַה נַּפְשְׁךָ אִם חָסַמְתָּ פָּטוּר, אַף פּוֹעֵל אִם חָסַמְתָּ פָּטוּר כוּ'. וּבַסִּפְרִי, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים שָׂבְעֶךָ, מְלַמֵּד שֶׁאוֹכֵל יָתֵר עַל שְׂכָרוֹ. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ו

כא **קוֹצֵץ כו'**. וּמְדַעְתָּן. טוּר. וּמִשּׁוּם הָכִי לְכֻלֵּי עָלְמָא גְּדוֹלִים מַמָּשׁ. וְלֹא פְּלִיגִי אָמוֹרָאֵי כְּמוֹ בְּמִשְׁנָה ה' דְּפֶרֶק קַמָּא:

כב **עַבְדוֹ כו'**. כְּנַעֲנִים. הַמַּגִּיד:

כג **שֶׁאֵין כו'**. שֶׁהַפּוֹעֵל מְשֻׁל שְׁמַיִם הוּא אוֹכֵל (וְלֵית לְהוּ לְמָרֵיהוּ זְכִיָּה בַּאֲכִילָתוֹ עַד שֶׁיִּתְּנֵהוּ לְתוֹךְ פִּיו. רַשֵּׁ"י). גְּמָרָא:

משנה ז

כד **לֹא כו'**. דְּלֹא אָמְרִינַן שֶׁהָיוּ סְבוּרִים שֶׁפָּדָה אוֹתָם כְּדֵי שֶׁיֹּאכְלוּ. אֶלָּא מִדְּלֹא אִתְּנוּ, אַדַּעְתָּא דְּהָכִי נַחְתֵי כְּאִלּוּ קָצַץ בֵּן עִמָּהֶם. נִמּוּקֵי יוֹסֵף:

כה **אִם לֹא כו'**. לֹא שֶׁשְּׂכָרָן סְתָם לַעֲשׂוֹת לוֹ מְלָאכָה, דְּבִכְהַאי גַּוְנָא אַמַּאי פּוֹדֶה וּמַאֲכִילָן, אֶלָּא כְּגוֹן שֶׁשְּׂכָרָן לִבְצֹר כֶּרֶם וְלֹא הוֹדִיעָן שֶׁהוּא נָטַע רְבָעִי כו' וְהָוֵי כְּמִקַּח טָעוּת. הַמַּגִּיד:

כו **נִתְפָּרְסוּ כו'**. רִישָׁא בִּמְחֻבָּר וְסֵיפָא בְּתָלוּשׁ:

כז **אִם לֹא כו'**. כְּגוֹן שֶׁאָמַר לָהֶם תְּחִלָּה לְדָרֹס בְּעַגּוּלִין, סְבוּרִין שֶׁזּוֹ הִיא תְּחִלַּת דְּרִיסָתָן וַעֲדַיִן לֹא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן כו'. הַמַּגִּיד מִשְׁנֶה:

משנה ח

כח **אַרְבָּעָה שׁוֹמְרִין**. וְדִינֵיהֶן שְׁלֹשָׁה. גְּמָרָא. דְּשׂוֹכֵר כְּנוֹשֵׂא שָׂכָר:

כט **נִשְׁבָּע**. פְּשִׁיעָה לֹא חָשֵׁיב, דִּבְהָא כֻּלְּהוּ חַיָּבִים. תּוֹסָפוֹת:

ל **הַכֹּל**. מַה שֶּׁהֶזְכִּיר בַּפָּרָשָׁה. אֲבָל מֵתָה מֵחֲמַת מְלָאכָה לֹא. תּוֹסָפוֹת. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

לא וְאַף עַל גַּב דְּהַשְׁתָּא מִחַיֵּב בִּכְפֵלָא מִשֻּׁטָּעַן טַעֲנַת גַּנָּב וּבָאוּ עֵדִים שֶׁהוּא גְּנָבוֹ כְּדִתְנַן פֶּרֶק ט' דְּבָבָא קַמָּא, וּפָרְשָׁה שְׁנִיָּה דִּמְחַיֵּב בִּגְנֵבָה לֹא אָתֵי לִידֵי כְּפֵלָא, שֶׁכְּשֶׁטָּעַן שֶׁגְּנָבַנִי מְחַיֵּב בְּקֶרֶן, אֲפִלּוּ הָכִי קַרְנָא בְּלֹא כְּפֵלָא עֲדִיפָא, דְּהָא שׁוֹאֵל חָמוּר וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶלָּא קֶרֶן. גְּמָרָא:

לב לַאֲפוֹקֵי שׁוֹאֵל דְּמַשְׁכַּחַת לַהּ דְּכָל הֲנָאָה שֶׁלּוֹ, בְּקַיְמָא בָּאֲגַם, דְּלֹא בָּעֵי מְזוֹנֵי, וּבְנָטַר מָתָא דְּלֹא בָּעֵי נְטִירוּתָא, אִי נַמִּי בְּשֹׁאֵילַת כֵּלִים. גְּמָרָא:

משנה ט

לג וּבַגְּמָרָא, אַמַּאי, לֵיקוּם גַּבְרָא כְּלַפֵּי גַּבְרָא. וּמוֹקֵי לַהּ בְּלִסְטִים מְזַיְּן, וְאֲפִלּוּ הָרוֹעֶה מְזַיֵּן, פָּטוּר, דְּהַאי מָסַר נַפְשֵׁיהּ שֶׁעַל מְנָת כֵּן בָּא, לַהֲרֹג אוֹ לְהֵרֵג אוֹ לִקַּח מָמוֹן, אֲבָל הָרוֹעֶה אֵין לוֹ לִמְסֹר נַפְשׁוֹ עַל כָּךְ:

משנה י

לד **אֵינוֹ כוּ'**. תֵּימַהּ דִּפְשִׁישְׁטָא דִּפְשִׁישָׁה גְּמוּרָה הִיא. וְיֵשׁ לוֹמַר דְּקָא מַשְׁמַע לַן דַּאֲפִלּוּ יֵשׁ לְתְלוֹת וְלוֹמַר שֶׁמֵּתָה גַּם בִּשְׁבִיל דָּבָר אַחֵר, אֲפִלּוּ הָכִי חַיָּב, דְּלֹא הֲוָה לֵיהּ לְסַגְּפָהּ. וְהָרֹא"שׁ כָּתַב וַאֲפִלּוּ לֹא מֵתָה מִיָּד, דְּתָלִינַן שֶׁמִּשֶּׁסִּגְּפָהּ הִתְחִילָה לְהִתְקַלְקֵל. וְכֵן כָּתַב הַמַּגִּיד. וְכָתַב עוֹד, דְּהַאי [אֵינוֹ] אֶנֶס לָאו דַּוְקָא, דְּהוּא הַדִּין דַּהֲוָה פְּשִׁישָׁה לְעִנְיָן שׁוֹמֵר חִנָּם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

לה פֵּרֵשׁ רַשִׁ"י שֶׁתִּקְּפַתּוּ עַל כָּרְחוֹ וְעָלְתָה, וְלֹא יָכוֹל לְהַחְזִיק בָּהּ, שֶׁחֲזָקָה הָיְתָה מִמֶּנּוּ. וְכָל שֶׁכֵּן דִּנְפִילָה הָיְתָה שֶׁתּוֹקְפַתּוּ כוּ'. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

לו **הֶעֱלָהּ**. אוֹ שֶׁעָלְתָה מֵאֵלֶיהָ וְהוּא יָכוֹל לְמוֹנְעָהּ וְלֹא מְנָעָהּ. הָרַמְבַּ"ם:

לז וְנָפְלָה. אַף עַל פִּי שֶׁתִּקְּפַתּוּ וְנָפְלָה. הָרַמְבַּ"ם:

לח דְּכֻלָּהּ מַתְנִיתִין רַבִּי מֵאִיר הִיא, כְּדְאִיתָא בַּגְּמָרָא:

לט דִּכְדֶרֶךְ שֶׁתִּקְּנוּ מְשִׁיכָה בְּלָקוֹחוֹת כָּךְ תִּקְּנוּ מְשִׁיכָה בְּשׁוֹמְרִין. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה יא

מ וְלֹא מְצֵי לְפָרוֹשֵׁי דְּמַתְנִיתִין בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁל מָמוֹן. מִשּׁוּם דְּכָל תְּנַאי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַעֲשֶׂה וְכוּ' שְׁמְעִינַן בְּעַלְמָא דְּרַבִּי מֵאִיר אָמְרָהּ. גְּמָרָא. וַאֲפִלּוּ הָכִי הָרַמְבַּ"ם מְפָרֵשׁ בְּאֵינוֹ שֶׁל מָמוֹן:

מא וּבֵין עֶשֶׂה מַעֲשֶׂה שֶׁנָּתַן לוֹ קֹדֶם הַתְּנַאי אוֹ לֹא נָתַן לוֹ עַד אַחַר הַתְּנַאי, כָּל שֶׁהַקְּדִימוּ אֱמִירַת הַמַּעֲשֶׂה הֲרֵי זֶה וְכוּ' קֹדֶם הַתְּנַאי, הַתְּנַאי בָּטֵל. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ח

משנה א

א **עָמְדָה**. מִדְּקָתָנֵי סֵיפָא וְאַחַר כָּךְ, שָׁמַע מִנָּהּ עָמְדָה עָמְדָה מַמָּשׁ. גְּמָרָא. וְכָתַב נִמּוּקֵי יוֹסֵף, וְאַשְׁמְעִינַן דְּאִם אָמַר לוֹ הֲרֵי פָּרָתִי וַאֲנִי נִשְׁאָלִים לְךָ, אַף עַל פִּי שֶׁשְּׁנֵיהֶם נִשְׁאָלִים בְּבַת אַחַת וַאֲפִלּוּ הוֹצִיא בִּלְשׁוֹנוֹ הַפָּרָה תְּחִלָּה, פָּטוּר, כְּאִלּוּ הָיוּ נִשְׁאָלִים תְּחִלָּה הַבְּעָלִים וְאַחַר כָּךְ הַפָּרָה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ב וּבַגְּמָרָא, אִיפּוּךְ אֲנָא. מִסְתַּבְּרָא שְׁאִילָה עֲדִיפָא, שֶׁכֵּן חַיָּב בְּמְזוֹנוֹתֶיהָ עַל יְדֵי הַשְׁאִילָה, וּלְפִיכָךְ אוֹתָהּ שָׁעָה פּוֹטֶרְתּוֹ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ב

ג **חֲצִי הַיּוֹם כוּ'**. זוֹ אַף זוֹ קָתָנֵי. לֹא מִבַּעְיָא שְׁאָלָהּ חֲצִי הַיּוֹם כוּ' דְּסָפֵק גָּמוּר דְּאֵיכָא לְמִטְעֵי שֶׁהַכֹּל בְּיוֹם אֶחָד וְחָשֵׁיב דְּרָרָא דְּמָמוֹנָא (שֶׁבְּלֹא טַעֲנוֹתֵיהֶם יֵשׁ סָפֵק לְבֵית דִּין. תּוֹסְפוֹת), וּלְהָכִי קָתָנֵי בַּסֵּיפָא זֶה אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ כוּ' יַחֲלֹקוּ. אֶלָּא אֲפִלּוּ שְׁאָלָהּ הַיּוֹם וּשְׂכָרָהּ לְמָחָר

אית לָן לְמֵימַר יַחֲלוֹקוּ. וְלֹא מִבַּעְיָא בְּפָרָה אַחַת דְּסָפֵקָא רַבָּה הִיא, אֶלָּא אֲפִלּוּ בְּשְׁתֵּי פָּרוֹת יַחֲלוֹקוּ. תּוֹסָפוֹת. וּכְלוֹמַר דְּאַף בָּזוֹ אֵיכָא סְפֵקָא לְבֵית דִּין:

ד אִם הִלְוִיתַנִי. וְהָכָא נַמִּי הֲוָה כְּאֵינִי יוֹדֵעַ אִם נִתְחַיַּבְתִּי לָךְ, דְּלֹא נִשְׁתַּעְבְּדוּ נְכָסֵי הַשּׁוֹאֵל לְאָנְסִים עַד שְׁעַת הָאֹנֶס. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

ה וְלֹא מִדִּין הַמִּשְׁנָה:

ו וְעַל יְדֵי גִּלְגּוּל לֵיכָּא לְאוֹקְמֵיהּ כִּדְמוֹקֵי לְבָבָא דְּזֶה אוֹמֵר שְׁאוּלָה כוּ' יִשָּׁבַע כוּ', דְּיֵשׁ לוֹמַר דְּהָא גִּלְגּוּל שְׁבוּעָה מִסּוֹטָה יָלְפִינַן, וּלְפִיכָךְ אֵין מְגַלְגְּלִין אֶלָּא עַל יְדֵי טַעֲנַת בָּרֵי שֶׁלֹּא זִנְּתָה, שֶׁאִם הָיְתָה מְסֻפֶּקֶת לֹא הָיְתָה שׁוֹתָה. תּוֹסָפוֹת. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

ז אֲבָל שְׁאַל אַחַת וְשָׂכַר אַחַת מוֹקְמִינַן בְּשָׁלֹשׁ פָּרוֹת וּמֵתוּ שְׁתַּיִם, בַּחֲדָא מוֹדֶה שֶׁשְּׁאוּלָה הָיְתָה וְחַיָּב בְּדָמֶיהָ, וְהִיא מְחַיַּבְתּוֹ שְׁבוּעָה שֶׁל הַשְּׁנִיָּה:

ח דְּאִי חֲדָא קַיְמָא הֲוָה לֵיהּ הֵילֵךְ:

ט דָּרְשִׁינַן לַהּ בְּפֶרֶק ז' דִּשְׁבוּעוֹת דַּף מ"ז מִקְּרָא:

י **הַשּׁוֹכֵר**. מִשּׁוּם דְּאָמַר שְׁכוּרָה מֵתָה וּבָעֵי לְמִפְטַר מִדִּין שְׁאֵילָה, קָרֵי לֵיהּ שׁוֹכֵר. אַף עַל גַּב דְּמַתְנִיתִין מַתְחֶלֶת הַשּׁוֹאֵל כוּ':

יא **פָּטוּר**. אֲפִלּוּ מִשְׁבּוּעָה, מִדְּלֹא קָתָנֵי יִשָּׁבַע כְּמוֹ בְּסֵיפָא. וְטַעְמָא דְּמִלְּתָא, מִשּׁוּם דְּמַשְׁאִיל טוֹעֵן שֶׁמָּא. וְלֹא דָּמֵי לִשְׁבוּעַת הַשּׁוֹמְרִים וְהַשֻּׁתָּפִים שֶׁתִּקְּנוּ עֲלֵיהֶם שְׁבוּעָה אַף עַל גַּב דְּטָעֲנוּ שֶׁמָּא, מִשּׁוּם דְּמוֹרֵי אַנַּפְשַׁיְּהוּ הֶהֱרָא מִשּׁוּם הָכִי רָמוּ רַבָּנָן שְׁבוּעָה עֲלֵיהוּ. אֲבָל בְּהָא מִלְּתָא לֹא שַׁיְכָא בָּהּ הוֹרָאָה, דְּמֵידַע יָדַע אִי שְׁאוּלָה אִי שְׂכוּרָה. נִמּוּקֵי יוֹסֵף. וְאִם תֹּאמַר וְיִשָּׁבַע עַל יְדֵי גִּלְגּוּל. וְיֵשׁ לוֹמַר שֶׁאֵין מְגַלְגְּלִין שְׁבוּעָה בְּטַעֲנַת שֶׁמָּא שֶׁל הַתּוֹבֵעַ אֶלָּא בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ רַגְלַיִם לַדָּבָר. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

יב פֵּרְשׁוּ רַשִׁ"י וְנִמּוּקֵי יוֹסֵף, דְּלִמַאי דְּמוֹקְמִינַן לְמַתְנִיתִין בְּשֶׁיֵּשׁ עֵסֶק שְׁבוּעָה כוּ' הָכָא נַמִּי מוֹקְמִינַן לַהּ כְּגוֹן שֶׁטָּעֲנוּ שְׁתֵּי פָּרוֹת שְׁאוּלוֹת וְהוֹדָה בְּאַחַת שֶׁמֵּתָה בִּפְשִׁיעָה, וְכָפַר אַחַת, דְּהַשְׁתָּא יִשָּׁבַע שַׁפִּיר מִשּׁוּם מוֹדֶה מִקְצָת. וְנִרְאֶה לִי דְּמִשּׁוּם דְּפֵרוּשׁ דְּעַל יְדֵי גִּלְגּוּל הוּא קָרוֹב לְמַשְׁמָעוּת הַמִּשְׁנָה, לְהָכִי מְפָרֵשׁ הָרַמְבַּ"ם וְהָרַ"ב עַל יְדֵי גִּלְגּוּל. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

יג וְהָא דְּסָתַם לָן תַּנָּא כְּסוּמְכוֹס, מִשּׁוּם דְּבָעֵי לְמִתְנֵי כֻּלְּהוּ דִּינֵי, חַיָּב וּפָטוּר, וְיִשָּׁבַע וְיִחָלֹקוּ, וְלֹא מַשְׁכַּחַת לֵיהּ חָלוּקָה אֶלָּא אַלִּיבָּא דְּסוּמְכוֹס. נִמּוּקֵי יוֹסֵף:

יד נִרְאֶה שֶׁדַּעְתּוֹ כְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם בְּפֵרוּשׁוֹ שֶׁכָּתַב יִשָּׁבַע הֶסֵּת (דְּאִי רְצוֹנוֹ לוֹמַר עַל יְדֵי גִּלְגּוּל הֲוָה לֵיהּ לְפָרֵשׁ, אֶלָּא וַדַּאי דְּאֵין כָּאן גִּלְגּוּל מִטַּעַם שֶׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל). וְצָרִיךְ עִיּוּן, דִּבְפֶרֶק

י' מִשְׁנָה ז' כָּתְבוּ דִּבְאֵינִי יוֹדֵעַ אִם הִלְוִיתַנִי פָּטוּר אַף לְצֵאת יְדֵי שָׁמַיִם, וְהָכִי נַמֵּי דִּכְוָתֵיהּ וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל. וְהָרַמְבַּ"ם בְּחִבּוּרוֹ נִרְאֶה שֶׁחָזַר בּוֹ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ג

טו נִרְאֶה דִּלְהָכִי בָּעֵי עַדִּים כְּשֶׁיֵּשׁ הַכְחָשָׁה. אֲבָל כְּשֶׁהַלָּה מוֹדֶה שֶׁעָשָׂאוֹ שְׁלִיחַ סַגִּי וּשְׁלוּחוֹ הוּא, דְּלֹא אִבְּרֵי סָהֲדֵי אֶלָּא לְשַׁקְרֵי. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

טז **זָכָה כוּ'**. הָכָא נַמֵּי בְּשֶׁזֶּה אוֹמֵר דְּמֵי עֶבֶד גָּדוֹל כוּ' כִּדְפֵרֵשׁ הָרַ"ב לְקַמָּן, וַהֲוָה כַּחֲמִשִּׁין יָדַעְנָא וַחֲמִשִּׁין לֹא יָדַעְנָא, וּמִתּוֹךְ שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִשְׁבַּע מְשַׁלֵּם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ד

יז נָתַתִּי לְךָ דָּמִים לִקְנוֹת עֶבֶד גָּדוֹל. רַשְׁ"י. וְהִקְשׁוּ בַּתּוֹסָפוֹת דְּאִם כֵּן הֲוָה לֵיהּ לְמִנְקַט שְׁלִיחַ וּמְשַׁלֵּחַ. אֶלָּא יֵשׁ לוֹמַר דְּמַיְרֵי כְּגוֹן שֶׁאָמַר לֵיהּ הַמּוֹכֵר בִּפְנֵי עֵדִים (דְּאִי בְּלֹא עֵדִים לֵיכָּא דְּרָרָא דְּמָמוֹנָא וְאֵין לוֹמַר יַחֲלְקוּ) עֶבֶד גָּדוֹל אֶמְכֹּר לְךָ בְּעֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה דִּינָרִין וְעֶבֶד קָטָן בְּעֶשְׂרִים דִּינָרִין. וְלֹא יָדְעִינַן מַה קִּבֵּל מִלּוֹקֵחַ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יח וּבַגְּמָרָא פָּרֵיךְ תּוּ, דְּהָא הֵילֵךְ הוּא וְלֵיכָּא מוֹדֶה בְּמִקְצָת:

משנה ה

יט **רְבִיעִית**. וְכָל שֶׁכֵּן יוֹתֵר:

כ **יַחֲלְקוּ**. הֲלָכָה הִיא. לְפִי שֶׁהַהֲנָאָה מִשְּׁנֵיהֶם בְּיַחַד. הָרַמְבַּ"ם:

כא דְּאַף עַל פִּי דְּהַגּוּשִׁין מַצִּילִין אוֹתָן מִן הָעֲרֵלָה מִכָּל מָקוֹם אֵינָן יְכוֹלִין לְגַדֵּל פֵּרוֹת מֵחֲמָתָן. הַמַּגִּיד:

כב וּבַגְּמָרָא, וְלֵימָא לֵיהּ אִי אַתְּ נָטַעְתְּ בְּתוֹךְ שֶׁלִּשׁ לֹא הֲוָה אָכַלְתְּ, הַשְׁתָּא קָא אָכַלְתְּ פַּלְגָּא בַּהֲדַאי, מְשׁוּם דְּאָמַר לֵיהּ אִי אֲנָא נַטְעִי הֲוָה קַטִּינֵי, וְזַרְעָנָא תְּחוּתַיְהוּ סִילְקָא וְיַרְקָא:

כג בַּגְּמָרָא תָּנָא, אָמַר הַלָּה זֵיתַי אֲנִי נוֹטֵל, אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ, מַאי טַעֲמָא מְשׁוּם יִשּׁוּב אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְיִשַּׁלֵּם בַּעַל הַקַּרְקַע דְּמֵי הַזֵּיתִים דְּמֵי נְטִיעוֹת וְלֹא דְּמֵי עֵצִים. תּוֹסְפוֹת. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כד **יַחֲלְקוּ**. אֲפִלּוּ בְּפֵחוֹת מֵרְבִיעִית לִסְאָה יַחֲלְקוּ. וּמַיְרֵי כְּגוֹן שֶׁרוֹצֶה בַּעַל הַשָּׂדֶה לְקַיְּמָן, שֶׁאִם שְׁאָלוֹ וְלֹא הָיָה רוֹצֶה הָיָה אוֹמֵר לוֹ עָקוֹר אֵילָנְךָ בֵּין בְּתוֹךְ שֶׁלֹּשׁ בֵּין לְאַחַר שֶׁלֹּשׁ. כִּי בַּמֶּה זָכָה בַּעַל הָאִילָן לְקַיְּמוֹ בִּשְׂדֵה חֲבֵרוֹ. נִמּוּקֵי יוֹסֵף:

משנה ו

כה לְכָךְ וְכָךְ סַךְ לְחֹדֶשׁ אוֹ לְשָׁנָה שֶׁלֹּא קָבַע לוֹ זְמַן קָבוּעַ. נִמּוּקֵי יוֹסֵף:

כו **שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ**. שֶׁחֲנָנִי מַקִּיף הַקָּפוֹת לַמַּכִּירִין וְשׁוֹהִין מִלְּשַׁלֵּם לוֹ יָמִים רַבִּים. וּכְשֶׁמְּבִיאִין לוֹ מְעוֹתָיו בָּאִין עַל פֶּתַח הַחֲנוּת שֶׁהִקִּיפוּ שָׁם, וְאִם הָלַךְ לְמָקוֹם אַחֵר אֵינָן

יוֹדְעִין אָנָה יִמְצָאוּהוּ. רַשְׁ"י. וְכָתַב בֵּית יוֹסֵף, דְּהָכִי נַמִּי הַשּׁוֹכֵר גַּם כֵּן צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ז

כג **אָמַן**. וְהֵם עִקָּר גָּדוֹל בִּישִׁיבַת הַבָּתִּים וְהַחֲצֵרוֹת. הָרַמְבַּ"ם:

כד וּסְתָם גְּלָלִים אַפְקוֹרֵי אַפְקְרִינְהוּ בְּעָלִים וְקָנְיָא לֵיהּ חֲצֵרוֹ. וַאֲפִלּוּ קֹדֶם הַשּׁוֹכֵר וְהִגְבִּיהָן לֹא זָכָה בָּהֶן וּבְלֹא הִשְׁכִּיר הֶחָצֵר. רַשְׁ"י. וְהָרַמְבַּ"ם כָּתַב אֲפִלּוּ הִשְׁכִּיר הֶחָצֵר גַּם כֵּן. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כה **הַתַּנּוּר כּוּ'**. מַיְרֵי בְּתַנּוּר וְכִירָה הָעוֹמְדִים בֶּחָצֵר וּשְׁכוּרִים לוֹ לְבַשֵּׁל בָּהֶם. וְאַשְׁמְעִינַן כֵּיוָן שֶׁשְּׁכוּרִים לוֹ אֲפִלּוּ אִם בָּאוּ אֲחֵרִים לְבַשֵּׁל וְלֶאֱפוֹת בָּהֶם הָאֹפֶה שֶׁל הַשּׁוֹכֵר. טוּר. אֲבָל לְהָרַמְבַּ"ם נִרְאֶה לִי דְּאֵפֶה וְזֶבֶל דִּין אֶחָד לָהֶם, דְּשֶׁל אֲחֵרִים דְּמַשְׁכִּיר הֵם, וְהָא דְּקָתָנֵי תַּנּוּר מִשּׁוּם דִּסְתָם תַּנּוּר אֵין רְגִילוּת לְבַשֵּׁל בּוֹ אֶלָּא הַשּׁוֹכֵר בִּלְבַד. וּדְלֹא כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרָמ"א וְהַסְמַ"ע סִימָן שי"ג לְדַעְתּוֹ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ח

ל **לְחֲדָשִׁים**. הָךְ בָּבָא פְּשִׁיטָא. אֶלָּא דְּמַתְנִיתִין דִּינֵי דִּינֵי קָתָנֵי. בֵּית יוֹסֵף. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

לא הִקְשׁוּ הַתּוֹסְפוֹת דְּהָא בִּפְסָחִים דַּף ס' סְבִירָא לֵיהּ רַבִּי יוֹסֵי אַף בִּגְמַר דְּבָרָיו אָדָם נִתְפָּס. וְעוֹד דִּבְפֶרֶק ה' דִּתְמוּרָה סְבִירָא לֵיהּ רַבִּי יוֹסֵי תְּפוֹס לְשׁוֹן שְׁנֵיהֶם. וְתֵרְצוּ, דְּהָכָא מִסְפָּקָא לֵיהּ שֶׁאִי אֶפְשָׁר לוֹמַר דַּעַת שְׁנֵיהֶם שֶׁהֲרֵי סוֹתְרִים זֶה אֶת זֶה. אֲבָל בִּתְמוּרָה דְּאֵינָם סוֹתְרִים סְבִירָא לֵיהּ תְּפוֹס לְשׁוֹן שְׁנֵיהֶם. וּבִפְסָחִים וּבְנָזִיר פֶּרֶק ב' דִּמְפָרֵשׁ דְּבָרָיו, קָאָמַר דְּבִגְמַר דְּבָרָיו נִתְפָּס:

לב לֹא אַיְירֵי אֶלָּא בִּלְשׁוֹנוֹת הַסְּמוּכִים זֶה לָזֶה (דְּחָיְשִׁינַן דִּלְמָא חָזַר וְנִחַם וְרוֹצֶה בַּלָּשׁוֹן הָרִאשׁוֹן). אֲבָל אֵינָם סְמוּכִים זֶה לָזֶה, כֵּלֵי עַלְמָא אַחֲרוֹן עִקָּר. נִמּוּקֵי יוֹסֵף בְּשֵׁם הָרִיטְבָ"א:

משנה ט

לג **לְהַעֲמִיד כּוּ'**. לִימֵּי שִׁכִּירוּתוֹ. רַשְׁ"י. וְטַעְמָא דִּנְכָסָיו נִשְׁתַּעְבְּדוּ לוֹ בַּחֲזָקָה שֶׁהֶחֱזִיק זֶה בַּבַּיִת דּוּמְיָא דַּחֲמוֹר, בְּמִשְׁנָה ג' פֶּרֶק ו'. טוּר:

לד דְּאִי דְּאָמַר לֵיהּ בְּהֶדְיָא בַּיִת שֶׁמִּדַּת אָרְכּוֹ כָּךְ וְכָךְ, מַאי לְמֵימְרָא. אֲבָל כְּשֶׁאָמַר בַּיִת כָּזֶה, קָא מַשְׁמַע לָן שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לוֹמַר לֹא הָיָה עִנְיָן דְּבָרַי אֶלָּא שֶׁיִּהְיֶה קָרוֹב לַנָּהָר וְלַשּׁוּק אוֹ לַמֶּרְחָץ כָּזֶה, אֶלָּא חַיָּב לְהַעֲמִיד לוֹ כְּמִדָּתוֹ וּכְצוּרָתוֹ. דְּאִיכָּא דְּקָפֵיד בְּקָטָן, וְאִיכָּא דְּקָפֵיד בִּגְדוֹל:

לה וְלֹא דָּמִי לַחֲמוֹר זֶה וָמֵת, שֶׁאִם יֵּשׁ בְּדָמָיו לִקַּח יִקַּח, מִשּׁוּם דְּבַחֲמוֹר כְּשֶׁמֵּת, לְזַבּוֹנֵי קָאֵי וְלוֹקֵחַ אַחֵר, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּבֵית כְּשֶׁנִּפַּל שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לְמוֹכְרוֹ. תּוֹסָפוֹת (דַּף עט דִּבּוּר הַמַּתְחִיל וְאִם) וְנִמּוּקֵי יוֹסֵף. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

לו עַיֵּן פֶּרֶק י"ב דְּכְתֻבּוֹת מִשְׁנָה ג' בְּהָרַ"ב דְּהוּא הַדִּין נַמִּי הָכָא:

פרק ט

משנה א

א **לִקְצֹר כּוּ'**. דְּלִשְׁנֵיהֶם יֵּשׁ קְפִידָא. דְּאִם הַמַּקְבֵּל רוֹצֶה לַעֲקֹר בְּמָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לִקְצֹר, יָכוֹל בַּעַל הַקַּרְקַע לוֹמַר בְּעֵינָא דְּתִזְדַּבֵּל אַרְעָאי מֵהַקֹּשׁ שְׁיִשְׁאֵר בּוֹ אַחַר הַקְּצִיר, וְאִם בַּעַל קַרְקַע רוֹצֶה לַעֲקֹר יֹאמַר הַמְקַבֵּל לֹא מָצִינָא דְּאֶטְרַח, שֶׁהַקְּצִירָה נוֹחָה. וּכְשֶׁהַמְּנָהָג לַעֲקֹר וְהַמְקַבֵּל רוֹצֶה לִקְצֹר, יֹאמַר בַּעַל הַקַּרְקַע בְּעֵינָא דְּתִנַּקֵּר אַרְעָאי. וְאִם הַבַּעַל הַקַּרְקַע רוֹצֶה לִקְצֹרוֹ, יֹאמַר הַמְקַבֵּל בָּעֵינָא לְקוֹשֵׁשׁ הַקֹּשׁ לְבַהֲמוֹתַי. גְּמָרָא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ב **יַחֲרֹשׁ**. פְּשִׁיטָא. לֹא צְרִיכָא בְּאַתָּרָא דְּלֹא מְנַכְּשֵׁי וְאָזֵיל אִיהוּ וְנַכֵּישׁ, מַהוּ דְּתֵימָא מָצֵי אָמַר לֵיהּ הַאי דְּנַכִּישְׁנָא אַדַּעְתָּא דְּלֹא כָּרִיבְנָא לַהּ, קָא מַשְׁמַע לָן דְּאִיבָּעֵי לֵיהּ לְפָרוּשֵׁי לֵיהּ. גְּמָרָא:

ג **הַכֹּל כּוּ'**. לַאֲתוֹיֵי הָא דְּתָנוּ רַבָּנָן מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְהַשְׁכִּיר אִילָנוֹת עַל גַּבֵּי קַרְקַע, שֶׁיִּטֹּל הָאָרִיס חֶלְקוֹ בְּפֵרוֹת הָאִילָן, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ טוֹרֵחַ בָּהֶן שֶׁאֵינָן צְרִיכִין לָעֲבוֹדָה, מַשְׁכִּירִין, כְּלוֹמַר מִסְתָּמָא הֵם מַשְׁכִּירִין. וְקָא מַשְׁמַע לָן דְּאַף עַל גַּב דְּכֻלֵּי עָלְמָא נוֹתְנִים קַרְקַע לָאָרִיס עַל מְנָת שֶׁיְּקַחוּ הֵן שְׁלִישׁ וְאָרִיס שְׁנֵי חֲלָקִים, וְאָזֵיל אִיהוּ וְיָהֵיב בְּרִבְעָא, מַהוּ דְּתֵימָא דְּאָמַר לֵיהּ הַאי דְּבָצְרָא לָךְ אַדַּעְתָּא דְּלֹא יָהֵיבְנָא לָךְ בְּאִילָנוֹת, קָא מַשְׁמַע לָן דְּאִיבָּעֵי לֵיהּ לְפָרוּשֵׁי לֵיהּ. גְּמָרָא:

ד **כְּשֵׁם כּוּ'**. לֵיתָא אֶלָּא בְּקַבְּלָנוּת. דְּאִי בַּחֲכִירוּת, לֹא שַׁיְכָא חֲלֻקָּה. רַשְׁ"י:

ה **בַּחֶבֶן וּבַקֹּשׁ**. אוֹתוֹ שֶׁנִּקְצָץ עִם הַשִּׁבֹּלֶת קָרוּי תֶּבֶן. וְהַנִּשְׁאָר בָּאָרֶץ קָרוּי קַשׁ [וְעַיֵּן סוֹף פי"ז דְּכֵלִים]. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ב

ו כְּלוֹמַר שֶׁנִּמְשַׁךְ בָּהּ מִן הַנָּהָר הַגָּדוֹל. דְּאִלּוּ יָבֵשׁ הַנָּהָר הַגָּדוֹל הָוֵי מַכַּת מְדִינָה דִּמְנַכִּין מֵחֲכוֹרוֹ כִּדְתָנַן בְּמִשְׁנָה ו'. גְּמָרָא:

ז רַשְׁ"י. וּמִשּׁוּם דְּמַתְנִיתִין חֲכוֹרוֹ תְּנַן, נַקְטֵי לְהוּ נַמִּי בְּקַבְּלָה בַּחֲכִירוּת. אֲבָל בְּהֶדְיָא אִיתָא בַּגְּמָרָא דְּמַתְנִיתִין בֵּין בַּחֲכִירוּת בֵּין בְּקַבְּלָנוּת. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ח רַשִׁ"י. וְלִישְׁנָא דִּגְמָרָא הָכִי הִיא, מִדְּקָאָמַר זֶה, מִכְּלָל דְּקָאֵי בְּגַוֵּיהּ עָסְקִינַן, בֵּית הַשְּׁלָחִין לָמָּה לֵיהּ לְמֵימַר, דְּקָאָמַר לֵיהּ בֵּית הַשְּׁלָחִין כִּדְקָיְמָא הַשְׁתָּא, מַשְׁמַע דְּלִישְׁנָא יְתֵרָא דְּבֵית הַשְּׁלָחִין דָּיֵק. וּבְרִי"ף וּבָרַמְבַּ"ם דְּמִזֶּה דָּיֵק:

משנה ג

ט אֲבָל בַּחֲכִירוּת לֹא שַׁיָּךְ. דְּמַאי שְׁמִין אִיכָּא. חֲכִירוּתוֹ יִתֵּן. רַשִׁ"י:

י **שֶׁכְּךָ כוּ'**. דְּאִם לֹא כֵּן פְּטוּר. וּכְלוֹמַר שֶׁכְּךָ רְגִילִים לִכְתֹּב, וּלְפִיכָךְ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא כָּתַב כְּמוֹ שֶׁכָּתַב דָּמֵי. דְּאִי דַּוְקָא שֶׁכָּתַב פְּשִׁיטָא שֶׁיֵּשׁ לוֹ לְקַיֵּם כְּמוֹ שֶׁהִתְנָה, דְּהָא לֹא גָּזִים. אֶלָּא אֲשַׁלֵּם בְּמֵיטְבָא הִתְנָה. תּוֹסָפוֹת:

משנה ד

יא **וְלֹא כוּ'**. וּפֵרוּשׁ בְּמָקוֹם שֶׁאֵין שָׁם מִנְהָג יָדוּעַ שֶׁלֹּא לְנַכֵּשׁ. אֲבָל אִם נָהֲגוּ שֶׁלֹּא לְנַכֵּשׁ הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הַמִּנְהָג:

יב **נוֹתֵן כוּ'**. וְהָא לֵיתָא אֶלָּא בַּחֲכִירוּתָא, דְּאִי בְּקַבְּלָנוּת פְּשִׁיטָא, מִי מָצֵי אָמַר לֵיהּ מַאי אִכְפַּת לְךָ. רַשִׁ"י:

יג **וּמַעֲלֶה כוּ'**. כְּלוֹמַר אֲפִלּוּ אָמַר לוֹ בָּאַחֲרוֹנָה אֲנִי חוֹרֵשׁ אוֹתָהּ, מָצֵי אָמַר לֵיהּ שֶׁמַּעֲלֶה לְפָנַי עֲשָׂבִין עַל יְדֵי הַזֶּרַע שֶׁנּוֹפֵל מֵהֶן לָאָרֶץ וְיִצְמְחוּ לְשָׁנָה הַבָּאָה. וּלְזוֹ לֹא תּוֹעִיל חֲרִישָׁה. גְּמָרָא:

משנה ה

יד דְּאִי בַּחֲכִירוּתָא מַה לוֹ לְבַעַל הַשָּׂדֶה אִם יֶחְדַּל לוֹ, סוֹף סוֹף חֲכוֹרוֹ הוּא נוֹתֵן לוֹ. רַשִׁ"י:

טו **חַיָּב כוּ'**. מִפָּרָשׁ בַּבְּרַיְתָא שֶׁכָּךְ כּוֹתֵב לוֹ, אֲנָא אֵיקוּם וְאֶבוֹר וְאֶזְרַע וְכוּ' וְאוֹקִים כַּרְיָא קַדָּמָךְ. וְנִרְאֶה לִי דִּלְהָכִי לֹא תָּנֵי לֵיהּ תַּנָּא דִּידָן, לְאַשְׁמְעִינַן דַּאֲפִלּוּ לֹא כָּתַב, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל (אות י):

טז וּנְפִילָה פֵּרֵשׁ רַשִׁ"י זֶרַע שֶׁמְּפַזְּרִין בְּמַפֹּלֶת יָד:

משנה ו

יז וְאִי בְּקַבְּלָנוּת מַאי מְנָכֶּה אִיכָּא, מַה שֶּׁיִּמְצְאוּ יְחַלְּקוּ. רַשִׁ"י:

יח **נִשְׁדְּפָה**. לְשׁוֹן שִׁדָּפוֹן:

יט **מְנָכֶּה**. הַכֹּל לְפִי הַהֶפְסֵד שֶׁאֵרְעוֹ. הָרַמְבַּ"ם. וּרְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּאָזְלִינַן בָּתַר שָׂדֶה שֶׁלּוֹ בֵּין לְהַקֵּל בֵּין לְהַחְמִיר, אִם אֵין לִקּוּי הַשָּׂדוֹת כֻּלָּן שָׁווֹת. סְמַ"ע:

משנה ז

כ **בַּעֲשָׂרָה כוּ'**. דְּאִי בְּקַבְּלָנוּת פְּשִׁיטָא. דְּכָל אֶחָד זוֹכֶה וּמִתְחַיֵּב בְּחֶלְקוֹ. רַשִׁ"י:

משנה ח

כא דְּאִי בְּקַבְּלָנוּת הָא אָמְרִינַן תְּכַחוֹשׁ אַרְעָא וְלֹא תְּכַחוֹשׁ מָרָהּ. וַהֲרֵי הוּא נֶהֱנֶה בְּשִׁנּוּי שֶׁל זֶה. רַשִׁ"י. מִפְּנֵי שֶׁהַשַּׁבָּח יִהְיֶה מֵעַתָּה בְּכִיסוֹ וְהוּא טוֹב לוֹ מִשֶּׁיִּשָּׁאֵר אוֹתוֹ שֶׁבַח עַצְמוֹ בַּקַּרְקַע. נִמּוּקֵי יוֹסֵף. וְהַמַּגִּיד בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ן כָּתַב דְּאַדְּרַבָּה בְּקַבְּלָנוּת לֹא יִשַּׁנֶּה, שֶׁיָּכוֹל לוֹמַר בְּזוֹ אֲנִי רוֹצֶה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כב הָכִי נַמִּי פָּסַק עִמּוֹ חִטִּין שֶׁמָּא הוּא זָרְעָה חִטִּין בְּשָׁנָה שֶׁעָבְרָה, וְאִם יִזְרָעֶנָּה זֶה שְׂעֹרִין, נִמְצָא זֶה מְקַלְקְלָהּ. רַשִׁ"י:

כג **לֹא כוּ**'. פֵּרֵשׁ רַשִׁ"י שֶׁהַקִּטְנִית מַכְחֶשֶׁת הַקַּרְקַע יוֹתֵר מִן הַתְּבוּאָה. עַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ט

כד וְהָא לֹא מִתּוֹקְמָא אֶלָּא בַּחֲכִירוּת. דְּאִי בְּקַבְּלָנוּת, מַאי דְּבָעֵי לְזָרְעָ שֶׁהֲרֵי הַבָּעָלִים חוֹלְקִים בּוֹ. רַשִׁ"י. כְּלוֹמַר וְלִכְחֹשׁ אַרְעָא וְלֹא לְכָחֹשׁ מָרָהּ. נִמּוּקֵי יוֹסֵף. הָרַמְבַּ"ן חוֹלֵק כְּדִלְעֵיל (אות כא). וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כה רַשִׁ"י. וְזֶה לְשׁוֹן הַטּוּר, קוֹצֵץ קוֹרַת שִׁקְמָה בֵּין אִם יָרַד לְתוֹכָהּ בְּסוֹף שֶׁבַע מִשֶּׁנִּקְצְצָה בֵּין אִם יָרַד לְתוֹכָהּ בְּשָׁנָה שְׁלִישִׁית אוֹ רְבִיעִית, כּוֹצְצָהּ כְּשֶׁיִּשְׁלִימוּ לָהּ שֶׁבַע. שֶׁהֲרֵי יִגְדֹּל לִכְשֶׁיֵּצֵא עַד שֶׁיַּחְזְרוּ לִכְמוֹ שֶׁהָיְתָה כְּשֶׁיָּרַד לְתוֹכָהּ:

משנה י

כו **מִן הַמִּנְיָן**. כְּלוֹמַר חַיָּב לִתֵּן לוֹ הַשֵּׁבַע מֵאוֹת. וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין שָׁנָה שְׁבִיעִית שָׁוָה לִשְׁאָר שָׁנִים לַפֵּרוֹת, מִכָּל מָקוֹם שָׁבוּעַ קָאָמַר, וְלֹא תְּלָה הַשָּׁכָר לְפִי הַשָּׁנִים כְּמוֹ בְּסֵיפָא. נִמּוּקֵי יוֹסֵף:

משנה יא

כז לְשׁוֹן רַשִׁ"י הֶעָתִיק, דְּקָאֵי אַבָּרִיתָא דְּסֵימָא בְּשָׁכִיר לַיְלָה שֶׁגּוֹבֶה כָּל הַיּוֹם שֶׁנֶּאֱמַר בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ. כְּלוֹמַר וְסֵיפָא לֹא תָּבֹא וְגוֹ'. וּפָתַח רַשִׁ"י בְּלֹא תָּבֹא דְּסֵיפָא:

כח דְּשָׁאנֵי שֶׁל יוֹם מִשֶּׁל לַיְלָה. מִשּׁוּם דְּאֵין לַיְלָה הוֹלֵךְ אַחַר הַיּוֹם. וְהַיּוֹם הוֹלֵךְ אַחַר הַלַּיְלָה כְּשֶׁשְּׁכִירָתוֹ נִמְשָׁךְ בַּלַּיְלָה. וְלֹא דָּמֵי לִשְׁכִיר יוֹם דְּאֶתְמוֹל שֶׁאֵינוֹ גּוֹבֶה אֶלָּא כָּל הַלַּיְלָה. וְהַךְ סֵיפָא אֶתָאן לְרַבִּי שִׁמְעוֹן וּסְבִירָא לֵיהּ הָכִי נַמִּי בְּשָׁכִיר שָׁעוֹת דְּרֵישָׁא. וְרֵישָׁא אֶתָאן כְּרַבִּי יְהוּדָה וְלִצְדָדִין קָתָנֵי (וּכְמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ הָרַ"ב) וּסְבִירָא לֵיהּ נַמִּי הָכִי בַּסֵּיפָא. וְצָרִיךְ עִיּוּן עַל הָרַ"ב וְהָרַמְבַּ"ם דְּהָוֶה לְהוּ לְפָרֵשׁ כָּל זֶה, וּדְהַסֵּיפָא אֵינָהּ הֲלָכָה, וְעוֹד דְּלֹא תַּקְשֵׁי רֵישָׁא לַסֵּיפָא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה יב

כט **בְּיוֹמוֹ**. כְּלוֹמַר מִשּׁוּם כָּלָּה קְרָא דִּבְיוֹמוֹ, דְּאִית בֵּיהּ עֲשֵׂה דְּתִתֵּן, וְלֹא תַּעֲשֶׂה דְּלֹא תָּבֹא וְגוֹ':

ל וְנִרְאֶה לִי שֶׁהוּא מִלְּשׁוֹן וּמָחָה עַל כָּתֵף יַם כִּנֶּרֶת דְּפָרְשַׁת מַסְעֵי (בְּמִדְבַּר לד), שֶׁעִנְיָנוֹ הִגִּיעַ:

לא גְּמָרָא. וְלָאו דַּוְקָא פּוֹעֲלָיו, דַּאֲפִלּוּ אֵין לוֹ אֶלָּא פּוֹעֵל זֶה, דִּינָא הָכִי, אֶלָּא טָרוּד בַּעֲסָקָיו קַאֲמָרִינַן. נִמּוּקֵי יוֹסֵף:

לב פֵּרוּשׁ אִי מוֹדֶה מִקְצָת הוּא דְּחַיָּב שְׁבוּעָה מִדְּאוֹרַיְתָא. וַאֲפִלּוּ הֵיכָא דְּכוֹפֵר הַכֹּל טְפֵי הָוֶה לֵיהּ לְחִיּוּבֵי לְבַעַל הַבַּיִת שֶׁעָלָיו לְשַׁלֵּם, שֶׁהֲרֵי אִם מוֹדֶה מִקְצָת הוּא נִשְׁבָּע. וּלְפִי שֶׁהָיְתָה רְאוּיָה לִהְיוֹת עַל בַּעַל הַבַּיִת, קָאָמַר דְּשָׁקְלוּהָ. תּוֹסָפוֹת:

לג **עֵדִים כוּ'**. בַּגְּמָרָא. וְהָא קָא תָּבַע לֵיהּ קַמָּן. וּמַסִּיק דְּיֵשׁ עֵדִים שֶׁתְּבָעוֹ כָּל זְמַנּוֹ, וּפֵרֵשׁ הָרַא"שׁ כְּגוֹן שְׁכִיר יוֹם בְּסוֹף הַלַּיְלָה וּשְׁכִיר לַיְלָה בְּסוֹף הַיּוֹם. וּפָרִיךְ וּלְעוֹלָם כוּ' וְכִי שְׂכִיר מַשֶּׁהֶה שְׂכָרוֹ כָּל כָּךְ זְמַן אָרֹךְ. וּמַסִּיק אֵינוֹ נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל אֶלָּא לְמָחָר בִּלְבַד כְּנֶגֶד אוֹתוֹ יוֹם שֶׁל תְּבִיעָה, אֲבָל מִכָּאן וְאֵילְךְ הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה:

משנה יג

לד וְאוֹמֵר ר"י דְּמִדְּרַבָּנָן הִיא, כִּדְאָמְרִינַן בַּגְּמָרָא. תּוֹסָפוֹת וְנִמּוּקֵי יוֹסֵף. וְהַסְּמַ"ע כָּתַב דְּהָרַמְבַּ"ם וְהַטּוּר סְבִירָא לְהוּ דְּמִן הַתּוֹרָה עוֹבֵר אֲפִלּוּ בַּחוּץ. עַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

לה דְּתַנְיָא מִמַּשְׁמַע שֶׁנֶּאֱמַר בַּחוּץ תַּעֲמֹד וְגוֹ' אֵינִי יוֹדֵעַ שֶׁהָאִישׁ אֲשֶׁר אַתָּה נוֹשֶׁה בּוֹ יוֹצִיא. אֶלָּא מַה תַּלְמוּד לוֹמַר וְהָאִישׁ, לְרַבּוֹת שְׁלִיחַ בֵּית דִּין:

לו וְתֵימַהּ וְאִם לֹא יִמְצֵא בְּיָדוֹ הֵאֵיךְ יִכְפּוּהוּ לִפְרֹעַ מִלְוָתוֹ. וְרַבֵּנוּ תַּם מְפָרֵשׁ דְּלֹא מַיְרֵי בְּמִשְׁכְּנוֹ לְפֵרָעוֹן אֶלָּא שֶׁרוֹצֶה לִהְיוֹת בָּטוּחַ בְּמֵעוֹתָיו (רְצוֹנוֹ לוֹמַר כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ אוֹת ל"ט וְדוֹ"ק. בֵּית דָּוִד). אֲבָל כְּשֶׁרוֹצֶה לִפְרַע מִמֶּנּוּ, שְׁלִיחַ בֵּית דִּין נִכְנָס לְבֵיתוֹ. הָרַא"שׁ:

לז **וּמַנִּיחַ אֶחָד**. כְּלוֹמַר אַחַר שֶׁנָּטַל שְׁנֵיהֶם לְמַשְׁכּוֹן מַנִּיחַ אֶת שֶׁהוּא צָרִיךְ לוֹ. וַהֲדַר מְפָרֵשׁ אֵיזֶהוּ מַנִּיחַ. וְנָקֵט לֵיהּ בִּלְשׁוֹן חֲזָרָה. וְהָרַ"ב הֶעְתִּיק וּמַחֲזִיר וְנִיחָא טְפֵי:

לח **הַמַּחֲרֵשָׁה**. הִקְשׁוּ הַמְפָרְשִׁים וְהֵלֹא כְּלֵי שֻׁעוּשִׁין בּוֹ אֹכֶל נֶפֶשׁ הוּא וְאֵין מְמַשְׁכְּנִין אוֹתָהּ. וְתֵרְצוּ, בְּמִשְׁכְּנוֹ בַּלַּיְלָה שֶׁאֵינוֹ זְמַן מְלֶאכֶת הַחֲרִישָׁה, וְלֹא אָסְרָה תּוֹרָה אֶלָּא שֶׁלֹּא לְמַשְׁכְּנוֹ בְּשָׁעָה שֶׁהוּא רָאוּי לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה. וְנִמּוּקֵי יוֹסֵף תֵּרֵץ דְּמַיְרֵי בְּאֵם עָבַר וְחָבַל. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

לט **אֵינוֹ כוּ'**. אֶלָּא יִמְכְּרֶנּוּ וְיִגְבֶּה חוֹבוֹ. רַשִׁ"י. אֲבָל בְּחַיָּיו לְעוֹלָם הֵם בְּתוֹרַת חֲזָרָה כוּ', וּמְמַשְׁכְּנִין מֵעִקָּרָא שֶׁלֹּא תְּהֵא שְׁבִיעִית מְשַׁמְּטָתוֹ וְלֹא יֵעָשֶׂה מִטַּלְטְלִין אֵצֶל בָּנָיו. גְּמָרָא.

וּבְפַעַם אַחַת דַּי. וְחוֹזְרִין וּמְמַשְׁכְּנִין כְּדֵי שֶׁלֹּא יוּכַל לִכְפֹּר, וְעוֹד, כְּדֵי שֶׁיִּתְבַּיֵּשׁ וְיִמַּהֵר לְפָרַע. תּוֹסָפוֹת:

מ דְּהָא וְאִם אִישׁ עָנִי הוּא לֹא תִּשְׁכַּב בַּעֲבוֹטוֹ הוּא דִּכְתִיב:

מא **וְלֹא כוּ'**. אֲפִלּוּ לְאָדָם אַחֵר הוּא אָסוּר לְמַשְׁכֵּן מִבֵּיתוֹ. אֶלָּא לַעֲבֹר עָלֶיהָ בִּשְׁנֵי לָאוִין. וְדַעַת הָרַמְבַּ"ם דִּבְאַלְמָנָה אֲפִלּוּ בַּחוּץ וּבְבֵית דִּין אָסוּר. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

מב **הַחוֹבֵל כוּ'**. דַּעַת הָרַמְבַּ"ם שֶׁאֲפִלּוּ בִּשְׁעַת הַלְוָאָה אָסוּר (וְכֵן דַּעְתּוֹ בְּאַלְמָנָה), וְאֵינוֹ מְחֻוָּר. נִמּוּקֵי יוֹסֵף:

מג **רַחַיִם**. פֵּרוּשׁ שֶׁל יָד שֶׁהוּא מִטַּלְטְלִין וְשַׁיָּךְ בֵּיהּ מַשְׁכּוֹן. אֲבָל בָּתֵּי רֵחַיִם שֶׁל מַיִם, הֲרֵי הֵם כְּקַרְקַע, וְלֹא שַׁיָּךְ בֵּיהּ מַשְׁכּוֹן אֶלָּא גּוֹבִינָא כִּשְׁאָר קַרְקָעוֹת דְּלֹא שַׁיָּךְ בְּהוּ מַשְׁכּוֹן אֶלָּא בְּמִטַּלְטְלִים, שֶׁאֵין מְמַשְׁכְּנִין לְקַח קַרְקַע לְמַשְׁכּוֹן. טוּר:

מד **מְשׁוּם שְׁנֵי וְכוּ'**. פֵּרוּשׁ אֲפִלּוּ בְּהַתְרָאָה אַחַת אִם חָבַל בְּפַעַם אַחַת רֵחַיִם וְרֶכֶב לוֹקֶה שְׁתַּיִם. דְּאִי בִּשְׁתֵּי הַתְרָאוֹת אֲפִלּוּ רֵחַיִם וְרֶחַיִם חַיָּב [שְׁתַּיִם]. עַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

מה **שֶׁנֶּאֱמַר כוּ'**. כְּלוֹמַר וְכֵיוָן דִּקְרָא פָּרֵשׁ תַּרְוִיהוּ וְכָל אֶחָד שָׁם בִּפְנֵי עַצְמוֹ הוּא, הַתְרָאוֹתֶיהָן חֲלוּקוֹת וְלֹא הָוֵי לְאוּ שֶׁבִּכְלָלוּת:

מו **וְלֹא כוּ' אָמְרוּ**. כְּלוֹמַר מַה שֶּׁאָמְרוּ חֲכָמִים דְּחַיָּב מִשּׁוּם שְׁנֵי כֵּלִים אַף עַל פִּי שֶׁהֵם לְמֶלְאכָה אַחַת, לֹא כוּ'. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק י

משנה א

א וְאוֹתָם שֶׁפִּנּוּ אָזְלוּ לְעֶלְמָא, דְּלֹא מָצִינוּ לְשַׁיְּלִינְהוּ. גְּמָרָא. וַאֲפִלּוּ הֵן בִּרְשׁוּת אֶחָד מֵהֶם לֹא הָוֶה אִידָךְ הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה, דְּלֹא חַשְׁבִינַן לֵיהּ מָחְזָק, דְּשֻׁתָּפִין לֹא קַפְּדִי אַהֲדָדֵי לְמִקְנֵי רְשׁוּתָא דִּידֵיהּ, הִלְכָךְ בִּרְשׁוּתָא דְּהַאי נַמִּי יַתְבֵי, דְּהָא לֹא קָפִיד עֲלֵיהּ מִלְּאוֹשְׁלֵיהּ דּוּכְתָּא. בַּגְּמָרָא:

ב **וּבָעֲפָר**. שֶׁכֵּן הָיָה דֶּרֶךְ בְּנֵיהֶם לְחַבֵּר הָאֲבָנִים בְּעָפָר כְּעִנְיָן שֶׁנֶּאֱמַר [וַיִּקְרָא יד] וְעָפָר אַחֵר יִקַּח וְטָח אֶת הַבַּיִת:

ג **לְהִשְׁתַּבֵּר**. אִם יֵשׁ אֲבָנִים שְׁבוּרוֹת. שֶׁאַבְנֵיהֶם שֶׁל לְבֵנִים הָיוּ. רַשִׁ"י:

ד לְדַעַת הַסּוֹבְרִים דְּהֵיכָא דְּלֹא הָוֶה לֵיהּ לְמֵידָע אֵין אוֹמְרִים מְחַיָּב שְׁבוּעָה וְאֵינוֹ יָכוֹל לְשַׁבֵּעַ מְשַׁלֵּם, פֵּרְשׁוּ הַתּוֹסָפוֹת דְּהָכָא רְגִילוּת הוּא שֶׁכָּל אֶחָד מַכִּיר מִקְצַת אֲבָנָיו. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

ה **וְעוֹלוֹת כוּ'**. לְפִי חֶשְׁבּוֹן שְׁלֹמִים, דְּהַלָּה נוֹטֵל שְׁלֹמִים כְּנֶגְדָּן, דְּמִדְּהָנֵי יָדַע טָפֵי לֹא יָדַע, תּוּ לֵית לֵיהּ. וּמַהָנֵי לֵיהּ לְהָא שְׁנוֹטֵל אֵלּוּ שֶׁמַּכִּירָן, כְּגוֹן שֶׁהֵם גְּדוֹלוֹת וְטוֹבוֹת יוֹתֵר מִשְּׁאָר הַלְּבָנִים. גְּמָרָא:

משנה ב

י מוֹקֵי לְהּ הָכִי דְּבָאַחִין שֶׁחָלְקוּ אֵין עַל הַתַּחְתּוֹן לִבְנוֹת תִּקְרָה. תּוֹסָפוֹת. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יז **נִפְחֲתָה כוּ'**. תִּקְרַת הַבַּיִת שֶׁבְּנֵי עֲלִיָּה דּוֹרְסִים עָלֶיהָ. שֶׁבָּאתָה הַתַּקָּלָה מֵחֲמַת תִּקְרַת הַבַּיִת, וְזֶה שֶׁעָבַד לוֹ הַבַּיִת כְּשֶׁאָמַר לֵיהּ שֶׁעַל גַּבֵּי בַּיִת זֶה. שֶׁכָּל זְמַן שֶׁנִּתְקַלְקְלָה עֲלִיָּתוֹ מֵחֲמַת בַּיִת, אוֹ יְתַקֵּן אוֹ יָדוּר עִמּוֹ בַּבַּיִת. אֲבָל אִם נָפְלוּ כָּתְלֵי הָעֲלִיָּה אֵינוֹ חַיָּב לְתַקֵּן, וְלֹא יָדוּר עִמּוֹ בַּבַּיִת, שֶׁאֵין זֶה הַקִּלְקוּל מֵחֲמַת הַבַּיִת. מַגִּיד:

ח דְּאִי לָאו דְּשַׁעְבְּדוּ לָמָּה לֵיהּ לְמֵימַר שֶׁעַל גַּבֵּי בַּיִת זֶה, וְהָא קָא חָזֵי לֵיהּ לַעֲלִיָּה, דַּעֲלִיָּה זוֹ קָאָמַר לֵיהּ. רַשְׁ"י:

משנה ג

ט **אָמַר כוּ'**. וְאִם תֹּאמַר לָמָּה הוּא צָרִיךְ לִבְנוֹת הַבַּיִת, יִכְפּוּהוּ לְבַעַל הַבַּיִת לִבְנוֹת כּוּ'. תֵּרֵץ בִּירוּשַׁלְמִי, בְּשֶׁאֵינוֹ, כְּלוֹמַר כְּשֶׁהָלַךְ לִמְדִינַת הַיָּם, דְּבִכְהַאי גַּוְנָא אִי אֶפְשָׁר לִכְפּוֹתוֹ, שֶׁאֵין בֵּית דִּין יוֹרְדִין לִנְכָסָיו שֶׁלֹּא בְּפָנָיו. וְדַעַת הָרַשְׁבָּ"א דְּאֵין כּוֹפִין אֲפִלּוּ בְּיֶשְׁנוֹ, לְפִי שֶׁלֹּא נִשְׁתַּעְבְּדוּ נִכְסֵי בַּעַל הַבַּיִת לְכֶשֶׁנִּכְנוֹף אוֹתוֹ לִבְנוֹתוֹ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

י וְלֹא דְּמֵי לְמָה שֶׁכָּתַבְתִּי (אוֹת ו), דְּוַדַּאי כְּשֶׁנָּפְלוּ לְגַמְרֵי מַטָּל עַל הַתַּחְתּוֹן, דְּאֵין בַּיִת בְּלֹא תִקְרָה. אֲבָל הָתָם מִסְתָּמָא אַדַּעְתָּא דְּהָכִי נִכְנְסוּ תַּחְלָה, שֶׁכָּל אֶחָד יְתַקֵּן הַצָּרִיךְ לוֹ, וַהֲרֵי בַּעַל הַבַּיִת אֵינוֹ צָרִיךְ לְהַתִּקְרָה כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ גַּג עַל גַּבָּיו. סְמַ"ע. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יא וְקָשֶׁה, דְּהָא נֶהֱנֶה הוּא שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לַעֲלוֹת. וְנִרְאֶה דְּגָרַס וּמְקָרֶה אֶת הָעֲלִיָּה וְיוֹשֵׁב בְּתוֹכָהּ, פֵּרוּשׁ בַּעֲלִיָּה, וְלֹא יָנִיחַ לְבַעַל הַבַּיִת לִכְנוֹס בְּתוֹכוֹ עַד שֶׁיִּתֵּן לוֹ יְצִיאוֹתָיו. תּוֹסָפוֹת:

יב וְאִם תֹּאמַר אַמַּאי אֵינוֹ חָסֵר, וְהַלֹּא מַשְׁחִיר לוֹ כְּתָלָיו בְּעָשָׁן כְּשֶׁדָּר שָׁם. לְפִיכָךְ כָּתַב הָרַשְׁבָּ"א זַ"ל דְּמֵהָא שְׁמָעִינַן דְּכָל שֶׁזֶּה אֵינוֹ נֶהֱנֶה אַף עַל גַּב דְּאִידַּךְ חָסֵר, פָּטוּר, שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא כְּמוֹנְעוֹ לְכָנֵס לְבֵיתוֹ שֶׁהוּא פָּטוּר. וְעוֹד רְאָיָה מִמִּשְׁנָה ג' פֶּרֶק ט' דְּדַוְקָא מִשּׁוּם דְּכָךְ כּוֹתֵב לוֹ. עַיֵּן שָׁם:

משנה ד

יג וְכֵן כָּתַב רַשְׁ"י, בְּשֶׁתָּפִין. וְכָתַב הָרֹא"שׁ דְּהָכָא עַל הַתַּחְתּוֹן לְתַקֵּן הַתִּקְרָה, לְפִי שֶׁהוּא צָרִיךְ לָהּ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְקַלְקֵל בֵּית הַבַּד שֶׁלּוֹ. מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּבַיִת שֶׁל שֻׁתָּפִין שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לַתִּקְרָה, כִּי דַּי לוֹ בַּגַּג. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יד **וְזוֹרֵעַ כוּ'**. וּמַשְׁמַע דִּלְגַמְרֵי יוֹרֵד וְזוֹרֵעַ לְמַטָּה כְּשִׁעוּר כָּל גִּנָּתוֹ (דְּאֵין זוֹרְעִין לַחֲצָאִין), וְאַף עַל פִּי שֶׁכָּל שְׁאָר בֵּית הַבַּד מְחֻפֶּה בְּקֵרוּי, אֶפְשָׁר לִזְרֹעַ זְרָעִים שֶׁאֵינָן צְרִיכִים לַגְּשָׁמִים כְּעֵין חַזֶּרֶת. בֵּית יוֹסֵף:

טו וְעַל שֵׁם שֶׁהִיא כְּפוּפָה בְּעִגּוּל נִקְרֵאת כִּפִּין. לְשׁוֹן הֶלְכֹף כְּאַגְמוֹן [יְשַׁעְיָה נח]:

טז וְאִם כֵּן מַיְרֵי דְּוָקָא שֶׁבְּנָאוֹ כָּרָאוּי, אֲבָל שֶׁלֹּא כָּרָאוּי חַיָּב כוּ'. וְכִי תְּנַן פָּטוּר אֲפִלּוּ אַנְזָקִין דְּלְאַחַר נְפִילָה בְּשֶׁלֹּא הָיָה לוֹ שָׁהוּת לְסַלְקָם, אִי נַמִּי בְּהִפְקִיר נָזְקוּ דְּהוֹאִיל דְּלְאַחַר נְפִילַת אֹנֶס הוּא פָּטוּר, וְכֵן חַיָּב דְּסֵיפָא נַמִּי בְּכָל עִנְיָן הוּא. נִמּוּקֵי יוֹסֵף. וְכָתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת דְּבִשְׁעַת נְפִילָה דּוֹמֶה לְאֵשׁ. וְהָרֹא"שׁ כָּתַב דְּגַם בִּשְׁעַת נְפִילָה דּוֹמֶה לַבּוֹר:

משנה ה

יז **אֵין כוּ'**. אַף עַל גַּב דְּמַפְקִיר נָזְקָיו לְאַחַר נְפִילַת אֹנֶס פָּטוּר כְּדִלְעֵיל, הָכָא אִשְׁתַּמּוֹטֵי קָא מִשְׁתַּמְּטִי וְאֵינוֹ מַפְקִירוֹ, כְּדִלְקַמָּן. תּוֹסָפוֹת:

יח **הֵילָךְ כוּ'**. מִכְּלָל דְּפַנְּינְהוּ. הָא לֹא פַּנְּינְהוּ לֹא אָמְרִינַן קָנָתָה לוֹ חֲצֵרוֹ כִּדְאָמַר בְּמַשְׁנָה ד' פֶּרֶק קַמָּא, דְּלֹא מְכַוֵּן לְאַקְנוֹיֵי לֵיהּ אֶלָּא אִשְׁתַּמּוֹטֵי דְּקָא מִשְׁתַּמְּטִי לֵיהּ. גְּמָרָא:

יט **בְּתֶבֶן כוּ'**. אֲבָל מִידֵּי דַּאֲכִילָה כְּגוֹן חִטִּין וּשְׂעֹרִין, שׁוֹמְעִין לוֹ. מָרְדְּכַי:

כ **שְׂכָרְךָ כוּ'**. וְלֹא תְּנַן הָכָא וִיצִיאוֹתֶיךָ, דְּהָכָא מִיָּד שֶׁקִּבֵּל עָלָיו קָנָתָה לוֹ רְשׁוּתוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַטּוּר סִימָן של"ו. וְכָתַב הַסְּמַ"ע כוּ' וְלִי נִרְאֶה דְּהַיְנוּ טַעֲמָא מִשּׁוּם דְּאִיכָּא בַּל תַּלִּין, וְאִי אֶפְשָׁר דְּלֹא גָּמַר וּמַקְנֵי, קָרוֹב הוּא לַעֲבֹר עָלָיו. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

כא **שׁוֹרִין**. יֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁשּׁוֹרִין אוֹתוֹ יָמִים רַבִּים צָבוּר בְּמָקוֹם אֶחָד. רַשׁ"י:

כב **לִבְנִים**. לְפִי שֶׁמַּשְׁהֶה אוֹתָן לְיַבְּשָׁן כוּ'. רַשׁ"י:

משנה ו

כג וְכֵן פֵּרֵשׁ רַשׁ"י. וְטַעְמָא, דְּעַד כָּאן לֹא פְּלִיגִי אֶלָּא בְּנוֹפוֹ, אֲבָל בְּעִקָּרוֹ כֵּלֵי עָלְמָא לֹא פְּלִיגִי דְּעֶלְיוֹן הָוֵי, כִּדְאִיתָא בַּגְּמָרָא. וּמִכָּל מָקוֹם נִרְאֶה לִי שֶׁהַלָּשׁוֹן צָרִיךְ לִהְיוֹת הוּא מֻנָּח: